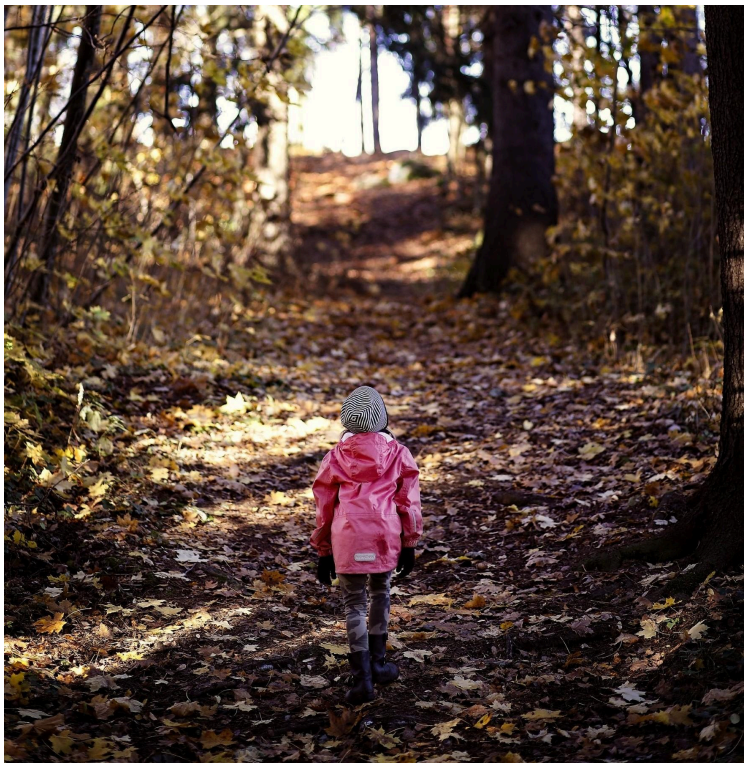
Läroplan för förskoleundervisningen i Raseborg

Namn	Läroplan för förskoleundervisningen i Raseborg
Sammandrag	Läroplan för förskoleundervisningen i Raseborg
Kommun	Raseborg
Träder i kraft	17.6.2025
Publicerad	18.6.2026

Innehållsförteckning

1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen. 1
   1.1. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan. 1
   1.2. Den lokala läroplanen och utvecklandet av den. 1
   1.3. Centrala beslut i den lokala läroplanen. 3
2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål. 6
   2.1. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen. 6
   2.2. Förskoleundervisningens uppdrag under lärstigen. 9
   2.3. Värdegrunden. 10
   2.4. Synen på lärande. 11
   2.5. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen. 13
      2.5.1. Förmåga att tänka och lära sig (001). 15
      2.5.2. Kulturell och kommunikativ kompetens (002). 16
      2.5.3. Vardagskompetens (003). 16
      2.5.4. Multilitteracitet (004). 16
      2.5.5. Digital kompetens (005). 17
      2.5.6. Förmåga att delta och påverka (006). 17
   2.6. Frågor som avgörs på lokal nivå. 17
3. Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen. 19
   3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen. 19
   3.2. Lärmiljöer i förskoleundervisningen. 24
   3.3. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna. 25
   3.4. Frågor som avgörs på lokal nivå. 29
4. Principer för förskoleundervisningen. 31
   4.1. Mångsidiga arbetssätt. 31
   4.2. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet. 33
   4.3. Gemensamma mål för undervisningen och lärområden. 37
      4.3.1. Mina många uttrycksformer (001). 46
      4.3.2. Språkens rika värld (002). 47
      4.3.3. Jag och vår gemenskap (003). 48
      4.3.4. Jag utforskar min omgivning (004). 49
      4.3.5. Jag växer, rör på mig och utvecklas (005). 51
   4.4. Preciseringar gällande språk och kultur. 52
   4.5. Frågor som avgörs på lokal nivå. 56
5. Stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning. 58

5.1. Barnets rätt till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning. 60
5.1.1. Principer för att ordna stöd. 63
5.1.2. Kontinuerligt stöd från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen. 64
5.2. Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppspecifika stödformer. 65
5.3. Barnspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana. 68
5.3.1. Bedömning av behovet av barnspecifikt stöd. 70
5.3.2. Plan för genomförande av barnspecifikt stöd. 72
5.3.3. Beslut om stöd. 73
5.4. Samarbete i samband med stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning. 76
5.4.1. Samarbete med vårdnadshavaren och barnet. 76
5.4.2. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete. 77
5.5. Avvikande ordnande av förskoleundervisning på grund av barnets stödbehov eller hälsotillstånd. 79
5.5.1. Tidigarelagd läroplikt. 79
5.5.2. Sjukhusundervisning och konsultativ sjukhusundervisningstjänst. 81
5.5.3. Övriga undervisningstjänster. 83
5.5.4. Avvikande ordnande av barnets förskoleundervisning på grund av barnets hälsotillstånd. 83
5.5.5. Inledande av den grundläggande utbildningen senare. 84
5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå. 85
6. Elevvård. 87
6.1. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens elevvårdsplan. 94
7. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip. 98
7.1. Frågor som avgörs på lokal nivå. 98

1. Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

1.1. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan är en nationell föreskrift utfärdad av Utbildningsstyrelsen enligt lagen om grundläggande utbildning[1], utifrån vilken den lokala läroplanen för förskoleundervisningen ska utarbetas och förskoleundervisningen genomföras. Beredningen av läroplansgrunderna regleras främst av lagen och förordningen om grundläggande utbildning och av statsrådets förordning[2] som fastställer målen för förskoleundervisningen.

Syftet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan är att främja att en högklassig och enhetlig förskoleundervisning förverkligas i hela landet. Utgångspunkt för revideringen av grunderna är de utmaningar som förändringarna i barnens uppväxtmiljö och förskolans verksamhetsmiljö ställer i dag och i framtiden. Grunderna har beretts i brett samarbete utgående från de senaste resultaten från forskning och utvecklingsarbete.

I grunderna för läroplanen[3] fastställs målen och det centrala innehållet i förskoleundervisningen, samarbetet mellan vårdnadshavarna och förskolan samt principerna för elevvård och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet. Förskoleundervisningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran, där målen inom olika delområden är relaterade till varandra och formar grunden för verksamhetskulturen. Grunderna för förskoleundervisningens läroplan innehåller därför också texter som klargör målen för förskoleundervisningen.

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan innehåller hänvisningar till lagstiftningen. Syftet med hänvisningarna är att förtydliga sambandet mellan läroplansgrunderna och lagstiftningen. Avvikande från lagarna som reglerar förskoleundervisningen används i grunderna för förskoleundervisningens läroplan benämningen barn i stället för elev, stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning i stället för stöd för lärande och skolgång och elevvård i stället för termen elevhälsa som används i lagen om elev- och studerandevård. I det svenskspråkiga styrdokumentet används förskoleundervisning och förskola synonymt i betydelsen förskoleundervisning.

1.2. Den lokala läroplanen och utvecklandet av den

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan[4] för förskoleundervisningen och för att utveckla den. I den lokala läroplanen bestäms utifrån de nationella grunderna för förskoleundervisningen om det fostrande arbetet, undervisningen, elevvården, samarbetet med vårdnadshavarna samt om den övriga verksamheten och dess genomförande. Läroplanen ska utarbetas så att den beskriver, styr och stödjer anordnandet av förskoleundervisningen vid alla förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning. Vid uppgörandet av den lokala läroplanen ska utbildningsanordnaren beakta de lokala särdragen och barnens behov samt resultat från utvärderingar och utvecklingsarbete som gäller förskoleundervisningen.

Läroplanen ska också utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- *eventuell plan för småbarnspedagogik*
- *läroplanen för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen*
- *läroplanen för den grundläggande utbildningen*

---

1 *Lag om grundläggande utbildning (628/1998) 14 §*
2 *Statsrådets förordning (422/2012)*
3 *Lag om grundläggande utbildning 14 §*
4 *Lag om grundläggande utbildning 15 §*

- *eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen*
- *välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen[5]*
- *plan för likabehandling enligt diskrimineringslagen[6]*
- *jämställdhetsplan enligt jämställdhetslagen[7]*
- *eventuell plan för hållbar utveckling och plan för att främja konst och kultur samt övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren gjort angående utbildning, barn och familjer.*

Utbildningsanordnaren[8] ska godkänna läroplanen separat för förskoleundervisning på svenska, finska och samiska och vid behov för förskoleundervisning på något annat språk. Den lokala läroplanen kan utarbetas gemensamt för alla förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning eller så att planen innehåller gemensamma delar och separata delar för varje enhet eller verksamhetsställe på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Flera utbildningsanordnare kan också komma överens om att utarbeta, utvärdera och utveckla läroplanen tillsammans. Utbildningsanordnaren ska dessutom läsårsvis sammanställa en på läroplanen baserad plan[9] (senare läsårsplan) och på förhand underrätta vårdnadshavarna om centrala frågor som bestäms i den. I läsårsplanen preciseras hur den lokala läroplanen förverkligas vid varje förskoleenhet eller verksamhetsställe för förskoleundervisning under det aktuella läsåret.

Utbildningsanordnaren ska se till att förskoleundervisningens personal och vårdnadshavarna har möjlighet att delta i utarbetandet och utvecklandet av läroplanen. Också barnens synpunkter[10] ska beaktas och användas i utvecklingsarbetet. Särskild vikt läggs vid att skapa metoder för samarbete som är digitalt och fysiskt tillgängliga så att både barnen och vårdnadshavarna kan delta och påverka på ett meningsfullt sätt. Enligt lagen om grundläggande utbildning[11] ska förskoleundervisningens läroplan utarbetas i samarbete med de myndigheter som ordnar social- och hälsovårdstjänster inom välfärdsområdet. För att trygga en enhetlig lärstig för barnen är det viktigt att personalen inom den övriga småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen ges möjlighet att bekanta sig med och delta i utarbetandet och utvecklandet av förskoleundervisningens läroplan.

Enligt lagen om grundläggande utbildning[12] har barn i förskoleundervisning rätt att varje dag få undervisning enligt läroplanen samt stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisning[13] enligt sina behov. För att trygga denna rätt ska alla som arbetar med barnet följa den läroplan som utbildningsanordnaren fastställt och andra normer som reglerar arbetet. Också den plan för genomförande av barnspecifikt stöd som anknyter till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisningen[14] ska utarbetas i enlighet med kapitel 5.

Utbildningsanordnaren har som uppdrag att utvärdera sin förskoleundervisning och dess effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen[15] är att utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen och förbättra förutsättningarna för barnens lärande. Uppföljning och utvärdering av den lokala läroplanen och läsårsplanen som preciserar läroplanen är en del av utvärderingsuppdraget och utvecklingsarbetet. I utvärderingen kan uppgifter som förts in i den nationella tjänsten för undervisning och utbildning KOSKI[16] användas. Utöver den information som utbildningsanordnaren och förskoleenheterna eller verksamhetsställena för förskoleundervisning tar fram kan även resultaten av nationella

5 *Barnskyddslag (417/2007) 12 § (610/2022) och Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 13 § (377/2022)*
6 *Diskrimineringslag (1325/2014) 6 §*
7 *Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) 5 a § (1329/2014)*
8 *Lag om grundläggande utbildning 15 §*
9 *Förordning om grundläggande utbildning (852/1998) 9 §*
10 *Lag om grundläggande utbildning 47 a (1267/2013), FN:s konvention om barnets rättigheter 1989 (59/1991)*
11 *Lag om grundläggande utbildning 15 §*
12 *Lag om grundläggande utbildning 30 §*
13 *Lag om grundläggande utbildning 20 a § (1090/2024)*
14 *Lag om grundläggande utbildning 4 a kap. (1090/2024)*
15 *Lag om grundläggande utbildning 21 § (1296/2013)*
16 *Lag om nationella studie-, utbildnings- och examensregister (884/2017) 4 §*

utvärderingar och utvecklingsprojekt användas vid utvärderingen av förskoleundervisningen. En konstruktiv och öppen självvärdering främjas av samarbete med andra aktörer.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan också granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbetet.

Logo

Läsårsvis uppgörs en plan för hållbar utveckling för varje enskild barngrupp i samband med gruppens plan. Daghemsföreståndaren godkänner planen.

Raseborgs plan för kulturfostran

Raseborgs stads plan för kulturfostran består av en helhet som utgörs av ett sektoröverskridande samarbete mellan flera av stadens enheter. Utöver det sker samarbete också med tredje sektorn t.ex. genom gemensamma projekt. En stor del av kulturprogrammen är beställda, skräddarsydda och finansierade av Raseborgs stads kulturtjänster medan en del av programmen sker inom ramen för stadsbibliotekets, muséets och musikinstitutets verksamhet. Raseborgs stads kulturtjänster koordinerar kulturprogrammen inom ramen för planen för kulturfostran i Raseborg.

Målet är att barnen ska få en inblick i olika konstarter. Genom att bekanta sig med konstarterna kan barnen hitta en ny hobby eller fritidssysselsättning. En givande fritidssysselsättning höjer välmående och har en förebyggande effekt mot utslagning. Syftet är att alla barn ska ha jämlika möjligheter att uppleva kultur och skapa konst oberoende av daghem/skola, småbarnspedagog/lärare, språkgrupp, geografiskt avstånd eller socioekonomisk bakgrund.

Raseborgs plan för kulturfostran finns på stadens hemsida www.raseborg.fi.

1.3. Centrala beslut i den lokala läroplanen

Den lokala läroplanen och läsårsplanen[17] som preciserar läroplanen utarbetas på det sätt som utbildningsanordnaren bestämmer i enlighet med de mål och principer som beskrivs i detta kapitel. Utbildningsanordnaren kan besluta om delegering av beslut gällande läroplanens innehåll till förskoleenheterna eller verksamhetsställena för förskoleundervisning och ge dem anvisningar om detta. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan anges i slutet av varje huvudkapitel vilka frågor i kapitlet som ska avgöras och beskrivas i den lokala läroplanen.

Vid beredningen av den lokala läroplanen ska utbildningsanordnaren fastställa och i läroplanen beskriva

- *för vilka undervisningsspråk läroplanen utarbetas och godkänns*
- *om den lokala läroplanen utarbetas gemensamt för alla förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning, helt eller delvis separat för varje enhet eller verksamhetsställe, regionalt, eller om man väljer en annan lösning*
- *hur strukturen i läroplanen ser ut, i vilken ordning frågor behandlas och hur läroplanen publiceras*

17 *Förordning om grundläggande utbildning 9 §*

- *hur förskoleundervisningens personal, barnen och vårdnadshavarna deltar i uppgörandet, uppföljningen och utvecklingen av läroplanen*
- *hur samarbetet i anknytning till läroplansarbetet genomförs med småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen och sakkunniga inom välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster samt andra eventuella samarbetsparter*
- *hur lokala särdrag, olika sätt att ordna förskoleundervisningen, utvecklingsmål och planer som gäller barnen beaktas vid beredningen av läroplanen*
- *om planerna enligt jämställdhetslagen[18] och diskrimineringslagen[19] ska ingå i läroplanen eller om de ska utarbetas som fristående planer*
- *hur vårdnadshavarna och intressentgrupperna informeras om läroplanen och läsårsplanen som preciserar läroplanen*
- *hur läroplanen utarbetas, uppföljs och utvecklas.*

Logo

Raseborgs lokala läroplan är en viktig del av styrsystemet. Den beskriver, styr och stödjer genomförandet av såväl nationella mål som mål och uppdrag som anses viktiga på lokal nivå. Den lokala läroplanen ger en gemensam grund och riktlinje för det dagliga arbetet i förskolan. Den är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr utbildningsanordnarens verksamhet och förskolornas arbete. Läroplanen förenar förskolornas verksamhet med övrig lokal verksamhet som ordnas för att främja barnens uppväxt, lärande och välbefinnande.

Läroplanen för förskoleundervisningen i Raseborgs stad innehåller gemensamma delar som gäller alla förskolor i staden. Läroplanen ska vara ett arbetsredskap för alla pedagoger som arbetar i förskolorna. Förskolans personal ska delta i arbetet med att implementera läroplanens innehåll i förskolans vardag och följa de gemensamma riktlinjerna som utarbetats. Daghemsföreståndaren leder arbetet och ansvarar för att verksamheten utvärderas och utvecklas. Chefen för småbarnspedagogik leder läroplansarbetet.

Läroplanen för förskoleundervisningen i Raseborg utarbetas på svenska och på finska. Bildningsnämnden godkänner den svensk- och finskspråkiga planen. Läroplanen utarbetas med koppling till övriga lokala planer, såsom:

- Plan för småbarnspedagogik i Raseborgs stad
- Läroplan för den grundläggande utbildningen i Raseborgs stad
- Läroplan för den förberedande undervisningen i Raseborg
- Plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet inom grundläggande utbildningen
- Jämställdhetsplan och plan för likabehandling inom småbarnspedagogiken
- Plan för kulturfostran
- Plan för samarbete med vårdnadshavare
- Raseborgs digistig
- Välfärdsplan för barn och unga

Uppgörande av läsårsplan

Förskoleenheterna uppgör en läsårsplan för varje verksamhetsår, i den beskrivs hur de olika enheterna konkret jobbar med olika teman i läroplanen. Förskoleenheternas hela personal ska delta i uppgörandet, utvecklandet och utvärderandet av de enhetsvisa läsårsplanerna.

18 *Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män 5 a §*
19 *Diskrimineringslag 6 §*

Ansvaret för uppgörandet ligger hos förskolans lärare. Botten för läsårsplanen är gemensam för alla förskolor. Läsårsplanen godkänns årligen av bildningsnämndens svenska eller finska sektion. Läsårsplanen uppgörs och är tillgänglig för vårdnadshavare i Wilma.

2. Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål

Förskolan är en viktig tidsperiod i barnets liv. Förskoleundervisningen ska planeras och genomföras så att barnen har möjlighet att bli inspirerade, experimentera och att lära sig nytt. Barnens utveckling inom de olika kunskaps- och färdighetsområdena breddas genom att de agerar och är aktiva och leker i mångsidiga lärmiljöer. I förskoleundervisningen ska barnen ges tillfälle att kommunicera på olika sätt och att stärka sina sociala färdigheter. Målet är att barnen lär sig att värdesätta att alla människor är likvärdiga och att de själva är unika.

Småbarnspedagogiken inklusive förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen ska med tanke på barnets utveckling, lärande och välbefinnande bilda en konsekvent och kontinuerlig helhet som lägger grunden för ett livslångt lärande. Verksamheten ska planeras utgående från barnets perspektiv. Verksamheten har som uppgift att stärka barnets positiva självbild och uppfattning om sig själv som lärande individ. Förskoleundervisningen ska utvecklas och ordnas enligt principer om inkludering. Till dessa principer hör alla barns lika rättigheter, jämlikhet, likabehandling, icke-diskriminering, värdesättning av mångfald samt social delaktighet och gemenskap. Inkludering är ett omfattande begrepp och gäller alla barn. Inkludering ska ses som en princip, en värdering och ett sätt att tänka som berör anordnandet av förskoleundervisningen som helhet. Förskoleundervisningen har stor betydelse när det gäller att på ett tidigt stadium upptäcka behov av stöd, att ge stöd och samtidigt förebygga svårigheter. Barnet har rätt till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning (kapitel 5).

2.1. Förpliktelser som styr förskoleundervisningen

Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, lagen om elev- och studerandevård[20] samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan. På förskoleundervisning som ordnas på daghem eller i familjedaghem tillämpas[21] dessutom vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik och i statsrådets förordning med stöd av den. Om barnet utöver förskoleundervisningen deltar i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen, styr lagen om småbarnspedagogik[22] anordnandet av småbarnspedagogiken.

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om förskoleundervisning ska barnets bästa[23] i första hand beaktas. Då undervisningen ordnas ska också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa beaktas. Sådana är bland annat diskrimineringslagen[24], jämställdhetslagen[25], Europakonventionen om mänskliga rättigheter[26], FN:s konvention om barnets rättigheter[27], FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning[28], FN:s deklaration om urfolkens rättigheter[29] och FN:s globala mål för hållbar utveckling[30]. Förskoleundervisningen regleras också av förvaltningslagen[31] och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet[32].

---

20 *Lag om elev- och studerandevård (1287/2013)*
21 *Lag om grundläggande utbildning 1 § (1136/2003)*
22 *Lag om småbarnspedagogik (540/2018) 12 § (1228/2020)*
23 *Lag om grundläggande utbildning 3 a § (163/2022)*
24 *Diskrimineringslag (1325/2014)*
25 *Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986)*
26 *Europakonventionen om mänskliga rättigheter, Fördrag (63/1999)*
27 *FN:s konvention om barnets rättigheter 1989*
28 *FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (27/2016)*
29 *FN:s deklaration om urfolkens rättigheter 2007*
30 *Globala mål för hållbar utveckling – Agenda 2030. FN:s toppmöte 2015*
31 *Förvaltningslag (434/2003)*
32 *Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)*

Enligt Finlands grundlag[33] får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

Kommunen är skyldig att ordna förskoleundervisning[34] för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar. Vårdnadshavaren ska se till att barnet deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås[35]. Förskoleundervisningen kan ordnas i daghem och i skolor. Ett barn som deltar i förskoleundervisning har rätt att delta i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen[36]. I enlighet med ett beslut av utbildningsanordnaren kan ett barn delta i förskoleundervisning året innan den grundläggande utbildningen inleds, om det på basis av psykologiska och vid behov medicinska utredningar har fattats ett beslut om att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som föreskrivs.[37] I kapitel 5.5 föreskrivs om inledande av den grundläggande utbildningen senare samt om annan avvikande ordnande av förskoleundervisning.

I förskoleundervisningen är undervisningsspråket antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än de som fastställs i lagen om grundläggande utbildning[38], om det inte äventyrar barnens möjligheter att följa med undervisningen. Om detta bestäms närmare i avsnittet Preciseringar gällande språk och kultur.

Enligt lagen om grundläggande utbildning[39] är målet för förskoleundervisningen att stödja barnens utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet samt främja en fysiskt aktiv livsstil. Målet för förskoleundervisningen är enligt lagen att som en del av småbarnspedagogiken förbättra barnens förutsättningar för lärande. Förskoleundervisningen ska också främja bildning och jämlikhet och undervisningen ska ges på tillräckligt lika villkor i hela landet. Målen för undervisning och fostran beskrivs närmare i statsrådets förordning[40].

Förskoleundervisningen omfattar i allmänhet ett läsår[41] och ska ges under minst 700 timmar[42]. För ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt[43] beskrivs alternativen för hur förskoleundervisningen kan genomföras i kapitel 5.5.1. När förskoleundervisningen ordnas ska man beakta att barn som deltar i förskoleundervisning även har rätt att delta i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen[44].

Förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen ska ordnas och utvecklas i enlighet med inkluderande principer. Då barnet inom ramen för småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen behöver stöd för sin utveckling, sitt lärande och sitt välbefinnande iakttas för småbarnspedagogikens del lagen om småbarnspedagogik[45] och grunderna för planen för småbarnspedagogik[46].

Förskoleundervisningen ska genomföras enligt en lokal läroplan som utarbetats utgående från grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Hela personalen inom förskoleundervisningen ansvarar för att förskoleundervisningen genomförs systematiskt. Förskoleundervisningen ska ta

---

33 *Finlands grundlag (731/1999) 6 §*
34 *Lag om grundläggande utbildning 4 § (1288/1999)*
35 *Lag om grundläggande utbildning 26 a § (1040/2014)*
36 *Lag om småbarnspedagogik 12 §*
37 *Lag om grundläggande utbildning 27 §*
38 *Lag om grundläggande utbildning 10 §*
39 *Lag om grundläggande utbildning 2 §*
40 *Statsrådets förordning (422/2012) 2–4 §*
41 *Lag om grundläggande utbildning 9 §*
42 *Förordning om grundläggande utbildning 3 §*
43 *Läropliktslag (1214/2020) 2 §*
44 *Lag om grundläggande utbildning 6 § och Lag om småbarnspedagogik 12 §*
45 *Lag om småbarnspedagogik 15 a § (1183/2021)*
46 *Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) kapitel 2.1 och 5*

hänsyn till barnens språkliga, kulturella och åskådningsmässiga bakgrund. Barnens åsikter ska beaktas och utvecklingen av deras identitet stödjas.

I lagstiftningen som berör förskoleundervisningen betonas vårdnadshavarnas delaktighet[47]. Vårdnadshavarna har rätt att få information om förskoleundervisningens mål och verksamhet redan innan anmälan till förskoleundervisningen sker och om sitt barns förskoledag under året i förskolan. Vårdnadshavarnas åsikter och den information och respons som de ger ska beaktas när man utvecklar förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen, läromedlen och redskapen som används i undervisningen samt behövlig elevvård är avgiftsfria[48]. Barnen ska varje förskoledag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid[49] som är ändamålsenligt ordnad och övervakad.

Barn som deltar i förskoleundervisning har rätt till en trygg och säker lärmiljö[50]. Tryggheten och säkerheten ska beaktas i lärmiljöerna och i all verksamhet i förskolan. En verksamhetskultur som bygger på ömsesidig respekt och omsorg och lärmiljöer som lämpar sig för förskoleundervisningen skapar goda förutsättningar för att barnen ska känna sig trygga och säkra. Barnen ska individuellt och i grupp handledas[51] till att ta ansvar för sitt eget beteende och för att ingen i gruppen blir mobbad eller diskriminerad eller orsakar fara för någon annan. Frågor i anknytning till trygghet och säkerhet beskrivs närmare i kapitel 3 och 6. Vid anordnandet av undervisning ska dessutom beaktas föreskrifter om arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd samt föreskrifter om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. I förskoleundervisningen kan fostrande samtal och disciplinära åtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning[52] användas på ett för förskoleundervisningen anpassat sätt. Utbildningsanordnaren ansvarar för uppgörandet av den plan som lagen förutsätter. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en skild plan.

Kommunen eller en anordnare som beviljats tillstånd att ordna förskoleundervisning kan köpa tjänster som gäller förskoleundervisning av en offentlig eller privat serviceproducent. Utbildningsanordnaren ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de lagar som gäller förskoleundervisning, tillståndet att ordna förskoleundervisning och enligt föreliggande läroplansgrunder.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

I Raseborgs stad hör den avgiftsfria förskoleundervisningen under småbarnspedagogiken och omfattar 760 timmar. Förskoleundervisningen leds av daghemsföreståndarna. De flesta förskolegrupperna är verksamma i daghem. Målet är att i framtiden kunna ordna förskoleundervisningen i gemensamma fastigheter med skolorna, för att i större utsträckning möjliggöra och utveckla ett samarbete mellan förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen. Om barnet deltar i kompletterande småbarnspedagogik utöver förskoleundervisningen ska dagen vara enhetlig ur barnets perspektiv. Den kompletterande småbarnspedagogiken ordnas huvudsakligen i samma grupp som förskoleundervisningen.

47 *Lag om grundläggande utbildning 3 §*
48 *Lag om grundläggande utbildning 31 § och Lag om elev- och studerandevård 9 § (1225/2020)*
49 *Lag om grundläggande utbildning 31 §*
50 *Lag om grundläggande utbildning 29 § (1267/2013)*
51 *Lag om grundläggande utbildning 35 §*
52 *Lag om grundläggande utbildning 35 a § (1267/2013) samt 36 och 36 a § (477/2003)*

Raseborgs förberedande undervisning ordnas inkluderande i närdaghemmets förskolegrupp. Den förberedande undervisningen omfattar alla lärområden inom förskoleundervisningen och barnet deltar i den dagliga förskoleundervisningen (4 h). Därtill ges undervisning i svenska som andra språk (1h) per dag flexibelt enligt gruppens verksamhet, individuellt eller i smågrupper med olika sammansättningar, eller utgående från barnets energinivå. Undervisningsspråket i den förberedande undervisningen är finska eller svenska, beroende på om barnet fortsätter inom den finsk- eller svenskspråkiga grundskolan. Skolspråket väljer barnets vårdnadshavare. Den förberedande undervisningens omfattning motsvarar läsårets undervisningskvot på 900 timmar. Barnet kan överföras till förskole- eller grundläggande undervisning redan innan den förberedande undervisningens timantal uppfyllts, ifall barnet anses ha tillräckliga språk-färdigheter.

2.2. Förskoleundervisningens uppdrag under lärstigen

Det är viktigt att småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen som ingår i den, och den grundläggande utbildningen bildar en konsekvent och kontinuerlig helhet med tanke på barnens utveckling, lärande och välbefinnande. Utgångspunkten för en högklassig helhet är att lärarna och den övriga personalen känner till de olika etapperna under lärstigen samt de centrala mål, särdrag och metoder som anknyter till dem. För att stödja barnens utveckling, lärande och välbefinnande ska övergångarna planeras och utvärderas i samarbete på det sätt som beskrivs i kapitel 3.3. Undervisningspersonalen och den övriga personalen ska samarbeta med vårdnadshavarna under alla etapper av barnens lärstig. Målet är att varje barns lärstig fortlöper smidigt från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen utgående från barnets behov. För att målet ska nås är det viktigt med en systematisk ledning av personalens samarbete och kompetens både på verksamhetsställena för förskoleundervisning och på anordnarnivå.

Förskoleundervisningen har i enlighet med statsrådets förordning[53] som särskilt mål att i samarbete med vårdnadshavarna främja barnens förutsättningar för utveckling och lärande samt att stärka barnens sociala färdigheter och sunda självkänsla med hjälp av lek och positiva upplevelser av lärande. I förskoleundervisningen ska pedagogiska metoder som lämpar sig för småbarnspedagogik användas och barnens intressen respekteras när undervisningen ordnas. Olika former av lek ska ständigt ingå i förskoleundervisningens verksamhet. Vårdnadshavarna är viktiga samarbetsparter vid planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning samt elevvården ordnas vid behov genom sektorsövergripande samarbete.

Förskoleundervisningen är en målinriktad verksamhet. Målen för undervisningen fastställs enligt grunderna för läroplanen och den lokala läroplan som utarbetats utgående från läroplansgrunderna. Läroplanen ska inte fastställa gemensamma mål för barnens lärande. Individuella mål främjar barnens lärande, och därför ska läraren diskutera varje barns individuella behov, önskemål och lärande med barnet och barnets vårdnadshavare. Personalen inom förskoleundervisningen beaktar dessa behov och önskemål när undervisningen planeras och lärmiljöerna utvecklas. För att göra lärandet ännu mer målinriktat, kan läraren för varje barn utarbeta en plan för barnets lärande tillsammans med barnet och vårdnadshavaren.

I förskoleundervisningen ska varje barns fysiska, psykiska och sociala utveckling samt utvecklingen av kunskaper och färdigheter följas upp och stödjas. Målet är att samtidigt förebygga eventuella svårigheter. Barnets jaguppfattning ska stärkas med hjälp av uppskattande kommunikation, mångsidiga upplevelser av lärande och uppmuntrande respons. Under förskoletiden ska barnen få bekanta sig med den närmaste omgivningen, dess natur och den mångfald av människor som bor där. Lek och fantasi har stor betydelse när barnen lär sig nya kunskaper och färdigheter. Fysisk aktivitet inverkar positivt på barnens lärande och helhetsmässiga välbefinnande. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen tillfällen att kommunicera, uttrycka sig på olika sätt, röra på sig och få nya upplevelser. Tillsammans ska man

53 *Statsrådets förordning (422/2012) 5 §*

i olika lärmiljöer bekanta sig med barnens intressen. Det ger barnen möjligheter att få vänner, att känna glädje över sitt lärande och upptäcka nya intresseområden.

När barnet har börjat i förskoleundervisningen deltar barnet i all verksamhet[54], förutsatt att det inte är frågan om avvikande ordnande av förskoleundervisning på grund av barnets hälsotillstånd (se kapitel 5). Vårdnadshavaren, läraren och den personal som medverkar i anordnandet av förskoleundervisningen bär gemensamt ansvar för att barnen regelbundet deltar i förskoleundervisningen.

Logo

Inom Raseborgs förskolor definieras i läsårsplan hur enheterna konkret arbetar med förebyggande arbete, tidigt ingripande och stöd vid hanterande av frånvaro. Personalen följer kontinuerligt upp barnets närvaro och agerar vid behov. Vårdnadshavare informeras om att varje dag i förskoleundervisningen är viktig – både för barnets lärande och för att stärka känslan av tillhörighet i gruppen. Förskoleundervisningen är obligatorisk enligt lagen om grundläggande utbildning. Det innebär att vårdnadshavaren ansvarar för att barnet deltar i förskoleundervisningen eller i annan verksamhet där målen för förskoleundervisningen uppnås. När barnet har inlett förskoleundervisningen är utgångspunkten att hen deltar regelbundet i all verksamhet.

2.3. Värdegrunden

Värdegrunden i grunderna för förskoleundervisningens läroplan baserar sig på de allmänna principerna i FN:s konvention om barnets rättigheter[55], lagen om grundläggande utbildning[56] och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning[57]. Principerna omfattar principen om inkludering och att barnets bästa kommer i första hand, att barnet har rätt att må bra, få omvårdnad och skydd, att barnets åsikter ska beaktas samt att barnet ska behandlas jämlikt och likvärdigt och att barnet inte får diskrimineras.

Förskoleundervisningen bygger på uppfattningen om barndomens egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt precis så som det är. Alla barn har rätt att bli hörda, sedda, tagna i beaktande och förstådda som individer och som medlemmar i gruppen. Barnen har rätt att lära sig och bilda sig en uppfattning om sig själva och världen utifrån sina egna perspektiv.

Barnen har rätt att lära sig genom lek och att glädja sig över sitt lärande. Barnets tidigare upplevelser och kunskaper utgör en del av barnets lärstig. Mångfalden hos barn samt barnens olika sätt att agera och lära sig ska värdesättas. Barnens uppfattningar och åsikter ska värdesättas och de ska få delta i utformandet av lärmiljöerna och enligt sina förutsättningar även i planeringen och utvärderingen av verksamheten. Barnen ska sporras till samarbete och gemenskap.

Varje barn har rätt till god undervisning. God förskoleundervisning kännetecknas av uppmuntrande respons och rättvist bemötande. Barnen har rätt att uttrycka sig och sina tankar, hantera känslor och konflikter samt pröva och lära sig nya saker. Förskoleundervisningen ska stödja barnens förmåga att förstå värderingar, handleda barnen att tillägna sig levnadsvanor som främjar hälsan,

54 *Lag om grundläggande utbildning 35 §*
55 *FN:s konvention om barnets rättigheter 1989*
56 *Lag om grundläggande utbildning 3 a § (163/2022) och 29 §*
57 *FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning*

välbefinnandet och den fysiska aktiviteten samt erbjuda barnen möjligheter att utveckla sina emotionella färdigheter, sitt etiska tänkande och sitt sinne för estetik.

Samarbete mellan förskoleundervisningens personal och vårdnadshavarna bidrar till att trygga barnens välbefinnande. Personalen ska bemöta mångfalden av familjer och hemmens olika åskådningar, religioner, traditioner och syner på uppfostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation och undervisning[58].

I förskoleundervisningen ska man följa principerna om hållbar livsstil och beakta dess olika dimensioner: den sociala, den kulturella, den ekonomiska och den ekologiska. Verksamhetsmiljön i förskolan ska stödja jämlikhet och likabehandling. Det innebär bland annat jämlikhet i fråga om åsikter och jämställdhet mellan könen. Förskoleundervisningen ska främja barnens möjligheter att utveckla sina färdigheter och att göra val oberoende av könsbundna förväntningar. Strävan efter jämlikhet ska kompletteras av en övergripande princip om likabehandling[59]. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Förskoleundervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Alla barn är unika och har rätt till en god undervisning. Värdegrunden för förskoleundervisningen bygger på principer om humanitet, jämställdhet- jämlikhet och mångfald, demokrati, hållbar livsstil och bildning. Kulturell mångfald är en rikedom.

Personalen ska vägleda barnen att handla i enlighet med värdegrunden och diskutera värderingar och ideal. Ingen form av mobbning, rasism eller våld ska accepteras och personalen uppgift är att aktivt förebygga och ingripa.

2.4. Synen på lärande

Grunderna för förskoleundervisningens läroplan har utarbetats utgående från en syn på lärande, enligt vilken barn tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter genom växelverkan med andra barn, lärare, olika grupper och den närmaste omgivningen. Lärande är en helhetsbetonad process som inbegriper handlingar, känslor, sinnesförnimmelser, fysiska upplevelser och tankar. Det väsentliga i lärandet är att barnen själva är aktiva och litar på sina möjligheter som lärande individer. Också barnens vilja och tilltagande förmåga att samarbeta har betydelse för lärandet. I förskoleundervisningen lär sig barnen genom att leka, röra på sig, utforska, utföra små uppgifter, uttrycka sig själv och genom skapande verksamhet. Positiva känsloupplevelser, glädje och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar barnen att utveckla sin kompetens.

Utgångspunkten för lärandet är barnets tidigare erfarenheter och kunskaper. Det är viktigt att nya kunskaper och färdigheter har anknytning till barnens vardag och erfarenhetsvärld. Genom handledd verksamhet och lek i förskolan får barnen lära sig att samarbeta med andra och att ställa upp individuella och gemensamma mål. I verksamheten ska man lyssna på barnen, höra deras åsikter, diskutera med dem och stödja dem att ta hänsyn till andra. På det viset upplever barnen att de är en del av gruppen och gemenskapen. Målet är att nya kunskaper och färdigheter väcker barnens lust att lära sig mera.

58 *Statsrådets förordning (422/2012) 2 §*
59 *Diskrimineringslag 6 §*

Logo

Inom Raseborgs förskolor är utgångspunkten att alla barn ses som unika individer med rätt till en god undervisning.

Raseborgs förskolors syn på lärande konkretiseras i bild nedan:

Lek , **fantasi** och **rörelse** har stor betydelse för barnets lärande Barnet har rätt att lära sig genom olika former av **lek** och att **glädjas** över sitt lärande.			
Barn -är aktiva i sitt eget lärande och ska känna att de har möjligheter att utvecklas & lära sig -tidigare erfarenhet och kunskap fungerar som utgångspunkt för lärandet vilket innebär att nya kunskaper och färdigheter anknyter till barnets vardag och erfarenheter -ska erbjudas möjlighet att lära sig samarbeta med andra -ska lära sig ställa upp både individuella och gemensamma mål	**Lärandet** -är en helhetsbetonad process som inbegriper handlingar, känslor, sinnesförnimmelser, fysiska upplevelser och reflektioner -tillägnandet av nya kunskaper och färdigheter sker genom växelverkan med andra barn, vuxna, olika grupper och närmiljöerna (även utanför förskolans utrymmen) -barnens vilja och tilltagande förmåga att samarbeta har betydelse för lärandet -verksamhetskulturen och lärmiljöerna är betydelsefulla för barns lärande -dessa skapas och utvecklas tillsammans med barnen.	**Läraren** -lärarens roll är både handledande och undervisande -läraren beaktar barns initiativ och idéer vid planering, verkställande och utvärdering av förskolans undervisning -responsen och utvärderingen till barnen är handledande, uppmuntrande, mångsidig och realistisk	**Undervisning** -grundar sig på lärarens kännedom och respekt för barnets individuella utveckling vilket innebär att barnen lyssnas till och känner sig hörda -arbetsmetoder väljs utgående från barn-gruppen och den planerade verksamhetens målsättning och barnen är delaktiga vid val av arbetsmetoder -barnen erbjuds möjlighet att utvecklas mångsidigt inom förskolans alla verksamhetsområden. -pedagogiska val, metoder, material och arbetsredskap ska stöda barns aktivitet och samverkan -tidsenlig teknologi utnyttjas mångsidigt och medvetet och både risker och fördelar beaktas
Trygghet är en förutsättning för lärandet. Varje barns lärstig ska förlöpa smidigt vilket innebär att övergångarna planeras och utvärderas gemensamt. Förskolan är en del av det omgivande samhället			

2.5. Mångsidig kompetens i förskoleundervisningen

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Utvecklingen av mångsidig kompetens börjar i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Den stärks successivt under lärstigen genom studier inom olika kunskaps- och färdighetsområden, vardagliga aktiviteter och kommunikation. Behovet av mångsidig kompetens framhävs när den omgivande världen förändras. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider gränserna mellan olika kunskapsområden.

Uppdraget att utveckla mångsidig kompetens ska beaktas i all verksamhet i förskolan: vid utvecklandet av verksamhetskulturen och lärmiljöerna samt i det fostrande arbetet och i undervisningen. Uppdraget grundar sig på principen i statsrådets förordning[60] om att se undervisningen som en helhet. Detta förutsätter målmedvetet arbete och utvärdering av hur målen uppnås samt samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen.

Utvecklingen av mångsidig kompetens främjar barnens växande som individer och som medlemmar i sin grupp. De olika delområdena inom mångsidig kompetens stödjer barnens förmåga att rikta in sig på livslångt lärande och lägger grund för en hållbar och fysiskt aktiv livsstil. I förskoleundervisningen ska tyngdpunkten ligga på de sociala och kulturella dimensionerna av hållbar livsstil. Arbetssätten i förskolan, hur lärmiljöerna utformas och hur barnens lärande och välbefinnande stöds påverkar utvecklingen av mångsidig kompetens i högre grad än innehållet i undervisningen.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Särprägeln i innehållet i undervisningen enligt mångsidig kompetens genomförs i förskolan enligt nedan. De mångsidiga kompetenserna beaktas kontinuerligt vid planering, genomförande och utvärdering av förskoleundervisningen. I Raseborg uppgörs i varje grupp årligen en årsklocka för hur grundrörelseformer övas i verksamheten, utförandet utvärderas.

60 *Statsrådets förordning (422/2012) och UKM:s premoria 28.6.2012*

KOMPETENS	**FÖRSKOLA**De mångsidiga kompetenserna beaktas kontinuerligt vid planering, genomförande och utvärdering av förskoleundervisningen.
K1 Förmåga att tänka och lära sig	Utveckla förmåga att tillägna sig ny kunskap och att styra sitt lärande. Våga prova på för hen krävande saker, att ställa frågor och ifrågasätta. Utveckla minnet och fantasin. Stärka tron på och utveckla glädje över sitt eget kunnande. Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas i samverkan med andra
K2 Kulturell och kommunikativ kompetens	Träna förmåga att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt. Träna samarbetsförmåga och kommunikation, handledas till vänlighet och gott uppförande. Bekanta sig med närmiljön och dess mångfald. Uppskatta egna och andra familjers traditioner och vanor.
K3 Vardagskompetens	Lära sig ta ansvar för sig själv och varandra, för sina saker och den gemensamma miljön. Medvetandegörs om aspekter som påverkar det egna välbefinnandet speciellt fysisk aktivitet, men även måltider, vila och en hållbar livsstil. Trygg användning av tekniska lösningar och apparater. Trafiksäkerhet. En positiv förhållning till framtiden.
K4 Multilitteracitet	Barnet uppmuntras att undersöka, använda och uttrycka sig på olika sätt genom skriven text, verbalt, audiovisuellt, digitalt. Barns grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap stöds. En rik textmiljö, barnkultur (filmer, lekramsor, musik) utvecklar läskunnighet.
K5 Digital kompetens	Bekantar sig med olika IKT- verktyg, tjänster och spel som stöder barnets kommunikationsfärdighet, färdighet att lära sig och skrivfärdigheter. Barnen får möjlighet att själva testa och producera material. Barnen handleds i säkra och ergonomiska arbetssätt.
K6 Förmåga att delta och påverka	Grunden för en demokratisk och hållbar framtid läggs. Barnen förväntas vara delaktiga i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Lära sig att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Barnen ska uppleva att de får hjälp av vuxna.

2.5.1. Förmåga att tänka och lära sig (001)

Tänkandet och färdigheten att lära sig utvecklas genom kommunikation och skapar förutsättningar för utvecklingen av övriga kompetenser och livslångt lärande. Mängden information, som hela tiden uppdateras, förutsätter förmåga att tillägna sig ny kunskap och att kunna styra sitt lärande. Strukturering av information och skapande av ny kunskap förutsätter kreativt och kritiskt tänkande.

Förskoleundervisningens uppdrag är att uppmuntra och hjälpa barnen att utveckla sin förmåga att tänka och lära sig och att stärka barnens tro på sitt eget kunnande.

Barnens minne och fantasi ska utvecklas med hjälp av till exempel ramsor, musik och drama. Lekar, spel och olika problemlösnings- och forskningsuppgifter ger barnen upplevelser samt möjligheter att känna glädje över att inse och upptäcka nya saker. Mångsidig rörelse och perceptionsmotoriska övningar stödjer barnens lärande. Barnen ska uppmuntras att pröva och lära sig också krävande saker, att fråga och ifrågasätta. De ska sporras att glädja sig när de lyckas och att uppmuntra andra och samtidigt att inte ge upp om de misslyckas. Verksamheten dokumenteras och man diskuterar och utvärderar tillsammans med barnen hur man lyckats. Samtidigt ska barnen få hjälp med att bli medvetna om sina framsteg och sitt lärande.

2.5.2. Kulturell och kommunikativ kompetens (002)

Att kunna kommunicera, uttrycka sig och förstå andra har stor betydelse för individens funktionsförmåga och välbefinnande i en mångkulturell värld. Förmågan att lyssna, känna igen och förstå olika synsätt kännetecknar god kommunikation och kulturella färdigheter. För att skapa positiva människorelationer och lösa problemsituationer på ett konstruktivt sätt förutsätts samarbetsförmåga. Förskoleundervisningen ska erbjuda barnen möjligheter att på ett tryggt sätt öva sin förmåga att kommunicera och uttrycka sig i kamratgruppen och med vuxna i närmiljön. Utvecklingen av barnens språkmedvetenhet ska stödjas och barnen ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt.

Barnen ska uppmuntras att lära känna och umgås med andra människor. Fester, lekar och aktiviteter som förutsätter samarbete ger barnen möjlighet att öva sig att uppträda i olika situationer och med olika människor. Barnen ska bemötas med respekt och lära sig att vara vänliga och uppföra sig väl mot andra. Tillsammans med barnen ska man bekanta sig med närmiljön och dess kulturella mångfald. Barnen ska lära sig att uppskatta sina egna och andra familjers traditioner och vanor.

2.5.3. Vardagskompetens (003)

Alla behöver kunna ta hand om sig själva, värna om sin hälsa och trygghet och använda teknik i vardagen. Det handlar om individens välbefinnande och att tillägna sig en hållbar och fysiskt aktiv livsstil. Förskoleundervisningen ska stärka färdigheter som hör samman med barnens välbefinnande och uppmuntra dem att göra val som stämmer överens med en hållbar och fysiskt aktiv livsstil. Förskoleundervisningen ska också stödja barnen att förhålla sig positivt till framtiden.

I förskoleundervisningen ska barnen utifrån sina förutsättningar lära sig ta ansvar för sig själva och andra, för sina saker och den gemensamma miljön. Barnens vardagsrytm och betydelsen av måltider, fysisk aktivitet och vila ska tas upp i undervisningen och med vårdnadshavarna. Särskild vikt ska fästas vid mångsidig och tillräcklig fysisk aktivitet som en förutsättning för barnens lärande och välbefinnande. Med barnen diskuteras vad som inverkar positivt respektive negativt på deras välbefinnande och barnen ska erbjudas möjligheter att uppleva glädje i att röra på sig. Barnen ska få lära sig att röra sig tryggt i trafiken. De ska uppmuntras att be om och söka hjälp vid behov. Tillsammans med barnen prövar man på tekniska lösningar och ger dem övning i att använda apparater och utrustning på ett tryggt sätt.

2.5.4. Multilitteracitet (004)

Med multilitteracitet avses förmågan att tolka och producera olika slag av meddelanden. Multilitteracitet hänger nära samman med tanke- och kommunikationsfärdigheter och förmåga att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika miljöer och situationer. Informationen kan produceras och presenteras med hjälp av verbala, visuella, numeriska eller andra symbolsystem eller med kombinationer av dessa. Multilitteracitet omfattar olika former av läskunnighet, såsom grundläggande läsfärdighet, numerisk läskunnighet, bildkunskap och mediekunskap. Multilitteracitet har koppling till ett vidgat textbegrepp, enligt vilket

texterna kan vara bland annat skriftliga, verbala, audiovisuella eller digitala. De olika områdena av multilitteracitet är grundläggande färdigheter ur individ-, samhälls- och arbetslivsperspektiv. Kompetens i multilitteracitet skapar grunden för övrigt lärande och övriga studier. Utvecklingen av multilitteracitet börjar redan i den tidiga barndomen och fortgår hela livet. Förskoleundervisningen ska tillsammans med vårdnadshavarna stödja utvecklingen av barnens multilitteracitet.

Barnen ska uppmuntras att undersöka, använda och producera olika slags texter eller uttrycksformer. På detta sätt övar sig barnen tillsammans att uttrycka sig och att leva sig in i de tankar och känslor som meddelanden väcker. Utvecklingen av barnens bildkunskap, skriv- och läsfärdighet och numeriska läskunnighet ska stödjas. För att småningom utveckla mångsidig läskunnighet behöver barnen en vuxen förebild, en rik textmiljö, kultur producerad av barn och kulturella tjänster avsedda för barn, såsom filmer, lekramsor och musik. Barnens delaktighet stärks i takt med att multilitteraciteten utvecklas. Samtidigt vidgas barnens värld, blir mera strukturerad och får nya betydelser.

2.5.5. Digital kompetens (005)

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet. Den behövs i barnens och familjernas vardag, för kommunikation mellan människor och för delaktighet i samhället. Digital kompetens är en del av den multilitteracitet och medie- och studiefärdighet som behövs i studierna och i arbetslivet. Förskoleundervisningen ska jämsides med vårdnadshavarna främja barnens digitala kompetens.

Barnen ska i undervisningen få bekanta sig med olika informations- och kommunikationsteknologiska verktyg, tjänster och spel. Barnens kommunikationsfärdigheter, färdighet att lära sig och deras begynnande skriv- och läsfärdighet ska stödjas med hjälp av informations- och kommunikationsteknik. Barnens kreativa tänkande och samarbetsförmåga utvecklas när de ges möjligheter att själva testa och producera. Barnen ska handledas i att tillägna sig säkra och ergonomiska arbetssätt.

2.5.6. Förmåga att delta och påverka (006)

Aktiv och ansvarsfull delaktighet och påverkan lägger grunden för en demokratisk och hållbar framtid. Det förutsätter att individen har förmåga och vilja att delta i den gemensamma verksamheten och litar på sina möjligheter att påverka. Barnen har rätt[61] att bli hörda och att vara delaktiga i frågor som påverkar deras liv. I förskoleundervisningen ska man respektera dessa centrala demokratiska principer. Förskoleundervisningen ska stödja barnens förmåga att delta och påverka.

Verksamheten i förskolan ska planeras, genomföras och utvärderas i samverkan med barnen, förskoleundervisningens personal och vårdnadshavarna. När barnen är med och påverkar lär de sig samtidigt att uppfatta betydelsen av gemensamma regler, överenskommelser och förtroende. Att bemöta barnen med respekt, ta hänsyn till deras tankar och ge dem möjlighet att vara tillsammans med andra barn och vuxna stärker barnens förmåga att delta och påverka. Barnen ska uppmuntras att hjälpa varandra och att vid behov be om hjälp. Det är viktigt att barnen upplever och vet att de som barn har rätt att få hjälp och skydd av vuxna.

2.6. Frågor som avgörs på lokal nivå

Vid uppgörandet av den lokala läroplanen är det viktigt att diskutera vad de föreskrivna uppdrag och allmänna mål för förskoleundervisningen som beskrivs i detta kapitel innebär och hur man ska gå till väga för att förverkliga de mål som uppställts för förskoleundervisningen.

I den lokala läroplanen ska fastställas och beskrivas

61 FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

- *hur förskoleundervisningen ordnas och vilka förpliktelser som styr ordnandet av förskoleundervisningen ur lokalt perspektiv*
- *förskoleundervisningens uppdrag under lärstigen ur lokalt perspektiv*
- *värdegrunden för förskoleundervisningen och eventuella lokala aspekter som kompletterar den*
- *synen på lärande i förskoleundervisningen och eventuella lokala perspektiv som kompletterar den*
- *målen för mångsidig kompetens och eventuella lokala prioriteringar som gäller dem, samt med vilka åtgärder man utvärderar målen och utvecklar främjandet av mångsidig kompetens.*

Värdegrunden, synen på lärande och målen för mångsidig kompetens ska beaktas och fördjupas i de delar av läroplanen som beskriver verksamhetskulturen, genomförandet av undervisningen, stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen och elevvården.

3. Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen

Verksamhetskultur är ett historiskt och kulturellt format handlingsmönster som utvecklas i det sociala samspelet inom förskolegemenskapen. Utbildningsanordnaren och de personer som leder förskoleundervisningen ska skapa förutsättningar för att utveckla och utvärdera verksamhetskulturen på de olika verksamhetsställena för förskoleundervisning. Utgångspunkten för utvecklingen av verksamhetskulturen är en inkluderande förskoleundervisning där varje barn kan agera, utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. En bra verksamhetskultur främjar lärandet och välbefinnandet inom förskoleundervisningen.

Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen är en helhet som omfattar bland annat:

- *värderingar, principer och syn på lärande*
- *tolkning av de normer och mål som styr arbetet*
- *lärmiljöer, arbetssätt och pedagogisk praxis, inklusive undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande*
- *olika former av samarbete*
- *kommunikationen och atmosfären*
- *personalens kompetens, professionalism och utvecklingsinriktat arbetssätt*
- *ledningsstrukturer och -praxis*
- *organisering, planering, genomförande och utvärdering av verksamheten.*

Utgångspunkten för utvecklandet av verksamhetskulturen är att förskoleundervisningen är gemensam för alla. Verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen ska utvecklas och ordnas enligt inkluderande principer, och inklusionen anknyter på ett övergripande sätt till genomförandet av den pedagogiska verksamheten. En inkluderande verksamhetskultur främjar barnens delaktighet och lärandet och tillgodoser de olika behoven hos varje barn. Varje barn har rätt att vara en del av gruppen, delta i den gemensamma verksamheten och nå sin fulla potential med hjälp av sina egna styrkor och positiva lärupplevelser tillsammans med de övriga barnen i gruppen. Alla barn ska erbjudas lämpliga utmaningar i lärandet och få sådant stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisningen som de behöver och ta del av sådana undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Digital och fysisk tillgänglighet ska beaktas i undervisningsarrangemangen. Barnen ska uppleva att man är intresserad av dem, respekterar dem och att deras åsikter och handlingar har betydelse.

Ledarskapet påverkar i hög grad verksamhetskulturen och dess utveckling och kvalitet. Utgångspunkten för ledarskapet inom förskoleundervisningen är att främja varje barns välbefinnande och lärande. Pedagogiskt ledarskap är en förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen. Det pedagogiska ledarskapet innebär att leda, utvärdera och utveckla förskoleundervisningen på ett målinriktat och systematiskt sätt. Det omfattar alla sådana åtgärder som ger personalen förutsättningar för goda arbetsförhållanden, förutsättningar att utveckla och utnyttja sin yrkeskompetens och sin utbildning och att genomföra pedagogisk verksamhet.

3.1. Principer för utvecklandet av verksamhetskulturen

Verksamhetskulturen har en central betydelse för hur undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, barnens delaktighet, jämlikhet och förskoleundervisningen som helhet förverkligas. Verksamhetskulturen inverkar alltid på hur barnen upplever kvaliteten på förskoleundervisningen. Verksamhetskulturen inbegriper all verksamhet inom förskoleundervisningen, som till exempel ordnandet av stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisningen, utvärderingen av pedagogiken och tryggheten och säkerheten i lärmiljöerna.

Verksamhetskulturen ska utvecklas bland annat genom att pröva mångsidiga arbetssätt, nya lösningar i lärmiljöerna och undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt genom att utveckla yrkeskompetensen i samarbetsnätverk.

Verksamhetskulturen förändras ständigt och den ska utvärderas och utvecklas så att den stöder målen för förskoleundervisningen. En förutsättning för att värdegrunden och synen på lärande ska förverkligas är att alla förbinder sig till gemensamma mål. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan samt identifiera icke-önskvärda drag och korrigera dem. En grundläggande förutsättning för kontinuerlig utveckling är att personalen förstår vilka värderingar, kunskaper och föreställningar som påverkar deras arbete och kan analysera dem. En förtroendeskapande dialog som präglas av delaktighet och respekt för varandra är viktig i utvecklingsarbetet. Då man planerar, anordnar och utvecklar förskoleundervisningen ska man i första hand se till barnets bästa. Barnets bästa ska i fråga om ett enskilt barn, en barngrupp eller barn i allmänhet beaktas separat i varje fall och situation.

Genom att skapa strukturer för professionella diskussioner främjar ledaren en verksamhetskultur som kännetecknas av delaktighet. Ledaren ska också engagera arbetsgemenskapen i att regelbundet utveckla och förnya den gemensamma verksamhetskulturen. Ledaren ska stödja gemenskapen så, att den utvecklas till en lärande gemenskap där var och en utvecklar och delar med sig av sin kompetens. Målet är att den gemensamma verksamhetsidén och målen för verksamheten syns i det praktiska arbetet. Ledaren ska ansvara för att de gemensamma arbetssätten synliggörs och för att de regelbundet observeras och utvärderas.

Det är viktigt att barnens och vårdnadshavarnas erfarenheter och åsikter utnyttjas i utvecklingsarbetet. För att barnens lärstig ska fortlöpa smidigt och för att trygga barnens välbefinnande är det nödvändigt att samarbeta med den övriga småbarnspedagogiken, den grundläggande utbildningen samt sakkunniga inom stöd och elevvård.

Verksamhetskulturen i förskoleundervisningen ska utvecklas enligt följande riktlinjer:

En lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen

Förskoleundervisningen bildar en gemenskap, där barnen och personalen lär sig med och av varandra. I en lärande gemenskap finns det rum för olika åsikter och känslor. Barnen och personalen ska uppmuntras att öppet dela sina tankar och att pröva nya och olika verksamhetssätt. En gemenskap som kontinuerligt utvärderar och utvecklar sin verksamhet utmanar sig själv och är medveten om och utnyttjar sina styrkor. I en lärande gemenskap uppskattas respektfullt och hänsynsfullt beteende. Inom gemenskapen ska man uppmuntras till att experimentera, försöka och anstränga sig men det ska även vara tillåtet att göra misstag. Att göra tillsammans och uppleva delaktighet stärker gemenskapen.

Personalen ska uppmuntras till självvärdering och till att dela kunskap och kompetens och samtidigt utvecklas professionellt. Reflektion över gemensamt överenskomna mål och uppgifter, regelbunden utvärdering av det egna arbetet samt respons av vårdnadshavarna och andra samarbetspartner främjar lärandet i gemenskapen. Resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning bidrar även till att främja lärandet.

En gemenskap som uppmuntrar till lärande, lek och kommunikation

Verksamhetskulturen i förskolan ska främja allas lärande. Förskolegemenskapen ska sporra barnen att våga pröva, försöka och misslyckas och att se saker positivt. Man gläds tillsammans över framgångar och insikt. Förskoleundervisningen ska genomföras så att det finns utrymme för barnens lekar, initiativ och försök. Barnen ska uppmuntras att uttrycka sig, att öva och lära sig olika färdigheter, kunskaper och arbetssätt i egen takt. Genom samarbete i gruppen ska man uppmuntra barnen till uppbyggande kommunikation och till att fungera som medlemmar i gruppen.

En verksamhetskultur som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnets välbefinnande och lärande. Personalen ska lägga märke till faktorer som begränsar leken och utveckla arbetssätt och lärmiljöer som främjar lek. Barnen och personalen ska ha möjlighet att uppleva glädjen i att lära sig och leka tillsammans. Alla i gemenskapen ska uppmuntras att använda sin uppfinningsrikedom, uttrycksförmåga, fantasi och kreativitet. Leken ska få synas och höras.

Barnen ska ges tid, rum och ro att hitta på lekar, pröva och uppleva. Lekande barn och vuxna ska ges lekro.

Delaktighet, likabehandling och jämlikhet

En inkluderande verksamhetskultur ska främja delaktighet, likabehandling och jämlikhet i all verksamhet. Barnens, personalens och vårdnadshavarnas initiativ, åsikter och synpunkter ska värdesättas. Det förutsätter att man medvetet utvecklar arbetssätt och strukturer som främjar delaktighet. Delaktigheten stärks genom att barnen och vårdnadshavarna deltar i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Varje medlem i personalen är en viktig del av gemenskapen inom förskoleundervisningen.

Verksamhetskulturen ska stödja samarbete, gemensamt ansvar och delaktighet. Genom delaktighet utvecklar barnen förståelse för gemenskapen, rättigheter, ansvar och konsekvenser av val. Det är personalens uppgift att se till att alla barn får uttrycka sina åsikter och behov och att barnens idéer och initiativ beaktas i verksamheten. Uppmärksamhet ska också fästas vid barnens nonverbala kommunikation. Barnen ska få erfarenheter av att fatta beslut som rör förskolegruppen och olika uppgifter. Barnens beslut och aktivitet utvärderas gemensamt och barnen ska samtidigt handledas att så småningom lära sig att ta gemensamt ansvar. Detta ger barnen erfarenhet av att vara delaktiga och aktiva.

Medlemmarna i gemenskapen ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av omständigheter som gäller en enskild person. Det att alla är lika värda betyder inte att alla är likadana. För att kunna utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att attityder i anslutning till likabehandling och jämlikhet diskuteras i arbetsgemenskapen. Det är också viktigt att fundera över hur attityder i anslutning till exempelvis språk, etnicitet, åskådning, religion, funktionsvariation, kön och dess mångfald återspeglas i tal, gester, handlingar och verksamhetssätt. Kommunikationssätt, språkbruk och handlingsmönster som utgår från stereotypa antaganden överförs till barnen. Förskoleundervisningen ska vara genussensitiv. Personalen ska vara medveten om sina egna förutfattade meningar och uppmuntra barnen att göra val oberoende av könsbundna eller andra personrelaterade stereotypa rollmönster och förväntningar. Personalen ska lägga märke till om det förekommer ojämlikt bemötande bland barnen och ingripa på ett finkänsligt och konsekvent sätt. Positiv och uppmuntrande kommunikation stöder utvecklingen av barnets identitet och självkänsla.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Förskoleundervisningen är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle. Kulturell mångfald ska ses som en resurs. Rätten till det egna språket, den egna kulturen, religionen och åskådningen är grundläggande rättigheter. Det mångskiftande kulturarvet och nationalspråken samt den egna gemenskapens och omgivningens kulturella, språkliga och åskådningsmässiga mångfald ska tas till vara och värdesättas i förskoleundervisningen. Det förutsätter att personalen har kunskap om kulturer och åskådningar samt förmåga att förstå och se företeelser ur olika perspektiv och sätta sig in i andra människors situation. Man ska diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och även skapa nya gemensamma verksamhetssätt. Samtidigt främjas en kulturellt hållbar utveckling. Mångsidig kompetens som anknyter till detta beskrivs närmare i kapitel 2 (Förskoleundervisningens uppdrag och allmänna mål).

I en språkmedveten förskoleundervisning är man medveten om att språken är närvarande – hela tiden och överallt. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stöder barnens utveckling i en kulturellt mångskiftande värld. Alla i personalen ska vara medvetna om att de är språkliga modeller för barnen och de ska fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. Personalen ska uppmuntra barnen att använda språk på ett mångsidigt sätt. Barnens språkliga färdigheter ska beaktas och de ska ges tid och möjligheter att uttrycka sig i språkligt varierande situationer.

Välbefinnande, trygghet och en hållbar livsstil

En hälsosam, trygg och fysiskt aktiv livsstil värdesätts i förskoleundervisningen. Syftet med mångsidig fysisk aktivitet[62] är att främja förutsättningarna för lärande och deltagandet i förskoleundervisningen samt betydelsen av fysisk aktivitet som en övergripande livskompetens inom och utanför förskoleundervisningen. Fysisk aktivitet inverkar på barnens uppmärksamhet samt koncentration och exekutiva funktioner och med hjälp av fysisk aktivitet kan man främja lärandet och den motoriska utvecklingen. Det centrala i främjandet av en fysiskt aktiv livsstil är att som en del av verksamhetskulturen skapa jämlika och likvärdiga möjligheter att röra på sig med beaktande av olika begränsningar i fråga om rörlighet[63]. En inkluderande verksamhetskultur som präglas av ömsesidig respekt och öppenhet främjar en trygg lärmiljö och i och med det en fysiskt aktiv livsstil. En fysiskt aktiv livsstil stöder barnens helhetsmässiga välbefinnande, inklusive det mentala välbefinnandet. I förskoleundervisningen ska man röra på sig både inomhus och utomhus på många olika sätt med hjälp av redskap för rörelse och leksaker samt undvika långvarigt stillasittande. Barnen och familjerna vägleds att i mån av möjlighet föredra att röra på sig såsom att gå eller cykla till och från förskolan i stället för att till exempel använda egen bil. Barnens välbefinnande främjas genom att de under dagen ges möjlighet att vila och ta det lugnt samt genom att de erbjuds en mångsidig, hälsosam och tillräcklig kost. Då man utvecklar verksamhetskulturen är det viktigt att se till att barnen och personalen har möjlighet att arbeta i en stressfri miljö som främjar koncentration. En tydlig och planerad, men flexibel dagsstruktur främjar välbefinnandet.

I förskoleundervisningen ska man värna om hela gemenskapens fysiska, psykiska och sociala trygghet. Barnet ska skyddas från våld, mobbning, diskriminering och andra former av trakasserier. Barnet har rätt att få tröst då barnet behöver det. Inga former av mobbning, rasism, våld eller trakasserier ska accepteras i förskoleundervisningen. Personalen ska känna igen mobbning, ingripa vid mobbning och förebygga mobbning medvetet och systematiskt som en del av utvecklingen av verksamhetskulturen. Avgörande för att förebygga mobbning är att stödja barnens kamratrelationer och hela gemenskapens välbefinnande. Personalen har en central roll när det gäller att stödja barnen i att träna och utveckla sociala och emotionella färdigheter. Personalen ska tillsammans med barnen lära sig att lägga märke till och lösa konflikter på ett konstruktivt sätt. I kommunikationssituationer är personalens närvaro och handledning viktig. I fall av trakasserier, mobbning eller våld ska personalen diskutera med barnens vårdnadshavare och söka lösningar tillsammans. Till främjandet av säkerhet hör också säkerhetsfostran samt att systematiskt förebygga och följa upp olyckor och ta hand om lokaler och redskap. För att främja säkerheten i förskoleundervisningen förutsätts ett fungerande och ansvarsfullt ledarskap samt att personalen behärskar säkerhetsaspekterna.

Vikten av en ekologiskt, socialt, kulturellt och ekonomiskt hållbar livsstil ska beaktas i all verksamhet. Vardagliga val och aktiviteter ska avspegla ett ansvarsfullt förhållningssätt till naturen och omgivningen. Gemensam användning av redskap och lokaler, måttlighet, sparsamhet samt att reparera och återvinna saker ska främjas i förskoleundervisningen. Samtidigt får barnen positiva upplevelser av en hållbar livsstil. Då man värnar om barnens trygghetskänsla och framtidstro som en del av fostran som hör samman med en hållbar livsstil främjas även deras välbefinnande.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Verksamhetskulturen inverkar på hur barn upplever kvaliteten på förskoleundervisningen. Verksamhetskulturen utvärderas och utvecklas så att den stöder målsättningen för

62 *Lag om grundläggande utbildning 2 §*
63 *Lag om grundläggande utbildning 31 §*

förskoleundervisningen. Systematisk självvärdering och kontinuerlig utveckling ska vara en naturlig del av förskolans vardag. Som stöd för utveckling av verksamheten används gruppens plan. Barnens åsikter utnyttjas i utvecklingsarbete, exempelvis via ”min kvart”. Vårdnadshavarnas åsikter är viktiga och kan exempelvis höras under både dagliga samtal och utvecklingssamtal. Genom att informera vårdnadshavarna om verksamheten med hjälp av pedagogisk dokumentation möjliggörs vårdnadshavarnas delaktighet.

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna och ibland även oavsiktliga faktorer.

- Verksamhetskulturen blir synlig i de gemensamma förhållningssätten och i hur värdegrunden och helhetssynen verkställs.
- De vuxnas sätt att agera överförs till barnen, som tillägnar sig förskolans värden, attityder och vanor**.**

En förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen

- Öppen, dialogisk diskussion där alla är delaktiga och där man uppskattar varandra och skapar förtroende för varandra.
- Vid utvecklande av verksamhetskulturen har det pedagogiska ledarskapet en viktig roll. .
- Pedagogiskt ledarskap med målsättning att främja varje barns välbefinnande och lärande är i centrum. Det pedagogiska ledarskapet innebär att leda, utvärdera och utveckla förskoleundervisningen på ett målinriktat och systematiskt sätt

En lärande gemenskap är kärnan i verksamhetskulturen

- rum för olika åsikter och känslor
- språklig och kulturell mångfald ska stödas, respektfullt och hänsynsfullt beteende ska stödas

En gemenskap som uppmuntrar till lärande, lek och kommunikation

- sporra till att våga pröva, försöka, misslyckas och att se saker positivt
- främja leken och avlägsna hinder för leken i olika former lek på barnens villkor, nya lekar och spel
- vuxnas förmåga att ta tillvara barns initiativ och lekfullhet i undervisningen
- aktivt arbeta för uppbyggande kommunikation och gruppens gemenskap

Delaktighet, likabehandling och jämlikhet

- möjlighet för personal, barn och vårdnadshavare att uttrycka egna åsikter och idéer som beaktas i verksamheten
- planering, utvärdering och utveckling verksställs via gruppvisa planer uppgörs varje läsår och utvärderas
- enligt fastställd ordning (augusti,oktober,mars och juni)
- personalen ska vara medveten om sina egna förutfattade meningar speciellt gällande språk,etnicitet, åskådning, religion, funktionsvariation, kön, gester och verksamhetssätt. Om det förekommer ojämlikt bemötande i barngruppen ska personalen ingripa på ett finskänsligt och konsekvent sätt.

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

- I Raseborg stöds och utvecklas arbetet med kulturell mångfald och språkmedventenhet via SpråKi nätverket som koordineras och utvecklas av en språk och kulturlärare inom småbarnspedagogik.

Välbefinnande trygghet och en hållbar livvstil

- Varje grupp uppgör årligen en rörelse årsklocka för hur grundrörelseformerna övas under verksamhetsåret.
- Vid planering och utförande av fysisk aktivitet följs inklusionsprincipen

- Lärmiljön utformas så att den stödjer och inspirerar till fysisk aktivitet under hela dagen. Man ska aktivt motverka hinder för rörelse
- Våld mobbning och andra former av trakasserier förebyggs medvetet och systematiskt och tillåts inte
- Kamratrelationer stöds genom att träna sociala och emotionella färdigheter
- Ekologisk, social,kulturell och ekonomisk hållbarhet planeras och utförs och utvärderas läsårsvis i varje grupp.

3.2. Lärmiljöer i förskoleundervisningen

Med lärmiljöer i förskoleundervisningen avses de lokaler, platser, redskap, grupper och förfaringssätt som stödjer barnens utveckling, lärande och kommunikation. Lärmiljöerna ska bilda mångsidiga och flexibla pedagogiska helheter. De ska ge möjligheter till lek, kreativa lösningar och mångsidig analys av olika företeelser med hjälp av aktiverande arbetssätt som motiverar barnen.

Lärmiljöerna ska utvecklas utgående från den värdegrund, syn på lärande och de mål för utvecklandet av verksamhetskulturen som fastställs i föreliggande grunder. Utöver det ska barnens kunskaper, intressen och individuella behov samt principerna för förskoleundervisningen som beskrivs i Principer för förskoleundervisningen beaktas. Lärmiljöerna[64] ska vara trygga och hälsosamma. De ska också ge barnen möjlighet att leka och arbeta i en lugn och avslappnad atmosfär. Lärmiljöerna ska utformas så att de är ergonomiskt, ekologiskt och estetiskt ändamålsenliga och så att de är tillgängliga och ljusa, rena och trivsamma och att inomhusluften är av god kvalitet.

Lärmiljöerna ska utvecklas så att de främjar kommunikation och kollaborativt kunskapsskapande. Gemensamt överenskomna regler och tillvägagångssätt skapar en trygg pedagogisk miljö där man respekterar varandra. Mångsidiga lärmiljöer stödjer barnens aktivitet, fysiska aktivitet, sunda självkänsla, utvecklingen av sociala färdigheter och förmågan att lära sig samt ökar likabehandlingen och jämlikheten. Barnen ska vara med och utforma lärmiljöerna. Deras idéer och alster ska synas i lärmiljöerna. Det stödjer barnens delaktighet och ger dem en känsla av att lyckas och stärker samspelet med kamratgruppen i enlighet med inkluderande principer.

Som lärmiljöer används lokaler inomhus och utomhus, den närbelägna naturen och den byggda miljön. Också informations- och kommunikationsteknik ska användas och tillämpas på ett ändamålsenligt sätt i förskoleundervisningen. De möjligheter som erbjuds av olika samarbetspartner, såsom biblioteks-, kultur- och idrottsväsendet, ska också utnyttjas. Barnens egna leksaker, informations- och kommunikationsteknisk utrustning och andra redskap kan användas enligt överenskommelse med vårdnadshavarna. Målet är att lärmiljöerna utgör ett helhetsbetonat lärlandskap som uppmuntrar till aktivt, kollaborativt och självständigt lärande.

Logo

I förskolornas läsårsplaner beskrivs arbetssätten och lärmiljöerna samt samarbetsparter i de enskilda förskolorna. Därutöver fastställs principer för planering och utvecklande av lärmiljöerna i gruppens plan. Gruppens plan utvärderas under läsåret i oktober och mars, hela verksamhetsåret utvärderas i början på juni.

64 *Statsrådets förordning (422/2012) 4 §*

3.3. Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångarna

Målet med samarbetet är att förskoleundervisningen, annan småbarnspedagogik och den grundläggande utbildningen bildar en logisk kontinuitet som stödjer barnets utveckling och lärande. Samarbetet ska säkerställa kvaliteten på förskoleundervisningen och stärka barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska vara systematiskt. Samarbetet ska utvecklas och utvärderas tillsammans under ledning av utbildningsanordnaren.

Samarbete inom förskoleundervisningen

En förutsättning för undervisning av hög kvalitet är kännedom om målen och förfaringssätten under de olika etapperna av lärstigen. Samarbetet mellan personalen i förskoleundervisningen, den övriga småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen då man lokalt planerar, utarbetar och utvecklar läroplaner främjar kvaliteten inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Det är viktigt att personalen inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och nybörjarundervisningen har möjlighet att bekanta sig med varandras verksamhet och lärmiljöer också i praktiken. För att stödja barnens lärande och deltagande i förskoleundervisning ska undervisnings- och stödmetoderna vara enhetliga.

Personalen inom förskoleundervisningen ska samarbeta med personalen inom välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster för att stödja barnens välbefinnande, växande och lärande. Stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning samt praxis inom förskolans elevvård ska utvärderas och utvecklas genom sektorsövergripande samarbete. Genom samarbete mellan förskoleundervisningens personal och aktörer i närmiljön främjas att lärmiljöerna är mångsidiga. Samverkan med andra öppnar barnets lärmiljöer mot samhället och världen utanför.

Samarbete inom personalen är nödvändigt med tanke på en välmående arbetsgemenskap och för undervisningens kvalitet. Samtidigt fungerar samarbetet mellan de vuxna i förskolan som en bra modell för barnen. Att stärka barnens samarbetsförmåga är ett av de mest centrala målen i förskoleundervisningen. Olika samarbetsformer och smågruppsarbete ska användas inom förskoleundervisningen. Barnen ska uppmuntras och stödjas till att verka som medlemmar i en grupp och att utveckla sin samarbetsförmåga. Barnens åsikter ska höras [65] på ett för dem lämpligt sätt när verksamheten planeras, genomförs och utvärderas.

Samarbete med vårdnadshavarna

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla samarbetet med vårdnadshavarna. Utgångspunkten för samarbetet är att bygga upp förtroende, jämlik kommunikation och ömsesidig respekt mellan parterna. Samarbetet förutsätter initiativförmåga av förskoleundervisningens personal och att de har personlig kommunikation med vårdnadshavarna. Samarbetet ska ta hänsyn till familjernas mångfald, individuella behov och frågor som gäller vårdnad. Olika kommunikationsmedel ska användas i samarbetet och vid behov används en tolk eller språkassistent. Samarbetet med vårdnadshavarna ska också ge möjlighet till diskussion vårdnadshavarna emellan.

Vårdnadshavarnas erfarenheter gällande sitt barns tidigare uppväxtmiljöer, utveckling, lärande och intressen ska beaktas i förskoleundervisningen. Läraren ska diskutera med vårdnadshavarna om familjens och förskolans värden, fostringsmetoder och mål. Barnens och vårdnadshavarnas synpunkter ska beaktas i undervisningen och vid uppgörandet av den plan som eventuellt utarbetas skilt för varje barns lärande. Vårdnadshavarna ska ges tillfällen att bekanta sig med och delta i sitt barns förskoledag. För samtal med vårdnadshavarna ska reserveras tillräckligt med tid. Vårdnadshavarnas språk- och kulturkunskaper och annan sakkunskap kan utnyttjas i förskoleundervisningen.

Personalen inom förskoleundervisningen ska diskutera med vårdnadshavarna om hur barnens utveckling och lärande framskrider. Särskilt viktigt är samarbetet med vårdnadshavarna när ett

65 *Lag om grundläggande utbildning 47 a §*

barn behöver stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisning. Vårdnadshavarna ska få information om hur transporter och elevvård, och övriga tjänster inom småbarnspedagogiken som barnet utöver förskoleundervisningen har möjlighet till, ordnas under förskoleundervisningen. Respons från vårdnadshavarna och barnen ska tas i beaktande då undervisningen, olika former av stöd och verksamhetskulturen utvecklas.

Samarbete vid övergångarna

Övergången från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskolan och från förskolan till skolan är viktiga skeden i barnets liv. En smidig övergång främjar barnens känsla av trygghet och välbefinnande samt deras förutsättningar för att utvecklas och lära sig. Förfaringssätten vid övergångarna ska vara planmässiga. Det är viktigt att det i de lokala planerna för småbarnspedagogik och grundläggande utbildning finns en enhetlig linje för förfaringssätt i samband med övergångarna. Förfaringssätten ska utvärderas och utvecklas genom samarbete bland personalen. Respons från vårdnadshavarna ska också beaktas.

Utbildningsanordnaren ska skapa sådana samarbets- och informationsrutiner att barnens övergång från hemmet eller den tidigare småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen sker så smidigt som möjligt och stödjer barnens utveckling, lärande och välbefinnande. Information som är nödvändig för att ordna undervisningen, stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen samt elevvården överförs när barnet övergår från ett verksamhetsställe till ett annat eller från ett utbildningsstadium till följande. Överföringen av information ska följa gällande lagar[66]. Vid övergångarna och i synnerhet vid beslut om att inleda förskoleundervisningen eller den grundläggande utbildningen vid en avvikande tidpunkt ska man även utnyttja den sakkunskap som tidigare och framtida lärare har om barnets utveckling och lärande.

När ett barn börjar i förskolan och skolan ska man diskutera med barnet och vårdnadshavaren om mål, uppdrag och förfaringssätt. Målet är att barnen och vårdnadshavarna bekantar sig med lärmiljöerna, verksamheten och personalen i förskole- och nybörjarundervisningen innan undervisningen inleds. Barn och vårdnadshavare till barn som övergår till den grundläggande utbildningen ska informeras om morgon- och eftermiddagsverksamheten i den grundläggande utbildningen.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Hela organisationen strävar till förebyggande verksamhet .

- Majoriteten av förskolorna i Raseborgs stad administreras av småbarnspedagogiken vilket skapar förutsättning för ett mångsidigt samarbete mellan såväl personal som barn.
- Övergången från småbarnspedagogik till förskola är välplanerad gällande gruppstorlek. Gruppernas resurser planeras enligt de stödbehov som identifierats inom småbarnspedagogiken.
- Gruppstruktur och resursering planeras i samarbete med daghemsföreståndare, serviceplanerare och speciallärare inom småbarnspedagogik

Förskoletransporter

66 *Lag om grundläggande utbildning 40 § (642/2010) och 41 §*

Stadens principer för ordnande av förskoltransporter samt blanketter för att anhålla om avgiftsfria eller avgiftsbelagda förskolskoltransporter finns på stadens hemsidor. På hemsidorna finns också information om transportföretagen och rutterna. I principerna ingår uppgjorda spelregler för barnen, vårdnadshavare och chaufförer att följa i anslutning till förskoletransporterna.

I de fall tidtabellerna för förskoletransporterna ger upphov till väntetider för barnen före förskoledagens början eller efter förskoledagens slut ska övervakning ordnas i förskolorna. Om det kommit till förskolans kännedom att det förekommit trakasseri, mobbning eller våld under förskolevägen, ska förskolans personal informera vårdnadshavarna till de skyldiga och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det som hänt.

Samarbete i förskoleundervisningen och vid övergångar

Samarbetets olika former har som mål att bilda en logisk kontinuitet som stöder barnets utveckling och lärande mellan småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. Ett mångsidigt och öppet samarbete främjar barnets och den ungas förutsättningar för inlärning, trygghet och välbefinnande. Samarbetet bedrivs på olika plan; internt mellan personalen och externt med olika instanser.

Inom förskoleundervisningen arbetar personer inom olika yrkesgrupper och de olika yrkesgruppernas uppgifter och ansvar varierar. Alla som arbetar i förskolan har gemensamt ansvar för alla barn i förskolegruppen och ska arbeta för barnets växande, lärande och hälsa. De interna samarbetsformerna organiseras av daghemsföreståndaren tillsammans med personalen och berör planering, utveckling och utvärdering av verksamheten.

Personalen inom övrig småbarnspedagogik och förskoleundervisningen ska vara bekanta med varandras verksamhet och lärmiljöer. Majoriteten av förskolorna i Raseborgs stad är belägna i daghem, vilket möjliggör ett kontinuerligt och mångsidigt samarbete mellan såväl personal som barn. Det externa samarbetet inbegriper stadens övriga enheter, andra utbildningsanordnare, föreningar och institutioner som på olika sätt kan stöda förskolan i dess uppgift.

Samarbete med vårdnadshavarna

I Raseborgs stads daghem följs modellen för fostringssamarbete. Det innebär att vårdnadshavare och fostringspersonal tillsammans går in för att medvetet engagera sig i att stödja barnets fostran, utveckling och lärande. Personalen är aktiv och samarbetar med vårdnadshavarna. Fostringssamarbetet förutsätter lyssnande, dialog, respekt och ömsesidigt förtroende.

Målet är att främja en trygg start inom småbarspedagogik och/eller förskola, att skapa en grund för fostringssamarbetet och att påbörja barnets plan för småbarnspedagogik och förskoleundervisning. Syftet med barnets planer är att, utgående från vårdnadshavarnas och personalens gemensamma syn samt barnets egna intressen och starka sidor, planera en sådan verksamhet som stöder barnets växande och lärande, både som enskild individ och som medlem i gruppen.

Vårdnadshavarna och barnet ska få en god introduktion i förskoleundervisningen. Innan förskoleundervisningen börjar får barnet och barnets vårdnadshavare allmän information om förskoleundervisningen. Barnet och vårdnadshavaren ges möjlighet att besöka förskolan i förväg.

Förskolans personal ska informera vårdnadshavarna om läroplanen och dess innehåll och de målsättningar för undervisning och fostran som fastställts för barnen genom att sammankalla till en föräldrakväll under början av höstterminen. Vårdnadshavarna ska få information om hur förskolans verksamhet är ordnad och hur elevvården och stödtjänster ordnas. Vårdnadshavarna ska få information om hur uppgifter som gäller det egna barnet hanteras, hur information erhålls och överförs, samt frågor i anslutning till sekretess.

Vårdnadshavarna ges möjlighet att tillsammans med läraren och barnen utvärdera och delta i utvecklingen av verksamheten i förskolan. Detta förutsätter aktivt initiativ av förskolans personal, samt ett förtydligande av vårdnadshavarnas, personalens och barnets roll i samarbetet. Förskolans personal ska vara initiativtagande i att bygga upp samarbete med vårdnadshavarna. Hemmen informeras regelbundet om hur och vad barnet lär sig i förskoleundervisningen.

Samarbetet mellan hemmet och förskolan ska ske både på samfunds och individnivå och innehåller tre huvudsakliga delar:

1. möten mellan förskolans personal och vårdnadshavarna
2. kontakt med personal inom elevvården och elevhälsan
3. arbete inom föräldraföreningar (om daghemmet har en föräldraförening)

En stor del av den löpande informationen mellan förskolan och hemmet sköts i de dagliga möten som uppstår då vårdnadshavarna lämnar barnet i och hämtar barnet från förskolan. Individuella möten ordnas i samband med uppgörandet av plan för barnets lärande i förskoleundervisningen och uppföljningen av denna. Dessutom träffas personalen och vårdnadshavarna på gemensamma föräldramöten som ska ordnas tillräckligt ofta, så att vårdnadshavarna får information om aktuella frågor och kan delta i utvecklingen av förskolans verksamhet. Avändandet av Wilma möjliggör elektronisk tvåvägskommunikation. Därtill används PedaNet och/eller Seesaw som informationskanal mellan förskolan och vårdnadshavarna. Vårdnadshavarna har möjlighet att delta i förskolans undervisning. Det är viktigt att vårdnadshavaren kommer överens med personalen om en lämplig tidpunkt med tanke på barnet och undervisningen.

Samarbete med nybörjarundervisningen

Samarbetet mellan förskolan och nybörjarundervisningen har som främsta målsättning att göra övergången för de blivande eleverna så trygg och så smidig som möjlig. För förskolebarnen ordnas skolbesök i sin kommande skola samt träffar med sina blivande lärare och klasskamrater. Lärarna bekantar sig med förskolans verksamhet, innehåll och arbetsmetoder. Samarbetet inbegriper även förskolans och nybörjarundervisningens läroplaner.

Samarbete med andra instanser

Förskolorna samarbetar med kommunens övriga enheter såsom biblioteket, museet, simhallen, kulturbyrån och räddningsväsendet. Tillsammans ordnas olika aktiviteter för barnen. Förskolan samarbetar med församlingar och föreningar verksamma inom förskolornas närområden. Om förskolan har egen föräldraförening utgör den i många sammanhang en ypperlig samarbets- och kontaktlänk mellan förskola och hem.

Principer för samtal vid övergångar

De överföringssamtal som genomförs i anslutning till övergången ska genomföras i syfte att den mottagande personalen får sådan information som är nödvändig för att ordna undervisningen på bästa sätt med beaktande av kontinuiteten i barnets lärande. Stödet i överföringen förutsätter målinriktat samarbete mellan personal i förskola och skola. Information om ett barn som är nödvändig för att anordna förskoleundervisning får överföras utan vårdnadshavarens tillstånd men med tanke på samarbetet och förtroendet mellan personalen och vårdnadshavarna är det bäst att i första hand be om vårdnadshavarnas samtycke. Om barnet flyttar till en annan kommun ges en daterad kopia av plan för barnets lärande samt andra dokument åt vårdnadshavaren som sedan ansvara för överföringen av information till den nya förskolan/skolan.

Överföringssamtal vid barnets **övergång från småbarnspedagogik till förskoleverksamhet** ska genomföras i enlighet med följande principer:

Diskussioner som gäller enskilda barns färdigheter, kunnande och behov av stöd
1.**Planen för barns lärande** samt eventuella **sakkunnigutlåtanden** överförs från småbarnspedagogik till förskolan efter genomgång med vårdnadshavare 2. Lärare inom småbarnspedagogik, förskolans lärare, vårdnadshavare samt vid behov speciallärare inom småbarnspedagogik eller andra sakkunniga sammankommer vid behov.
Innehåll i diskussionen • arbetsberedskap samt koncentrationsförmåga • sociala färdigheter och känsloyttringar • motorisk och visuomotoriska gestaltning • språkliga färdigheter • beteende i undervisningssituationer • behov av stöd

Överföringssamtal vid barnets **övergång från förskoleverksamhet till nybörjarundervisning** genomförs i enlighet med följande principer:

Diskussioner som gäller enskilda barns färdigheter, kunnande och behov av stöd
1.Förskolans lärare fyller i blankett i samråd med vårdnadshavare som tar ställning till den information som överförs 2.Förskolans lärare och eller speciallärare inom småbarnspedagogik för ett överföringssamtal med mottagande skolas blivande klasslärare för åk 1 och/ eller skolans speciallärare
Innehåll i diskussionerna: • arbets – och studieberedskap samt koncentrationsförmåga • sociala färdigheter, känsloyttringar och arbetsfärdigheter • motorisk och visuomotoriska gestaltning • språkliga färdigheter • matematiska färdigheter, logiskt tänkande och slutledningsförmåga • beteende i undervisningssituationer • behov av stöd

Överföringssamtal vid barnets **övergång från förskoleverksamhet till nybörjarundervisning** genomförs i enlighet med följande principer:

Diskussioner mellan yrkesutbildad personal inom elevvåden som gäller barnspecifikt stöd
Information överförs från skolkurator till skolkurator, från psykolog till psykolog och från rådgivningshälsovårdare till skolhälsovårdare
Skolans lärare åk 1 informerar skolans rektor om blivande elever som grund för att skapa undervisningsgrupper i åk 1
Om expertgrupp är tillsatt för barnet kontaktar den ansvariga i expertgruppen vårdnadshavarna om det fortsatta arbetet i expertgruppen och eventuellt nya medlemmar inför barnets skolstart

3.4. Frågor som avgörs på lokal nivå

I den lokala läroplanen ska beskrivas

- *strukturer och ansvar för att utveckla verksamhetskulturen på lokal nivå*
- *målen för utvecklandet av verksamhetskulturen och utvärderingsmetoderna*
- *lärmiljöer som används i förskoleundervisningen och metoderna för att utvärdera dem*
- *strukturer för samarbete, mål och praxis för genomförandet av förskoleundervisningen, med vårdnadshavarna och vid övergångarna*
- *metoder för utvärdering av samarbete.*

Utbildningsanordnaren ska se till att samtliga förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning kan precisera målen för sin verksamhetskultur och för utvecklandet av lärmiljöerna samt praxisen i anslutning till samarbete i läsårsplanen.

4. Principer för förskoleundervisningen

Förskoleundervisningen ska följa de allmänna målen för förskoleundervisningen och målen för verksamhetskulturen.

4.1. Mångsidiga arbetssätt

Handledd och spontan lek samt åskådliggörande arbetssätt som främjar barnens aktivitet och kreativitet utgör en väsentlig del av förskolans verksamhet. Valet och användningen av arbetssätt ska styras av förskoleundervisningens uppdrag och mål och av barnens behov, förutsättningar och intressen. Barnens utveckling och lärande och utvecklingen av deras mångsidiga kompetens och sociala färdigheter ska stödjas genom användning av mångsidiga arbetssätt.

Arbetssätten i förskoleundervisningen är både verktyg och föremål för lärandet - färdigheter som utvecklas småningom och som barnen behöver under sin lärstig. Därför är det viktigt att läraren uppmuntrar barnen att pröva och använda olika arbetssätt i grupper, parvis och självständigt. Barnen ska få delta i planeringen av verksamheten och valet av arbetssätt och utföra olika slag av arbetsuppgifter. Det främjar barnens delaktighet i vardagen och stödjer utvecklingen av barnens förmåga att ta initiativ och ansvar. Lärandet främjas av att barnen är med och funderar över arbetets målsättningar och att de vet vad som förväntas av dem. De gjorda valen och slutresultaten utvärderas tillsammans.

När barnen leker lär de sig och gestaltar världen. Därför är lek i olika former central i förskoleundervisningen. Upplevelsebaserade och aktiverande arbetssätt ger barnen upplevelser och stärker deras motivation att lära sig. Målet är att barnen använder alla sina sinnen, rör på sig, utvecklar sitt minne och sin fantasi och njuter av att komma till insikt. Som stöd för lärandet och för att stödja utvecklandet av kollaborativa arbetssätt används olika slags spel. Vid gemensamt arbete ska barnen uppmuntras att fråga, undra, utforska, dra slutsatser och lösa problem samt att arbeta målinriktat mot det gemensamma målet. Barnen ska också ges möjligheter att experimentera och arbeta självständigt.

Användningen av mångsidiga arbetssätt förutsätter att lärmiljöerna i tillräcklig omfattning innehåller material, audiovisuella hjälpmedel och redskap som lämpar sig för lek, fysisk aktivitet och för att undervisa övrigt innehåll inom förskoleundervisningen samt möjligheter att använda informations- och kommunikationsteknik. Fungerande lärmiljöer ger möjligheter till att differentiera barnens arbete. Upplevelser av att lyckas och uppmuntrande respons bidrar till att utveckla en positiv självkänsla hos barnen. Målet är att barnens vilja att försöka och att lära sig stärks och att de förlitar sig på sin förmåga att lära sig nya saker.

Arbetssätten i förskolan ska utvecklas tillsammans utgående från personalens självvärdering och responsen från barnen och vårdnadshavarna.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Leken

Leken i olika former är central för förskoleundervisningen. Under lekens gång lär sig barnen nya färdigheter, att gestalta världen och forma sin kulturella identitet.

Leken är viktig för barnets språkutveckling och för att utveckla socioemotionella färdigheter samtidigt stärker leken grupptillhörigheten. Leken möjliggör användandet av alla sinnen. Barnen ska ges möjlighet att leka på egna villkor.

Inom Raseborgs förskoleundervisning värdesätts lekens egenvärde

Lek

Rörelse

I Raseborg finns en årsklocka för grundrörelseformer som uppgörs årligen i varje enhet. I vardagen beaktas barnens rörelsebehov. Långvarigt stillasittande undviks och vardagen planeras så att barnen uppmuntras till rörelse.

Differentiering

Differentiering betyder att läraren ordnar undervisningen utifrån det enskilda barnets och gruppens behov. När man differentierar sin undervisning beaktar man barnens individuella skillnader i inlärningsstil, arbetsrytm, intressen och färdigheter, liksom individuella skillnader i utveckling, självkänsla och emotionella behov kopplade till motivationen. Genom att differentiera undervisningen ges barnet lämpliga utmaningar och erfarenheter av att lyckas samt möjligheter att utvecklas och lära sig från sina egna styrkor. På så sätt upprätthålls barnets intresse och motivation. Det är också viktigt att utnyttja de olika kunskaper och intresseområden som barnen i samma förskolegrupp har.

För att läraren ska kunna differentiera behövs en uppföljning av barnets utveckling och lärande. I fostringssamarbete möts läraren, föräldrarna, den övriga personalen och olika sakkunniga. Det är viktigt att möjliggöra barnets delaktighet och deras möjligheter att påverka sitt eget växande och lärande.

Differentiering av förskoleundervisningen planeras och genomförs till exempel genom att beakta:

- den pedagogiska miljön
- undervisningens innehåll
- flexibla grupparrangemang
- olika sätt att lära sig
- olika arbetsrytm
- barnens olika intressen och färdigheter
- behov av material och hjälpmedel

Förslag på differentiering i förskoleundervisningen

- lyssna på vad som intresserar barnen och gör upp din planering enligt detta
- låt planeringen finnas synlig för barnen, redogör muntligt för vad ni ska göra, stöd med bilder
- forma undervisningsstunderna och inlärningsmiljön med hänsyn till olika inlärningsstilar (auditiv, visuell, kinestetisk)
- planera undervisningen så att den genomförs i flexibla gruppsammansättningar
- variera arbetssätten och den tid som används
- beakta barnens olika sätt att uttrycka sig för att visa sina kunskaper och färdigheter
- ta hänsyn till barnens olika kulturella bakgrund
- skapa möjligheter för delaktighet; ge barnen tid att tänka och reflektera, samtala och producera
- gå igenom de viktigaste nya begreppen
- ge barnet möjlighet att välja uppgifter
- använd mångsidigt undervisningsmaterial
- ge barnen möjlighet att hjälpa varandra (när man lär andra lär man också sig själv)
- ge tillsammans respons på arbetet - även metoderna för respons kan differentieras
- var noggrann med frågeteknik (ställ enkla och tydliga frågor, undvik flera frågor på en gång)

4.2. Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

Utvärderingen[67] utgör en viktig del av förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen har utvärderingen två syften: den används som hjälp för att planera och utveckla undervisningen och för att stödja varje barns utveckling, lärande och välbefinnande. Utvärderingen är en helhet bestående av observation, dokumentation, evalueringsslutsatser och respons, som utöver lärarna även den övriga personalen inom förskoleundervisningen samt barnet och barnets vårdnadshavare ska delta i.

Förskoleundervisningens uppdrag[68] är att tillsammans med vårdnadshavarna skapa gynnsamma förutsättningar för barnet att utvecklas och lära sig. För att undervisningen ska vara målinriktad och stödja barnets utveckling förutsätts att läraren får information om barnens tidigare uppväxtmiljö, utveckling, lärande och intressen. Centrala informationskällor är barnens vårdnadshavare, tidigare personal inom småbarnspedagogik och barnen själva. Läraren inom förskoleundervisning ska använda information om barnet i planeringen av förskolegruppens verksamhet. En plan för barnets lärande i förskoleundervisningen kan användas som hjälp vid planeringen.

Läraren ska följa upp[69] varje barns utveckling och lärande under förskoleåret genom att följa upp barnets arbete, beteende och hur lärandet framskrider inom olika kunskaps- och färdighetsområden. Uppföljningen ska basera sig på kontinuerlig observation och mångsidig dokumentation. Barnens alster och egna erfarenheter ska utgöra en del av dokumentationen och utvärderingen. Också vårdnadshavarnas iakttagelser av sitt barns lärande och välbefinnande är viktiga. Läraren ska utgående från uppföljningsinformationen och den utvärdering som baserar sig på den anpassa undervisningen och lärmiljöerna.

Läraren och den övriga personal som handleder barnen ska varje dag ge uppmuntrande respons till barnen om deras styrkor och lärande. Den dokumentation som finns används så att alla barn kan observera sina framsteg. När barnen bli varse sin egen utveckling utvecklar de en positiv uppfattning om sig själva som lärande individer. Det är viktigt att vårdnadshavarna ofta får respons[70] om sitt barns arbete, beteende och lärande, så att de för sin del kan stödja sitt barn.

---

67 *Lag om grundläggande utbildning 22 § och Förordning om grundläggande utbildning 14 §*
68 *Statsrådets förordning (422/2012) 5 §*
69 *Lag om grundläggande utbildning 22 §*
70 *Förordning om grundläggande utbildning 10 §*

Förskoleundervisningen ska utveckla barnens förutsättningar för självvärdering[71]. Barnen ska uppmuntras att beskriva vad de tycker om i förskolan, vad de enligt egen åsikt lyckats med och vad de skulle vilja lära sig i fortsättningen. Läraren ska också uppmuntra barnen att fundera över hur gemensamma uppgifter lyckats. Självvärderingsförmågan som småningom utvecklas under barnens lärstig, utgör en del av förmågan att lära sig.

När barnet börjar i första klass är det viktigt att läraren har tillgång till nödvändiga uppgifter om varje barns arbete, utveckling och lärande i förskolan. Det förutsätter samarbete mellan förskolan, skolpersonalen, vårdnadshavarna och barnen. Utbildningsanordnaren har rätt att trots sekretessbestämmelserna få och lämna sådana uppgifter som är nödvändiga med tanke på barnets undervisning. I kapitel 5 föreskrivs om överföring av information i anknytning till stöd. Utbildningsanordnaren bär ansvar för att utveckla fungerande praxis för övergångarna. Vid överföring av information ska gällande bestämmelser iakttas[72].

Ett villkor för att kunna upprätthålla och utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen är att undervisningspersonalen målmedvetet genomför självvärdering. Lärarna ska använda utvärderingsinformation och dokumentation om barnens utveckling och lärande för pedagogisk planering och för att utveckla förskoleundervisningen. Respons från barnen och vårdnadshavarna ska beaktas för att utveckla verksamheten.

När läsåret avslutas kan barnen ges ett intyg[73] över deltagande i förskoleundervisningen. Intyget ges på begäran av vårdnadshavaren. I intyget antecknas intygets namn, vem som ordnat förskoleundervisningen, skolans/daghemmets namn, barnets namn och personbeteckning samt datum för när intyget ges. På betygen skall finnas en anteckning om att de är utformade i enlighet med de grunder för förskoleundervisningens läroplan som Utbildningsstyrelsen fastställt 22.12.2014. Intyget kan innehålla en allmän beskrivning av förskoleundervisningen. Intyget ska inte innehålla beskrivningar av barnets personlighet, lärande eller arbetssätt.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Utvärdering

Utvärderingen är en förutsättning för att upprätthålla och utveckla en kvalitativ förskoleundervisningen. Utvärderingen i förskolan genomförs som personalens självvärdering vilket innebär att personalen utgående från aktuella målsättningar systematisk och fortlöpande reflekterar över förskolans undervisning. Som utgångspunkt för reflektioner används observation, dokumentation och övrig information om den egna verksamheten och barnen. Utvärderingens slutsatser används som grund för pedagogisk planering och utveckling. På det sättet blir utvärderingen en fortgående process som påverkar verksamhetens fokus och planering.

För att kunna planera och utvärdera verksamheten behövs regelbunden utvärdering. Med utvärdering menas dels utvärdering av barnets individuella utveckling, dels utvärdering av förskolans verksamhet och av personalens eget arbete.

Utvärderingen har två syften

- Resultaten används som hjälp vid utvecklandet och planering av undervsiningen

71 *Lag om grundläggande utbildning 22 §*
72 *Lag om grundläggande utbildning 40 § och 41 §*
73 *Lag om grundläggande utbildning 22 §*

- Resultaten används för att stöda varje barns utveckling, lärande och välbefinnande

Personal

Hela personalen ansvarar för utvecklandet av arbetsgemenskapen med fokus på den verksamhet som barnen berörs av och personalen kan påverka. I självvärderingen ingår åtminstone samarbete med vårdnadshavare, verksamhetskulturen, lärmiljöerna samt främjandet av mångsidig kompetens. Utöver den fortlöpande utvärderingen utvärderas verksamheten via gruppens plan under oktober och mars samt i slutet av verksamhetsåret. I slutet av verksamhetsåret utvärderas läsårsplanen i Wilma.

Barnen

Barnens utvärdering möjliggörs genom att deras arbete och lärandeprocesser synliggörs för dem och reflekteras över tillsammans med dem. För att barnen ska ha möjlighet att påverka det egna lärandet och verksamhetens utveckling behöver personalen observera och lyssna till barnen på ett sensitivt och lyhört sätt. Ett verktyg för detta är barnets kvart. Därtill utvärderar barnen det egna lärandet och verksamheten i januari.

Vårdnadshavarna

Vårdnadshavarnas utvärdering av verksamheten sker i det dagliga samarbetet, på föräldramöten och samtal. Vårdnadshavarnas förutsättningar att delta i utvärderingen möjliggörs genom att verksamhetens målsättningar, arbetssätt och arbete delges vårdnadshavarna ex. via pedagogisk dokumentation. Detta görs via pedanet, seesaw och förskolans miljöer. Årligen utvärderas verksamheten via en för småbarnspedagogiken och förskolan gemensam elektronisk enkät.

Dokumentation

Dokumentationen behövs som underlag för utvärdering och kan ses som ett pedagogiskt verktyg som användas som hjälpmedel för utvärdering och planering av verksamheten samtidigt som barnets lärande synliggörs. Dokumentationen är ett medel, men utan kommunikation, dialog och reflektion kring dokumentationen sker ingen utveckling och förändring. Vad och hur dokumentationen presenteras blir avgörande för vad den förmedlar. Dokumentationen blir aldrig objektiv eftersom den färgas av vad och hur den vuxna valt att presentera dokumentationen. Att dokumentera innebär att göra verksamheten synlig för barn, pedagoger, vårdnadshavare, ledningsansvariga och politiker. Dokumentationen ska vara systematisk, mångsidig och relatera till förskoleundervisningens mål, barnets lärande och utveckling.

	Innehåll	Verktyg
1.Observation	Barnets utveckling och lärande följs upp genom kontinuerlig observation av hur barnets arbete, beteende och lärande framskrider inom olika kunskap- färdighetsområden	• observation • dokumentation • observationsblankett
2. Dokumentation	Framställande av barnens alster så att barnets utvecklingsprocesser och lärande synliggörs Diskussioner med barn Diskussioner med vårdnadshavare	• barnets alster och egna erfarenheter • fotografier, film • ljudinspelning • personalens anteckningar • barnets plan för lärande
3.Utvärderingens slutsatser	Reflektion och analys av observation och dokumentation relaterat till mål och barns lärande	• baserar sig på barnens alster, dokumentation och observation
4. Respons	Till barnet: Daglig uppmuntrande respons om barnets styrkor och om det området/de områden barnet behöver utveckla. Den tillgängliga dokumentationen används så att barnen själva kan observera sina framsteg Till vårdnadshavare: regelbunden respons om det egna barnets arbete, beteende och lärande	• dagliga samtal • uppmärksammande av dokumentation

Förskoleundervisningens utvärderingsprocess:

Planering

- utgående från målsättning & barngruppen

Verksamhet,

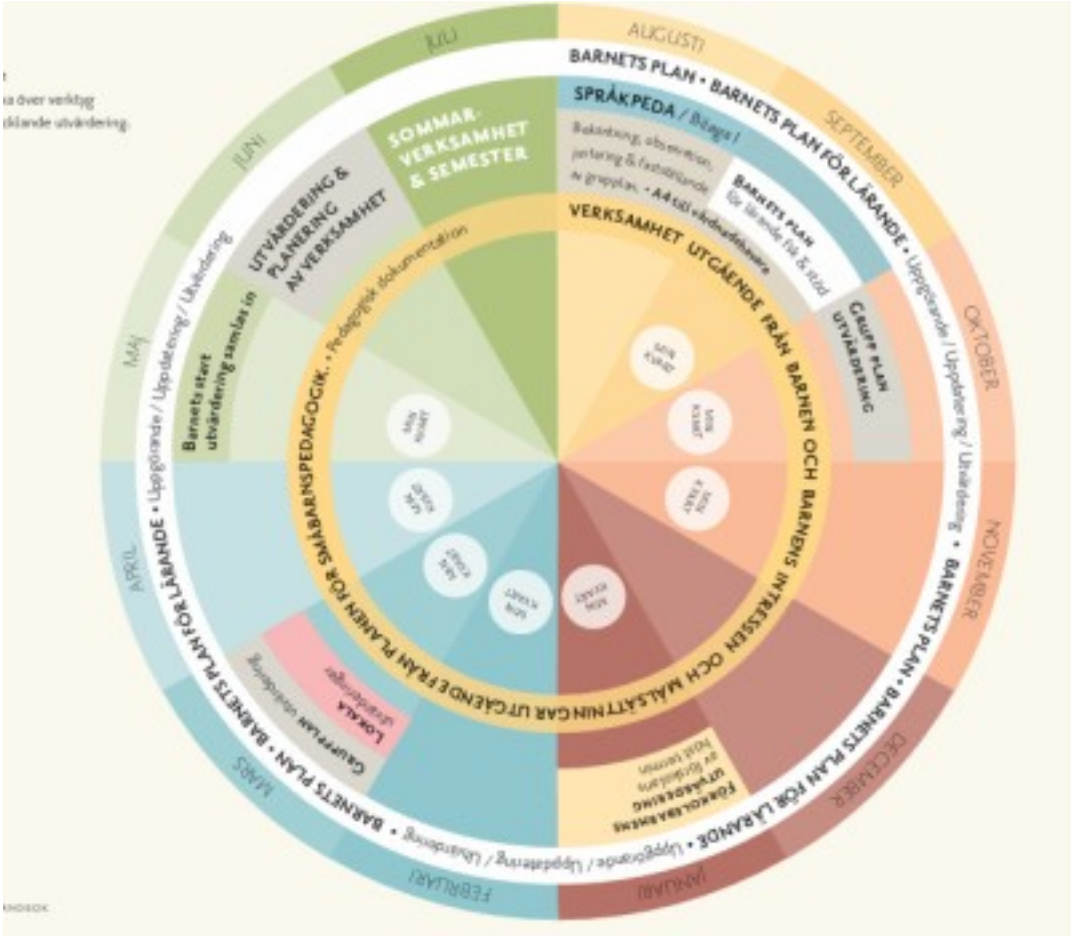
- observation,
- dokumentation utgående från verksmahetens fokus, målsättning, barnslärande

Utvärdering

- reflektion utgående från dokumentation, relateras till målen
- utvärdering och slutsatser

Utveckling

- vad behöver förändras utgående från utvärderings resultat
- Grund för fortsatt planering

Årsklocka för utvärdering i Raseborg

Förskolans utvärdering under verksamhetsåret:

1. Fortlöpande observation och dokumentation dagligen
2. Barnets kvart, månadsvis
3. Utvärdering av gruppens plan, oktober, mars och juni
4. Barnens utvärdering i januari
5. Valssi utvärdering, personal
6. Vårdnadshavarnas utvärdering av verksamheten årligen

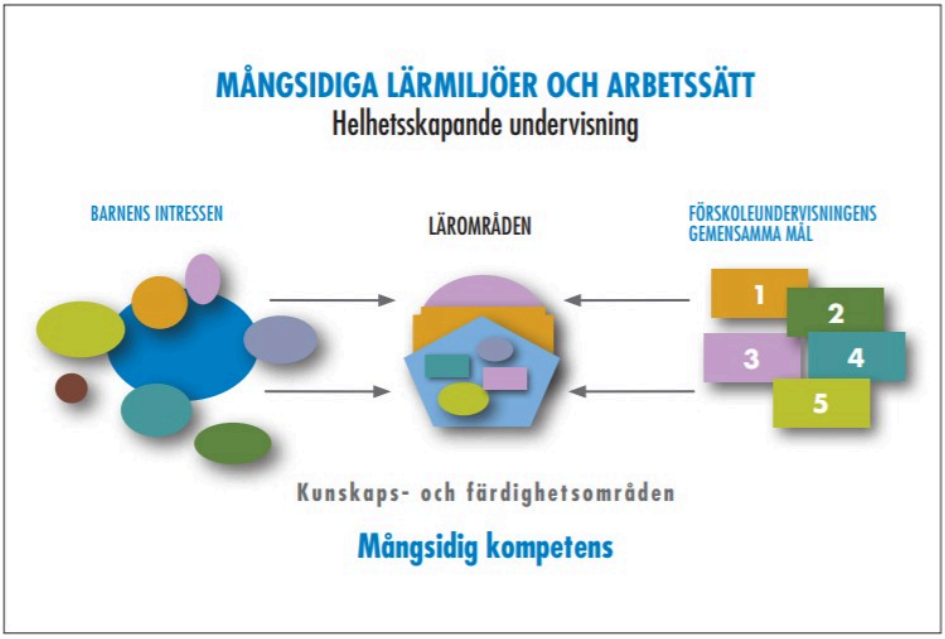
4.3. Gemensamma mål för undervisningen och läromården

Undervisningen i förskolan ska vara helhetskapande och bestå av läromården av olika omfattning som genomförs på olika sätt. Läromådena ska genomföras utgående från barnens intressen och de gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel. De gemensamma målen baserar sig på mål inom olika kunskaps- och färdighetsområden som är väsentliga i förskolan och på målen för mångsidig kompetens. De gemensamma målen är mål som ska styra lärarens arbete.

Målet för undervisning som genomförs som läromården är att stödja barnets utveckling och välbefinnande samt att erbjuda dem en mångsidig grund för sin kompetensutveckling. Leken och andra för barn naturliga sätt att arbeta och lära sig ska ligga som grund för lärande och all verksamhet. Hur lång tid som används för varje läromåde och hur de genomförs

varierar beroende på ämnesområdet, situationen och på hur barnens lärande framskrider. Barnen ska under lärarens ledning delta i planeringen av lärområdena och i utvärderingen av genomförandet. Det är viktigt att alla barn har möjlighet att lära sig och de får arbeta i egen takt och utveckla sina färdigheter i mångsidiga lärmiljöer i växelverkan med andra barn, läraren och den övriga personalen. Syftet med lärområdena är att erbjuda barnen nya och inspirerande lärupplevelser och möjligheter att arbeta med uppgifter som innehåller lämpliga utmaningar i lärandet. Undervisningen och undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande ska planeras och genomföras enligt gruppens behov. Barnen ska ges stöd på ett förebyggande och systematiskt sätt.

De gemensamma mål för undervisningen som beskrivs i detta kapitel är uppdelade i fem helheter. Varje helhet innehåller mål som har både didaktiska och pedagogiska syften som hör samman med varandra. När man skapar förskoleundervisningens lärområden ska målen och innehållet i helheterna kombineras på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt.

Mångsidiga lärmiljöer och arbetssätt i förskoleundervisningen

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

De gemensamma målen för undervisningen är uppdelade i fem lärområden. Varje lärområde innehåller mål som har både didaktiska och pedagogiska syften som hör samman med varandra. De gemensamma målen baserar sig på mål inom olika kunskaps- och färdighetsområden som är väsentliga i förskolan och på målen för mångsidig kompetens. De gemensamma målen ska styra arbetet för läraren inom småbarnspedagogik.

Målet för undervisning som genomförs som lärområden är att stödja barnets växande och välbefinnande. Barnet erbjuds en mångsidig grund för sin kompetensutveckling. Tiden som

används för varje lärområde och hur de genomförs varierar beroende på ämnesområde, situationen och på hur barnets lärande framskrider. Barnens olika behov av stöd ska beaktas i undervisningen.

För att kunna planera en målinriktad undervisning med ändamålsenliga helheter som beaktar de olika lärområdena ska läraren inom småbarnspedagogik ha kunskap om de olika lärområdena. I följande en sammanställning av de olika lärområdena. **De allmänna och detaljerade målen är bindande, innehåll och metoder är förslag som pedagogerna kan dra nytta av i planeringen.**

1 MINA MÅNGA UTTRYCKSFORMER

Uppdrag: Utveckla barnens uttrycksförmåga genom träning av grundäggande färdigheter i att uttrycka sig genom musik, bildkonst, slöjd samt verbalt och kroppsligt

Allmänna mål:

- stöda barnet till att använda olika uttrycksformer
- processen består av planering, genomförande och utvärdering
- slutprodukterna granskas tillsammans och de ska synas i lärmiljöerna
- verksamheten utgår från barnens förnimmelser, iakttagelser och upplevelser

Musik; detaljerade mål

- att stärka barnets kognitiva, emotionella, motoriska och kommunikativa utveckling
- att stärka barnets kulturella identitet och uttrycksförmåga
- att ge barnet musikaliska upplevelser som fungerar som en bra grund till att utveckla ett positivt förhållande till musik
- att stöda barnet i dess sociala, emotionella och kommunikativa utveckling, samt att utveckla barnets musikaliska
- uttrycksförmåga
- att stöda barnet i den kognitiva utvecklingen med hjälp av rytmik och sång
- att frigöra skapande krafter och stöda barnets kreativa utveckling
- att föra vårt kulturarv vidare

Innehåll:

- de musikaliska elementen; harmoni, dynamik, melodi, klangfärg, rytm/tempo, improvisation
- bekanta sig med olika musikstilar
- rytmik
- lyssnande
- skapa musik
- kulturarv; t.ex. sångstil enligt Kalevala

Metoder:

- användandet av iPad
- besöka konserter
- fester
- sång och sånglekar
- bekanta sig med olika instrument
- måla till musik
- röra sig till musik
- lyssna till olika musikstilar

Bildkonst; detaljerade mål

- att stödja barnets visuella tänkande och visuella uttryck
- att uppmuntra barnet till att skapa bilder på olika sätt

Innehåll:

- att bekanta sig med olika färg, form, material
- att bekanta sig med olika tekniker och verktyg

- att träna förmågan att skapa bilder multisensoriskt; måla, bygga och skapa mediapresentationer
- att studera konstverk, mediebilder, formgivning; färg, form, material, upphovsman,
- i vilket sammanhang visas bilderna, vilka känslor framkallas
- att uppmuntra barnet att tolka och beskriva sina tankar om de visuella budskapen

Metoder:

- att skapa, tolka och bedöma olika bilder
- användningen av iPad som ett mångsidigt verktyg
- se på olika bilder/konstverk
- utställningar
- upptäcktsfärder i naturen och den byggda miljön

Slöjd; detaljerade mål

- att skapa intresse för trä- och textilslöjd
- att lära sig att värdesätta hantverkstraditioner
- att lära sig om hållbar utveckling/att göra själv och återvinna material
- att utveckla handens färdighet
- barnet får skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker,
- material och verktyg

Innehåll:

Textilslöjd:

- olika material; våffeltyg, läder, garn, naturmaterial m.m.
- olika tekniker; fingervirka, tygtryck, sy- tekniker m.m.
- olika redskap; sax, nål, måttband lim m.m.
- pyssel

Träslöjd:

- olika material; trä, gips, naturmaterial
- olika verktyg; olika sågar, borrsväng, spikar och skruvar,
- hammare, skruvmejsel, tång, hyvel, slippapper, måttband m.m.
- olika tekniker; spika, såga, borra, mäta m.m.

Metoder:

- planera och skapa olika slöjdarbeten
- bekanta sig med lokala hantverkstraditioner
- studiebesök
- besök av hantverkare i förskolan

Verbalt och kroppsligt; detaljerade mål

- barnet ska uppmuntras att uttrycka sig muntligt och kroppsligt

Innehåll:

- att leka och kommunicera på olika sätt med språket och kroppen
- olika uttrycksformer; spontana och gemensamt planerade processer
- drama
- ordkonst
- dans

Metoder:

- lek
- användandet av ramsor, dikter, barnlitteratur

2 SPRÅKENS RIKA VÄRLD

Uppdrag: att stödja utvecklingen av barnens språkliga färdigheter från en allmän uppfattning om språkets betydelse mot en mera detaljerad förförståelse av språkets strukturer och form.

Allmänna mål:

- främja barnens språkliga utveckling och kommunikationsfärdigheter
- stärka barnens intresse för språk och kultur
- stödja barnens begynnande läs- och skrivfärdighet
- planera undervisningen och lärmiljöerna så att de ger barnen goda möjligheter att iaktta,
- utforska och experimentera med talat och skrivet språk
- uppmärksamma andra språk

Svenska/Finska; detaljerade mål

- stöda barnets språkmedvetenhet
- lära barnet lyssna och förstå det hen hör
- handleda barnet i att diskutera och föra fram sina åsikter och tankar
- barnet får bekanta sig med olika texter

Innehåll:

- gemensamma diskussioner
- lyssna på och skapa olika berättelser och texter
- tal 9 skrivet språk (kodning), skrivet språk 9 tal (dekodning)
- lek med ord; ord, stavelse, ljud, bokstav
- utvecklandet av barnets finmotorik, gestaltningsförmåga och
- utvecklandet av läs- och skrivriktningar
- iakttagandet av olika språk, särskilt de språk som talas i barngruppen

Metoder:

- användning av barnlitteratur; sagor, rim, ramsor
- språklek
- användningen av bilder och föremål som stöd i undervisningen
- drama
- användning av iPad, dator, andra digitala verktyg
- sånger

3 JAG OCH VÅR GEMENSKAP

Uppdrag: Stärka barnens förmåga att förstå och komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle.

Allmänna mål:

- stärka barnens intresse för samhällelig verksamhet, i synnerhet närmiljön
- stärka barnens delaktighet i sin verksamhetsmiljö
- barnen uppmärksammas på nuet och ges möjligheter att leva sig in i det förflutna
- bekanta sig med sin egen och och andra åskådningar och religioner samt deras seder
- och bruk som finns i barngruppen och närmiljön

Historia; detaljerade mål

- bekanta sig med olika personer/saker/närmiljön ur ett historiskt perspektiv

Innehåll:

- olika kulturer
- kulturarv
- traditioner

Metoder:

- berättelser, föremål
- möte med olika personer
- museibesök/utställningar
- traditionella lekar, sånger, rim och ramsor

Samhällslära; detaljerade mål

- väcka barnets intresse för samhällsfrågor
- bekanta sig med FN:s konvention om barnets rättigheter
- att skapa och utveckla regler för förskolegruppen

Innehåll:

- diskussioner om aktuella frågor i närmiljön och samhället som intresserar barnet
- bekanta sig med medier och producera media på ett lekfullt sätt
- skapa förståelse för reglerna i samhället

Metoder:

- användandet av olika medier; tv, radio, tidningar och dess utbud
- utnyttjandet av närmiljön till att delta och påverka

Etisk fostran; detaljerade mål

- hjälpa barnet att lära sig identifiera sina känslor, handla vänligt och ansvarsfullt och lösa
- konfliktsituationer på ett konstruktivt sätt
- den etiska fostran ska kopplas till barnens vardag och verkliga situationer som är förknippade med känslor och etiska val

Innehåll:

- fundera på vad som är rätt och fel, vänskap, respekt för andra, glädje och rädsla, könsrelaterade antaganden

Metoder:

- gemensamma diskussioner
- rollekar
- lekar
- sagor
- medieberättelser
- användandet av undervisningsmaterial- och program som utarbetats för att främja barns sociala och emotionella färdigheter

Livsåskådningsfostran; detaljerade mål

- att hjälpa barnet att förstå och respektera sina egna och andra barns och familjers olika konfessionella traditioner och sedvänjor samt uppfattningar som hänger ihop med dem
- stärka barnens förmåga att förstå ord och begrepp som anknyter till religioner och åskådningar

Innehåll:

- att bekanta sig med de religioner och åskådningar som förekommer i barngruppen
- att granska åskådningar som inte har religiös anknytning vid sidan av övriga åskådningar
- vardagliga företeelser, fester och aktuella händelser som har konfessionellt innebörd

Metoder:

- besök av gäster
- besöka evenemang i närmiljön
- fester
- diskussioner

- media

I samband med uppgörandet av av plan för barnets lärande diskuteras principerna för åskådningsfostran för det enskilda barnet med vårdnadshavaren. Samarbete med församlingar kan ingå i undervisningen.

Om det ingår olika religiösa tillställningar i förskoleundervisningen ska vårdnadshavarnas samtycke fås för att barnet ska kunna delta, för de barn som inte deltar i dessa tillställningar ska ordnas annan undervisning.

4 JAG UTFORSKAR MIN OMGIVNING

Uppdrag: Stödja utvecklingen av barnets matematiska tänkande och intresse för matematik och stärka barnens naturkännedom och förhållande till naturen och göra dem bekanta med vardagsteknik

Allmänna mål:

- stärka grunden för barnens matematiska tänkande och för matematiskt lärande
- uppmuntra barnen att upptäcka matematiken i vardagen och omgivningen
- barnen ska iaktta naturen, röra sig i naturen och utforska den
- barnen uppmuntras till att ställa frågor och att gemensamt söka svar på dem

Matematik: detaljerade mål

- att sporra barnen att utveckla sina matematiska färdigheter på ett mångsidigt sätt genom att knyta undervisningen till barnets erfarenhetsvärld och omvärld
- att stärka grunden för barnens matematiska tänkande och matematiskt tänkande
- att erbjuda barn som befinner sig i olika stadier av det matematiska tänkandet glädje över insikt och lärande

Innehåll:

- att jämföra, klassificera, sortera och rangordna
- taluppfattning, kombinera antal med räkneord och siffersymboler
- talföljder, ramsräkna framåt och bakåt
- geometriska former
- de fyra räknesätten; addition, subtraktion, multiplikation och division
- två- och tredimensionalitet
- rums- och jämförelsebegrepp; framför, uppe, varannan, under, framför, bakom, på ena eller andra sidan
- att mäta
- tidsbegrepp; ibland, i dag, i går, i morse, i morgon, i övermorgon
- tidsföljder, dygnsrytm; natt, morgon, dag, kväll
- problemlösning

Metoder:

- aktiverande övningar
- lek
- bygga, pyssla, modellera
- spel
- berättelser
- iPad
- matlagning/bakning
- experiment/laboration

Miljöfostran; detaljerade mål

- att fostra barnen till miljömedvetna medborgare som prioriterar en hållbar livsstil och förstår förhållandet mellan människan och naturen
- att utveckla en positiv känsla för naturen

- att väcka intresse att utveckla och utforska sant främja respekt för naturen och olika naturmiljöer
- att lära sig vara ute i naturen (vana och trygghet), tycka om naturen, ha roligt i naturen och lära sig om allemansrätten
- att lära sig uppleva, upptäcka och iaktta naturen/närmiljön med alla sina sinnen

Innehåll:

- sortering
- årstiderna
- väderlek
- natur (flora och fauna)
- den byggda miljön
- solsystemet
- människans påverkan på naturen
- naturskydd

Metoder:

- upptäcka naturen med alla sinnen, lekar och övningar
- observationer; dra slutsatser, orsakssammanhang
- använda sig av naturen och dess material
- Mulleskola
- studiebesök t.ex. Naturum, Rosk´n Roll
- utfärder
- scouting

Teknik; detaljerade mål

- att ge barnet en uppfattning av att teknik är resultatet av människans kreativitet
- att lära barnen ge akt på tekniska lösningar i vardagen, deras egenskaper och hur de fungerar
- väcka intresse för hur teknik fungerar och dess användningsmöjligheter

Innehåll:

- att hitta lösningar på vardagliga problem och testa dem
- skapa, konstruera, bygga och experimentera med olika material
- användandet av iPad; fotografering, film
- programmering, robotik
- problemlösning och beskrivning av lösningarna

Metoder:

- science
- studiebesök
- besök av sakkunniga

5 JAG VÄXER OCH UTVECKLAS

Uppdrag: Lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa, välbefinnande och motion samt att utveckla barnens hälso- och säkerhetskompetens

Allmänna mål:

- ge barnen mångsidiga erfarenheter av motion
- barnen förstår sambandet mellan motion, välbefinnande och hälsa
- utveckla barnens perceptionsmotoriska färdigheter

Motion; detaljerade mål

- inspirera alla barn till att motionera och känna glädje över det

- ge barnen möjligheter att utveckla sina motoriska och sociala färdigheter
- öva upp barnets kropps- och rumsuppfattning samt barnets sinnen

Innehåll:

- fin- och grovmotorik
- balans- och rörelseförmåga; hoppa, springa, klättra, gå, krypa, åla, kasta, balansera, hänga, rulla
- hanterandet av olika redskap; t.ex. boll, ärtpåse, hularingar, käppar
- skidning
- skrinning
- lära sig regler och instruktioner, att samarbeta och ta hänsyn

Metoder:

- ledda rörelsestunder inom- och utomhus
- skogsutflykter
- lek
- fria rörelsestunder

Kost / Konsumtion; detaljerade mål

- utveckla barnens kunskap om mat
- lära barnen ett gott bordsskick
- bekanta barnet med den findländska matkulturen och de finländska sederna
- bekanta barnet med någon främmande matkultur

Innehåll:

- måltidssituationen utnyttjas som en hälsofrämjande lärmiljö
- fundera över betydelsen av måttlig konsumtion

Metoder:

- undersöka reklam som riktas till barnen
- trivsamma måltidssituationer
- bekanta sig med en främmande matkultur genom att utnyttja hemmens sakkunskap

Välbefinnande och hälsa; detaljerade mål

- lära barnet betydelsen av att röra på sig, vila och att ha goda människorelationer för välbefinnandet och hälsan
- lära barnet grundläggande färdigheter i anslutning till hygien

Innehåll:

- hälsa och sjukdom; orsaker till dem samt mäniskans möjlighet att påverka sitt välbefinnande
- goda människorelationer; vänskap, ta hänsyn till andra, känna igen och behärska känslor
- sömn och motion; hur inverkar dessa på välbefinnandet
- hygien

Metoder:

- diskussioner
- berättelser, sagor
- film
- besök av hälsovårdspersonal
- göra studiebesök
- agerandet av rollmodeller i vardagen

Trygghet; detaljerade mål

- stödja barnets känsla av trygghet och säkerhet

- lära barnet att be om och söka hjälp vid behov
- lära barnet att handla tryggt i de vanligaste vardagssituatonerna

Innehåll:

- ge barnet information om sin rätt till ett tryggt liv, respektfullt bemötande och integritet
- uppmuntra barnet att be om hjälp av en vuxen i problemsituationer
- träna reglerna för att röra sig tryggt i trafiken
- träna reglerna för hur man vistas tryggt i informations- och kommunikationstekniska miljöer

Metoder:

- tillsammans ge akt på och fundera över de vanligaste fysiska och psykiska risksituationerna i vardagen och lärmiljöerna
- betrakta lärmiljöerna medvetet och tillsammans fundera på vilka risksituationer kan uppstå
- sociala berättelser, berättelser, sagor, film
- studiebesök
- besök av sakkunniga

4.3.1. Mina många uttrycksformer (001)

Barnens förutsättningar för lärande, sociala färdigheter och positiva självbild stärks när de lär sig att strukturera omvärlden. Den förmågan utvecklas när barnen får utforska, tolka och öva att uttrycka sig och världen på olika sätt. Det stödjer också utvecklingen av deras koncentrations- och självregleringsförmåga. Förskoleundervisningen uppdrag är att utveckla barnens uttrycksförmåga genom träning av grundläggande färdigheter i att uttrycka sig genom ***musik, bildkonst, slöjd samt verbalt och kroppsligt****. När barnen får bekanta sig med olika kultur- och uttrycksformer stärks deras förmåga att delta och påverka och multilitteraciteten utvecklas. Användningen av olika uttrycksformer i förskolans vardag och fest ger möjligheter att lyfta fram den kulturella mångfalden och glädjas över den.*

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

I förskoleundervisningen ska barnen uppmuntras och stödjas i att använda olika uttrycksformer. Undervisningen ska planeras så att barnen får upplevelser av konst och erfarenheter av en kreativ process bestående av planering, genomförande och utvärdering. Verksamheten ska utgå från barnens förnimmelser, iakttagelser och upplevelser. Barnen ska uppmuntras att berätta om sina idéer, sitt arbete och om sina olika erfarenheter i anknytning till dem. Slutprodukterna granskas tillsammans och de gemensamma produkterna ska synas i lärmiljöerna. När barnen uttrycker sig och när arbetet dokumenteras ska det finnas tillgång till många olika slags material, verktyg och redskap. Kulturutbudet och lärmiljöerna i den närmaste omgivningen ska mångsidigt utnyttjas i undervisningen.

Detaljerade mål

Den ***musikaliska verksamheten*** *i förskolan ska vara mångsidig och multisensorisk. Målet är att stärka barnens musikintresse och förhållande till musiken. Barnen ska ges möjlighet att upptäcka sina egna musikaliska färdigheter med hjälp av sång, dans, rörelser och genom att spela och skapa egen musik. Barnen ska få lära sig sånger och bekanta sig med olika musikstilar och instrument. Man leker, experimenterar och improviserar med musik. Tillsammans med barnen iakttar man ljudnivå, ljudlängd, ljudstyrka och klangfärger i det musikaliska utövandet. Undervisningen ska ge barnen erfarenheter av att tillsammans göra musik.*

I förskoleundervisningen ska barnen öva sig att ***slöjda*** *och att använda olika arbetsredskap. Barnens intresse för slöjd ska väckas. Barnen får pröva på att använda både hårda och mjuka material och lära sig de tekniker och basfärdigheter som behövs i användningen. De ska uppmuntras att planera och skapa olika slöjdarbeten tillsammans med andra inom ramen för sin fantasi och sina färdigheter. Barnen ska också planera och tillverka ett mera omfattande*

slöjdarbete under lärarens handledning. Lokala hantverkstraditioner eller traditioner som anknyter till barnens bakgrund kan utnyttjas i arbetet.

*Utvecklingen av barnens **visuella tänkande och visuella uttryck** ska stödjas i förskoleundervisningen genom att barnen får skapa, tolka och bedöma olika bilder. Undervisningsinnehållet planeras utgående från barnens erfarenhetsvärld och intressen. Barnen ska uppmuntras att skapa bilder på olika sätt, med olika verktyg och material. Förmågan att skapa bilder tränas multisensoriskt, till exempel genom att måla, bygga och skapa mediepresentationer. Utöver de bilder barnen själva producerar ska man också tillsammans studera konstverk, mediebilder, formgivning av föremål och olika objekt i naturen och den byggda miljön. Barnen ska uppmuntras att tolka och beskriva sina tankar om de visuella budskapen. Bilder granskas med avseende på till exempel färg, form, material, upphovsman, i vilket sammanhang bilderna visas och vilka känslor de framkallar.*

*Barnen ska uppmuntras att **uttrycka sig muntligt och kroppsligt** med hjälp av lek och olika övningar. Målet är att barnen får erfarenheter av hur man kan leka och kommunicera på olika sätt med språket och kroppen. Barnens fantasier, upplevelser och iakttagelser bearbetas gemensamt med hjälp av olika uttrycksformer. Ramsor, dikter och barnlitteratur utnyttjas i undervisningen. Barnen ska få erfarenheter både av att uttrycka sig spontant och av gemensamt planerade processer. Som uttrycksformer kan användas dramaverksamhet, ordkonst eller dans.*

4.3.2. Språkens rika värld (002)

*Språket är för barnen både ett föremål och ett verktyg för lärandet. I förskoleåldern blir språket allt mera ett verktyg för tänkande, uttryck och kommunikation, som barnen använder för att strukturera sin vardag och forma sin världsbild. Förskoleundervisningen uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens **språkliga färdigheter** från en allmän uppfattning om språkets betydelse mot en mera detaljerad förståelse av språkets strukturer och form. Det centrala är att väcka barnens intresse och nyfikenhet för talat språk och för att läsa och skriva. Språkexempel och positiv respons har stor betydelse för lärandet. Att tolka och producera olika slags texter muntligt och med hjälp av olika kommunikationsmedel är en del av den multilitteracitet och den mångsidiga kompetens i informations- och kommunikationsteknik som småningom utvecklas. Barnens språkliga och kulturella mångfald ska uppmärksammas och respekteras och dess kontinuitet stödjas i förskoleundervisningen. Att ge akt på olika språk stödjer språkmedvetenheten och utvecklingen av mångsidig kompetens med avseende på kulturella färdigheter och kommunikationsförmåga.*

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet i förskoleundervisningen är att främja barnens språkliga utveckling och kommunikationsfärdigheter samt stärka deras intresse för språk och kultur. Utvecklingen av barnens språkliga medvetenhet främjas av språklekar och -ramsor och genom att barnen får bekanta sig med talat och skrivet språk på ett mångsidigt sätt. Barnens begynnande läs- och skrivfärdighet ska stödjas med hjälp av lekar och aktiverande övningar. Undervisningen och lärmiljöerna ska planeras så att de ger barnen goda möjligheter att iaktta, utforska och experimentera med talat och skrivet språk och att bredda sitt ordförråd. I förskoleundervisningen stöder läraren varje barn i att utveckla sina färdigheter i undervisningsspråket. Utöver undervisningsspråket ska man i förskoleundervisningen också uppmärksamma andra språk. Det är viktigt att barn som har ett annat modersmål än undervisningsspråket får mycket stöd så att deras kunskaper i undervisningsspråket utvecklas och att de samtidigt upplever att de språk de talar hemma är viktiga och värdefulla. I undervisningen ska man beakta att barnen kan tillägna sig flera olika språk samtidigt.

Detaljerade mål

*Utvecklingen av barnens kunskaper i **svenska/finska/samiska/teckenspråk** ska stödjas på olika sätt i förskoleundervisningen.*

Undervisningen ska ge barnen möjligheter att öva sig att lyssna och tala i olika situationer. De ska uppmuntras att berätta och diskutera, att leva sig in i, förstå och minnas det de

hör. Tillsammans med läraren funderarar barnen över ords betydelse och leker med ord. Gemensamma diskussioner utvecklar barnens förmåga att fråga, dra slutsatser och bedöma det de hör. Barnen ska inspireras att skapa berättelser och ges möjlighet att öva sig genom till exempel drama, egna berättelser och sagor, även digitala.

Barnen ska få lyssna till olika texter och diskutera dem tillsammans. Det hjälper dem att förstå betydelsen av att läsa. Lärarens exempel och olika övningar ger barnen erfarenheter av hur tal kan omvandlas till skrivet språk och skrivet språk till tal. Man undersöker tillsammans skrivet och talat språk. Barnen ska göras uppmärksamma på att talet kan indelas i mindre enheter, såsom ord, stavelser och ljud.

Utvecklingen av barnens begynnande läsfärdighet ska stödjas genom att de ges möjligheter att skriva på ett lekfullt sätt och att producera egna texter med hjälp av digitala verktyg. Barnen ska inspireras att tillsammans och på egen hand känna igen och producera bokstäver, ord och texter på olika sätt utgående från sin förmåga och sitt intresse i för dem relevanta sammanhang.

Barnlitteratur ska användas på ett mångsidigt sätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att undersöka och läsa olika slags texter enligt sin förmåga och att berätta eller på olika sätt uttrycka vad de hört eller läst.

Utvecklingen av barnens finmotorik och barnens förmåga att gestalta rum och riktningar ska stödjas med hjälp av olika lekar och övningar. Barnen ska lära sig ett ändamålsenligt penngrepp och att använda tangentbord och andra digitala verktyg för sitt skrivande.

*I förskoleundervisningen ska man tillsammans iaktta **olika språk** för att stödja barnens språkliga färdigheter. I synnerhet granskas de språk som talas i barngruppen och i närmiljön. På det viset stöds barnens språkmedvetenhet och utvecklingen av de egna språkliga och kulturella identiteterna. Samtidigt väcker man barnens intresse för både rikedomen och det intressanta med olika språk och kulturer i omvärlden. I undervisningen kan till exempel sånger, lekar och tecken på olika språk användas.*

4.3.3. Jag och vår gemenskap (003)

*När barnen växer blir deras revir större. Utöver det egna hemmets traditioner, regler, värderingar och synsätt möter barnen också andra sätt att tänka och handla. Förskoleundervisningens uppdrag är att stärka barnens förmåga att förstå och komma till rätta i ett pluralistiskt samhälle. Lärområdet ska behandlas ur ett **historiskt och samhälleligt perspektiv samt ur ett etiskt och livsåskådningsmässigt perspektiv**. Genom att fundera över närmiljöns historia och aktuella frågor riktas barnens intresse mot samhällsfrågor. Att reflektera över etiska val i vardagen, utveckla sina emotionella färdigheter och att träna konstruktivt beteende stärker barnens sociala färdigheter. Att bekanta sig med seder och bruk, religioner och andra åskådningar i närmiljön i kombination med andra övergripande mål stödjer utvecklingen av barnens kulturella och sociala färdigheter samt mångsidig kompetens med avseende på tänkande och lärande. Förskolan ska samarbeta med vårdnadshavarna och vara lyhörd för varje familjs bakgrund, synsätt och värderingar.*

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Målet är att stärka barnens intresse för samhällelig verksamhet, i synnerhet i närmiljön, och att stärka barnens delaktighet i sin verksamhetsmiljö. Barnen ska göras uppmärksamma på nuet och ges möjligheter att leva sig in i händelser och situationer i det förflutna. Undervisningen ska stödja barnens förmåga till etiskt bemötande och tänkande samt utvecklingen av emotionella färdigheter. Under lärarens ledning ska barnen bekanta sig såväl med sin egen som med andra åskådningar och religioner som finns representerade i den egna barngruppen eller i närmiljön, och med seder och bruk som kännetecknar dem-. Barnen ska uppmuntras att fråga och ges utrymme att fundera och undra. Lämpliga arbetssätt är diskussioner och metoder som ger barnen möjlighet att leva sig in i olika situationer.

Detaljerade mål

*Tillsammans med barnen bekantar man sig med en person eller ett objekt i närmiljön ur ett **historiskt** perspektiv. Ämnet behandlas på ett åskådligt sätt genom att använda flera sinnen och olika uttrycksformer. Också andra historiska händelser, personer, kulturer och kulturarv som intresserar barnen kan tas upp i undervisningen. Som informationskällor kan man använda personer, föremål och platser i den närmaste omgivningen samt vårdnadshavarnas sakkunskap om sitt eget kulturarv. Också olika festtraditioner, berättelser, traditionella lekar och sånger kan användas i undervisningen.*

*Barnens intresse för **samhällsfrågor** ska väckas med hjälp av diskussioner om aktuella frågor i närmiljön och samhället som intresserar barnen. Tillsammans med barnen bekantar man sig med medier och prövar att producera media på ett lekfullt sätt. Tillsammans med barnen diskuterar man och ifrågasätter sanningsenligheten i medieutbudet. I undervisningen bekantar man sig med barnens rättigheter utgående från FN:s konvention om barnets rättigheter. Regler för förskolegruppen skapas och utvecklas tillsammans med barnen. Samtidigt lär man barnen att förstå att reglerna i samhället är avtal mellan människor. Närmiljön utnyttjas så att barnen har möjlighet att på riktigt delta och påverka.*

*Förskoleundervisningen ska innehålla gemensam **etisk fostran**. Den ska kopplas till barnens vardag och verkliga situationer som är förknippade med känslor och etiska val. Barnen ska få hjälp med att lära sig identifiera sina känslor, handla vänligt och ansvarsfullt och att lösa konfliktsituationer som uppstår mellan barnen på ett konstruktivt sätt. Tillsammans med barnen funderar man över vänskap och respekt för andra, glädje och rädsla, könsrelaterade antaganden och hur man skiljer mellan rätt och fel. Naturliga arbetssätt för etisk fostran är förutom gemensamma diskussioner till exempel rollekar, sagor och medieberättelser. Undervisningsmaterial och -program som utarbetats för att främja barns sociala och emotionella färdigheter utnyttjas i undervisningen.*

*Inom **åskådningsfostran** bekantar man sig tillsammans med de religioner och åskådningar som förekommer i barngruppen. Åskådningar som inte har någon religiös anknytning granskas vid sidan av övriga åskådningar. Åskådningsfostran kopplas ihop med vardagliga företeelser, fester och aktuella händelser som har religiös eller konfessionell innebörd. Målet är att hjälpa barnen att förstå och respektera både sina egna och andra barns och familjers olika konfessionella traditioner och sedvänjor samt uppfattningar som hänger ihop med dem. Barnen ska uppmuntras att fundera över olika livsfrågor i samverkan med andra. Samtidigt stärks deras förmåga att förstå ord och begrepp som anknyter till religioner och åskådningar. I undervisningen kan man dra nytta av exempelvis besök av gäster och evenemang i närmiljön.*

4.3.4. Jag utforskar min omgivning (004)

*Barnens omvärld – den närbelägna naturen och den byggda miljön samt de övriga lärmiljöerna i förskolan – erbjuder gott om material för barnens lärande. När det gäller träning av barnens **matematiska färdigheter** och **teknologi- och miljöfostran** är det är särskilt viktigt att undervisningen knyts till barnens erfarenhetsvärld och omvärld. Att strukturera och beskriva sina iakttagelser, upplevelser och kunskaper som gäller omvärlden hjälper barnen att utvecklas som tänkande och lärande individer. Utveckling av förmågan att benämna saker och att förstå och använda olika begrepp främjar barnens multilitteracitet. Förskoleundervisningens uppdrag är att stödja utvecklingen av barnens matematiska tänkande och intresse för matematik. Den ska också stärka barnens naturkännedom och förhållande till naturen och göra dem bekanta med vardagsteknik. I förskolan bekantar sig barnen med undersökande lärande genom att iaktta och utforska omgivningen och genom att experimentera och dra slutsatser.*

Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Förskoleundervisningen ska stärka grunden för barnens matematiska tänkande och för matematiskt lärande. Barnen ska uppmuntras att upptäcka matematiken i vardagen och omgivningen. Undervisningen ska ge möjligheter att utveckla förståelse för begreppen tal, förändring och tid samt nivå och rymd och att utveckla mätkunskaper. Målet för undervisningen är att erbjuda barn som befinner sig i olika stadier av det matematiska tänkandet glädje över insikt och lärande.

Undervisningen ska omfatta iakttagelser i naturen. Utvecklingen av barnens känsla för miljön och deras förhållande till naturen stöds genom att barnen får röra sig i naturen och utforska den. Barnen ska också uppmuntras att iaktta hurudan teknik som finns i omgivningen och att testa egna lösningar.

Man bekantar sig med undersökande arbetssätt i undervisningen. Barnen ska uppmuntras att ställa frågor och att gemensamt söka svar på dem. Barnen ska lära sig att jämföra, klassificera och sortera information utgående från observationer eller mätningar. De ska uppmuntras att dra slutsatser och hitta lösningar på vardagliga problem och att testa olika lösningar. I undervisningen ska barnen öva sig att dokumentera med olika verktyg och att presentera resultat på olika sätt.

Detaljerade mål

*Barnen sporras att utveckla sina **matematiska färdigheter** med hjälp av aktiverande övningar, genom lek och med hjälp av olika sinnen i olika lärmiljöer. I undervisningen bekantar man sig tillsammans med matematiken och dess delområden på ett åskådligt sätt.*

Barnen ska uppmuntras att fundera över och beskriva sina matematiska observationer i olika vardagliga situationer med hjälp av att läraren beskriver och sätter ord på företeelserna. Barnen ska få öva sig att presentera sina observationer med hjälp av bilder och olika redskap. Undervisningen planeras så att barnen har gott om möjligheter att klassificera, jämföra och rangordna saker och ting och att hitta och skapa lagbundenheter. Undervisningen ska även omfatta lekar och uppgifter som utvecklar minnet. Barnen ska också uppmuntras att dra slutsatser och söka lösningar på problemlösningsuppgifter som anknyter till omvärlden.

Utvecklingen av barnens taluppfattning ska mångsidigt stödjas genom lek och övningar. Barnen ska uppmuntras att observera antal i omgivningen och att enligt sin förmåga kombinera dem med motsvarande räkneord och siffersymboler. Antalen jämförs och förändringen av antal undersöks med hjälp av praktiska exempel. Undervisningen ska i synnerhet fästa vikt vid utvecklingen av barnens förmåga att se och räkna upp talföljder.

Barnens förmåga att uppfatta nivå och läge ska stödjas genom olika övningar. Barnen ska till exempel med hjälp av rörelselekar uppmuntras att undersöka och testa två- och tredimensionalitet och lära sig plats- och jämförelsebegrepp, såsom framför, uppe och varannan. För att stärka barnens geometriska tänkande ges barnen möjligheter att bygga, pyssla och modellera. Under lärarens ledning får barnen bekanta sig med former i omgivningen och öva sig att benämna dem.

I förskoleundervisningen ska barnen pröva på att mäta både med kroppen och med olika redskap. I undervisningen tränas tidsbegrepp såsom ibland, i går och i morse. Man funderar tillsammans på tidsföljder till exempel genom att observera dygnstider.

I undervisningen ska bland annat lekar, spel och berättelser samt informations- och kommunikationsteknik utnyttjas.

***Miljöfostran** i förskoleundervisningen ska ge barnen naturupplevelser och möjlighet att utforska och bekanta sig med växter, djur och naturfenomen. Omgivningen iakttas med olika sinnen och med hjälp av audiovisuella hjälpmedel. Undervisningen kan också innehålla mindre experiment. Man diskuterar observationerna och övar sig att klassificera information från sina observationer. Samtidigt övar barnen sig att använda begrepp som anknyter till naturen, att dra slutsatser och funderar över orsakssammanhang. Barnens kunskap om naturen utnyttjas i undervisningen. Man övar tillsammans att skaffa information om sådant som intresserar barnen. Man bekantar sig med naturskydd i undervisningen för att lägga grund för en hållbar livsstil. Barnen ska lära sig att värna om sin miljö och trivseln i miljön.*

*Man ger tillsammans med barnen akt på **tekniska lösningar** i vardagen, deras egenskaper och hur de fungerar. I undervisningen framhålls att teknik är resultatet av människans kreativitet. Barnen får bekanta sig med teknik genom att hitta på, pyssla och själva bygga olika konstruktioner och lösningar med olika material. Barnen ska uppmuntras att beskriva sina lösningar. Utöver redskapen i lärmiljöerna kan man till exempel använda barnens egna leksaker i undervisningen och fundera över hur de fungerar.*

4.3.5. Jag växer, rör på mig och utvecklas (005)

Förmåga att ta hand om sig själv och hantera vardagen ingår i den mångsidiga kompetens som är målet för förskoleundervisningen. Barnen behöver erfarenheter, information och reflektion för att småningom utveckla uppskattning för och färdigheter inom detta område. I förskoleundervisningen närmar man sig lärområdet ur följande perspektiv: ***fysisk aktivitet, kost, konsumtionsvanor, hälsa och säkerhet****. Förskoleundervisningens uppdrag är att lägga grunden för en livsstil som värnar om hälsa, välbefinnande och fysisk aktivitet samt att utveckla barnens hälso- och säkerhetskompetens. Vidare ska förskoleundervisningen främja kost-, konsumtions- och hygienvanor som hör samman med en hållbar livsstil.*
Allmänna mål för undervisningen inom denna helhet

Barnen ska få mångsidiga erfarenheter av rörelse och börja förstå sambandet mellan fysisk aktivitet, välbefinnande och hälsa. Undervisningen ska ge barnen möjligheter att utveckla sina motoriska och sociala färdigheter. Särskild vikt ska fästas vid att utveckla de perceptionsmotoriska färdigheterna som är viktiga med tanke på barnens allmänna förutsättningar för lärande. Tillsammans med barnen bekantar man sig med hälsosam kost och funderar över dess betydelse. Barnen får lära sig måttlig konsumtion. Undervisningen ska ta upp hälsorelaterade faktorer och stödja barnens förmåga att sköta sin hälsa. Barnen ska få information om hur man rör sig tryggt i närmiljön och i lärmiljöerna i förskolan.

Detaljerade mål

Målet i förskoleundervisningen är att inspirera barnen att ***röra på sig*** *på många olika sätt och känna glädje över att röra på sig. Med hjälp av rörelse och lekar utvecklas barnens förmåga att fungera tillsammans med andra. Samtidigt stärks deras kroppskontroll och förmågan att uppfatta sin kropp och dess olika delar i förhållande till det omgivande rummet, den använda tiden och kraften. Utöver handledd fysisk aktivitet ska barnen också varje dag ges möjligheter att frivilligt röra på sig både inomhus och utomhus. I samarbete med vårdnadshavarna ska barnen sporras att röra på sig också på fritiden i olika lokaler och i olika förhållanden utomhus.*

Grundläggande motoriska färdigheter som behövs i vardagen tränas mångsidigt och regelbundet i olika miljöer i förskoleundervisningen. Sådana färdigheter är balans- och rörelseförmåga och förmåga att hantera redskap. Barnen får träna balans med hjälp av lekar där de övar att bromsa och finta eller genom att leka på en teknikbana. Rörelseförmågan främjas genom övningar där barnen ska rulla, klättra, springa och hoppa. Förmågan att hantera redskap tränas genom att barnen får knuffa och dra och använda olika redskap och bollar på olika sätt. Barnen ska dessutom inspireras att träna sin finmotorik med hjälp av till exempel spel och lekar som utvecklar fingerfärdighet och precision. Målet är att undervisningen ger alla barn möjligheter att delta och att lyckas och att den stödjer barnens välbefinnande och funktionsförmåga.

I förskoleundervisningen ska måltidssituationen utnyttjas som en hälsofrämjande lärmiljö som utvecklar barnens ***kunskaper om mat****. Måltidssituationerna görs så trivsamma som möjligt och barnen får lära sig ett gott bordsskick. Utöver den finländska matkulturen och de finländska sederna, bekantar man sig även med någon annan matkultur genom att utnyttja hemmens sakkunskap.*

Man ska tillsammans med barnen undersöka reklam som riktas till barnen och fundera över betydelsen av ***måttlig konsumtion****. Till exempel tolkningar av konsumtion och reklam som kommer till uttryck i barnens lekar och teckningar kan fungera som grund för konsumentfostran i förskolan.*

Barnen får lära sig förstå betydelsen av att röra på sig, att vila och att ha goda människorelationer för ***välbefinnandet och hälsan.*** *Tillsammans med barnen funderar man över hälsa och sjukdomar och orsakerna till dem samt över människans möjligheter att påverka sin fysiska hälsa och sitt psykiska välbefinnande. Man diskuterar goda människorelationer och vilken betydelse de har för det psykiska välbefinnandet. Barnen övar i vardagliga situationer att umgås med kompisar, ta hänsyn till andra, identifiera och behärska känslor. Tillsammans med barnen diskuterar man sömn och rörelse och funderar över hur de inverkar på att man varje dag är pigg och mår bra.*

I undervisningen ska man söka information om hygien och som en del av vardagen i förskolan övas grundläggande färdigheter i anslutning till hygien.

*Barnen ska i förskolan få information om sin rätt till ett **tryggt** liv, respektfullt bemötande och integritet. Man ger tillsammans akt på och funderar över de vanligaste fysiska och psykiska risksituationerna i vardagen och i lärmiljöerna i förskolan. Målet är att stödja barnens känsla av trygghet och säkerhet, lära dem att be om och söka hjälp vid behov och att handla tryggt i de vanligaste vardagliga situationerna. Barnen ska uppmuntras att be om hjälp av en vuxen i problemsituationer i förskolan och om de upplever mobbning samt att berätta om sina bekymmer. I undervisningen tränas reglerna för hur man rör sig i trafiken och vistas tryggt i informations- och kommunikationstekniska miljöer på ett för åldern lämpligt sätt.*

4.4. Preciseringar gällande språk och kultur

All förskoleundervisning ska följa samma allmänna mål för fostran och lärande som fastställs i grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ska beaktas i förskoleundervisningen. Förskoleundervisningens mål är att stödja utvecklingen av varje barns språkliga och kulturella identiteter och lära barnen att respektera olika språk och kulturer. Ett särskilt mål är att stödja språkfärdigheterna hos två- och flerspråkiga barn.

Enligt lagen om grundläggande utbildningen är undervisningsspråket i förskoleundervisningen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Undervisningsspråket kan också vara något annat språk, om det inte äventyrar möjligheterna att uppnå målen i läroplansgrunderna. I en särskild grupp kan förskoleundervisningen huvudsakligen eller helt ges på ett annat språk[74]. Informationen till vårdnadshavarna och olika centrala dokument ska finnas tillgängliga på undervisningsspråket enligt vad som fastställs i lagen om grundläggande utbildning.

Annan språklig och kulturell bakgrund i förskoleundervisningen

*Förskoleundervisningen för **samiska barn** har som särskilt mål att stärka barnens samiska identitet och kunskap om sin kultur och ge barnen möjlighet att tillägna sig samiska traditioner. Man kan i undervisningen dra nytta av närmiljön och samarbeta med vårdnadshavarna och det samiska samfundet. Förskoleundervisningen kan ordnas på samiska eller som tvåspråkig språkbadsundervisning.*

När förskoleundervisningen ges på något av de tre samiska språken, är dess särskilda mål att stärka förmågan att förstå och använda samiska. Målet är att öka barnens förmåga att komma till rätta i samisk miljö, att lära sig samiska och att lära sig på samiska.

*Det särskilda målet för förskoleundervisningen för **romska barn** är att stärka barnens identitetsutveckling och kännedom om sin historia och kultur. Utöver det ska tvåspråkighet stödjas i samarbete med barnens familjer. Barnen ska i mån av möjlighet ges undervisning i romani. I undervisningen i romani ska barnen bekanta sig med det romska språket och den romska kulturen, deras ordförråd utvidgas och de ska uppmuntras att använda språket i olika kommunikationssituationer.*

*Förskoleundervisning för **teckenspråkiga barn** genomförs i första hand i en skild grupp för teckenspråkiga eller i en blandad grupp, som består av teckenspråkiga barn och barn som använder talat språk. Målet för förskoleundervisningen för teckenspråkiga är att stödja och stärka barnens språkliga och kulturella identitet genom att ge dem möjlighet att tillägna sig teckenspråk. Målet är också att stärka kunskaperna i det svenska eller finska teckenspråket och teckenförrådet samt att sporra barnen att använda teckenspråk och öka deras förmåga att komma till rätta i olika språkmiljöer.*

*I förskoleundervisningen ska **barn med annat modersmål och flerspråkiga barn** få mångsidigt stöd för sin språkutveckling och för utvecklingen av sin identitet och självkänsla. Utvecklingen*

74 *Lag om grundläggande utbildning 10 §*

av barnens kunskaper i svenska eller finska ska främjas med en målinriktad och språkmedveten undervisning och utgående från barnens behov och förutsättningar på alla områden som barnets språkliga kunskaper och färdigheter omfattar. Det egna modersmålet och att lära sig svenska eller finska som andraspråk ligger till grund för barnets funktionella två- och flerspråkighet. Undervisning i barnens eget/egna modersmål erbjuds i mån av möjlighet. Om kommunen ordnar förberedande undervisning, kan barn med invandrarbakgrund delta i den. Om barnet kan följa förskoleundervisningen, kan det övergå till förskoleundervisning redan innan den förberedande undervisningen har avslutats[75]*.*

Förskoleundervisning på två språk

Målet för förskoleundervisning på två språk är att utnyttja barnens sensitiva period för tidig språkinlärning genom att erbjuda en mångsidigare språkfostran än i normal förskoleundervisning. Undervisningen ska erbjuda inspirerande språkinlärningssituationer som lägger grund för livslångt språklärande. Målet är att verksamheten i en flerspråkig miljö utvecklar barnens språkmedvetenhet. Barnens två- eller flerspråkiga språkidentitet ska stödjas och de ska ges möjlighet att använda och lära sig språken på ett aktiverande och lekfullt sätt. I förskoleundervisning som ordnas på ovannämnda sätt möts också olika kulturer som medvetet tas upp och diskuteras på ett naturligt sätt.

I mindre omfattande förskoleundervisning på två språk är målet att väcka barnens intresse och skapa en positiv attityd till språket. I omfattande förskoleundervisning på två språk är strävan att ge barnen färdigheter att komma till rätta i en tvåspråkig miljö och att förutom på undervisningsspråket också lära sig på ett annat språk.

Undervisning på två språk kan genomföras på många sätt. Gemensamt för alla sätt är att språken inte endast är föremål för undervisning och lärande, utan att de används i undervisningen av lärområdena och i förskolans vardag.

Omfattande förskoleundervisning på två språk

Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken i förskoleundervisningen

Språkbad på svenska kan ordnas i finskspråkig förskoleundervisning och språkbad på finska kan ordnas i svenskspråkig förskoleundervisning. Utöver det kan språkbad på samiska ordnas i såväl finsk- som svenskspråkig förskoleundervisning. Tidigt fullständigt språkbad i de inhemska språken är ett program som börjar i förskoleundervisningen och fortsätter till den grundläggande utbildningens slut. Undervisningsspråket i förskolan och i skolan och det andra inhemska språket eller samiska ska bilda en helhet. Förskoleundervisningen ska huvudsakligen ske på språkbadsspråket. Utvecklingen av barnens modersmål ska stödjas i samarbete med hemmen och vårdnadshavarna. Språkbadsläraren ska konsekvent använda enbart språkbadsspråket. Barnen ska sporras att använda språkbadsspråket mångsidigt, men de ska ha möjlighet att bli förstådda också på sitt modersmål. Barnen ska uppmuntras att bekanta sig med både undervisningsspråkets kultur och kulturen i det andra inhemska språket eller samisk kultur. Målet med språkbad i de inhemska språken är att ge barnen färdigheter att fortsätta studera på både undervisningsspråket och det andra inhemska språket eller samiska. Genom samarbete mellan förskolan och den framtida språkbadsskolan säkerställs att skolan har tillräcklig information om i vilket stadium av språkutvecklingen de barn som börjar skolan befinner sig i.

Annan omfattande förskoleundervisning på två språk

I annan omfattande förskoleundervisning på två språk genomförs en del (minst 25 %) av verksamheten på något annat språk än de undervisningsspråk som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språket i fråga kan vara modersmål för en del av barnen. Verksamheten ska planeras så att olika språkgrupper får behövligt stöd för sitt lärande. Det kan också finnas barn i gruppen, vars modersmål är något annat än de språk som används i undervisningen. Sådana barn hänvisas i allmänhet till förberedande undervisning, om sådan finns.

I förskoleundervisning på två språk ska verksamheten planeras så att undervisningen bildar en helhet, där bägge språken är närvarande och utvecklas gradvis som en följd av lärarens

75 *Lag om grundläggande utbildning 5 § (1707/2009) och Förordning om grundläggande utbildning 3 § (309/2021)*

språkbruk och barnens aktiviteter. Om möjligt använder var och en lärare endast ett av de båda språken aktivt. Barnen ska sporras att använda språken mångsidigt. Barnen får också bekanta sig med de kulturer som anknyter till undervisningsspråken. Målet är att de får färdigheter att fortsätta studera på båda språken. Det här ställer krav på lärmiljöerna och förutsätter samarbete mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen då barnen övergår till den grundläggande utbildningen.

Mindre omfattande förskoleundervisning på två språk

Språkberikad förskoleundervisning

Med språkberikad förskoleundervisning avses här förskoleundervisning, där mindre än 25 % av verksamheten regelbundet och systematiskt ordnas på ett annat språk än de undervisningsspråk som fastställs i lagen om grundläggande utbildning. Språkberikad förskoleundervisning ger naturliga möjligheter att lyfta fram flerspråkighet och kulturell mångfald i förskolans vardag och verksamhetskultur. Målet är att barnen är både språkinlärare och språkanvändare. Målet kan vara att övergå till språkberikad, eller annan grundläggande utbildning på två språk.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Förskolan är en del av ett kulturellt föränderligt och mångfacetterat samhälle. Den kulturella mångfalden ses som en resurs. I samarbete med andra ser man rätten till sitt eget språk, sin kultur, sin tro och sin åskådning som en grundläggande rättighet. Inom förskola värdesätts och utnyttjas den mångskiftande kulturarven och den kulturella, språkliga och åskådliga mångfalden inom gruppen och omgivningen. Detta förutsätter att personalen har kunskap om olika kulturer och åskådningar samt förmåga att se och förstå saker ur olika synvinklar och att sätta sig in i andras situation.

De upplevelser, de färdigheter och den kunskap om sitt kulturarv som barnen fått inom förskola stärker deras förmåga att tillägna sig, utnyttja och förändra kulturen. Exempelvis lekar, matsituationer, fester erbjuder tillfällen att dela upplevelser från olika traditioner och sedvänjor. Personalen läser mångsidig barnlitteratur så att varje barn får möjlighet att känna igen sig i bokens innehåll och personer, vad gäller såväl kön, etnisk bakgrund, religion, samhällsklass, funktionsförmåga som familjekonstellation. Barnen stöds i att skapa ett positivt förhållningssätt till mångfalden i omgivningen. Samtidigt främjas en kulturellt hållbar utveckling där målsättningen är att stärka den kulturella identiteten och öka kännedomen om och respekten för andra kulturer.

En hållbar kultur är en kultur som inte har stannat upp utan som lever och förändras i växelverkan med människor och med omgivningen. I en hållbar kultur godkänns människors olikheter och respekteras vars och ens grundläggande friheter och rättigheter. En kulturellt hållbar utveckling vårdar de regionala särdragen, främjar människors och regioners välmående och möjliggör bevarandet och utvecklingen av olika kulturer.

I en språkmedveten förskola är man medveten om att språken är närvarande hela tiden och överallt. Personalen förstår språkets centrala betydelse för barnens utveckling och lärande, för kommunikation och samarbete samt för identitetsskapande och delaktighet i samhället. Att synliggöra flerspråkigheten stöder barnens utveckling i en mångkulturell värld. Personalen behöver vara medveten om att de fungerar som språkliga modeller för barnen och därmed fästa uppmärksamhet vid sitt eget språkbruk. Personalen uppmuntrar barnen till att använda språk mångsidigt. Barnens språkliga utgångsläge uppmärksammas och de får tid och tillfällen

till varierande språkbruk. Barnens egna språk värdesätts och barnen ges möjlighet att använda dem.

För att utvärdera och utveckla en språkmedveten pedagogik används i Raseborg det nationella **SpråkPeda-verktyget.** Med hjälp av **SpråkPeda** blir personalen medveten om barnens flerspråkighet för att sedan kunna synliggöra det i barngruppens vardag. Verktyget handleder personalen att reflektera, utvärdera och utveckla en språkmedveten pedagogik.

I förskolan i Raseborg skapar personalen en kommunikationsatmosfär där varje barn tryggt kan uttrycka sina åsikter och där varje individs kultur värdesätts. För att garantera barnens delaktighet bör man försäkra sig om att varje barn får en möjlighet att bli förstådd och att förstå det som sker i runt omkring. Personalen skapar medvetet tillfällen och rutiner som erbjuder möjligheter till dialog, berättande och sagoläsning i mindre grupper. Som stöd för kommunikationen använder personalen gester, ansiktsuttryck, kroppsspråk, föremål, bilder och/eller ritprat.

I verksamheten ska barn med ett främmande språk som modersmål och flerspråkiga barn få stöd för att utveckla sina språkkunskaper, sina språkliga och kulturella identiteter och sin självkänsla. En del av barnen blir bekanta med den finländska kulturen och det svenska eller finska språket först då barnet börjar i förskola. Förskolan stödjer barnets integrering i det finländska samhället. Vårdnadshavarna ska få höra om den finländska förskolans mål, innehåll och metoder. Personalen använder språkpedaverktyget som underlag för att diskutera familjens språkmiljö, språkval, flerspråkiga och kulturella identiteter samt utvecklingen och betydelsen av barnets modersmål – ett eller flera – med vårdnadshavarna. Vid behov används tolk i diskussion med vårdnadshavarna för att garantera ömsesidig förståelse.

I Raseborg fungerar **SpråKi-nätverket** (**Språ**k-**Ki**elet) där målsättningen är att utveckla och stöda ett språk- och kulturmedvetet arbete. Som ett arbetsredskap för personalen finns en elektronisk SpråKi-hemsida där man har samlat material som personalen kan använda som stöd i sitt arbete. Språk – och kulturläraren leder nätverket.

Barn med annat hemspråk, vars svenska/finska inte motsvarar åldersnivån, får undervisning i svenska/finska som andra språk som en del av gruppspecifik stödundervisning. Undervisningen är målinriktad och baserar sig på regelbunden observation och kartläggning av barns språkliga färdigheter. Vid kartläggningen av de språkliga färdigheterna används gemensamt överenskomna metoder, såsom exempelvis observation och dokumentation av barnets språkliga färdigheter i olika situationer i vardagen samt SpråkPeda-materialet. Av det tredelade materialpaketet används första delen “Utvärdering av en språkmedveten lärmiljö” i alla barngrupper och fungerar som en del av grupplanen då lärmiljöer planeras, utvärderas och utvecklas. Andra delen i SpråkPeda “Iakttagelser av den språkliga världen som flerspråkiga barn lever i” tas i bruk då barnet omringas av två eller flera språk. Materialpaketets tredje del “Uppföljning av ett flerspråkigt barns färdigheter i svenska” tas i bruk som stöd i kartläggningen och uppföljningen av barnets färdigheter i svenska så väl som stöd i planerandet av S2-undervisningen.

Med hjälp av mångsidiga kommunikationssituationer och lärmiljöer ska barnen ges möjlighet att använda och tillägna sig svenska eller finska. Ett konkret språk och ett uttrycksförråd som används i vardagen ska vara utgångspunkten. Förmågan att förstå och förmågan att producera språk ska knytas samman. På detta sätt lär sig barnet att göra iakttagelser och uttrycka sina tankar, känslor och åsikter på ett eget och för situationen lämpligt sätt.

Läraren ansvarar för planeringen, förverkligandet, utvärderingen och den pedagogiska dokumentationen av S2-undervisningen i sin grupp. Läraren ansvarar också för samarbetet med vårdnadshavarna. Hela personalen deltar i förverkligandet av en språk- och kulturmedveten pedagogik samt i förverkligandet av S2-undervisningen.

Personalen är medveten om modersmålets betydelse för barnets utveckling och lärande och stöder föräldrarna i deras uppgift att lära ut och stöda hemspråket. Språkutvecklingen gällande barnets hemspråk diskuteras tillsammans med föräldrarna då barnets individuella plan för småbarnspedagogik görs upp och utvärderas. Ansvaret för att upprätthålla och utveckla barnets modersmål och kultur ligger i första hand hos vårdnadshavarna.

I gruppens plan antecknas de pedagogiska målen och metoderna för barnens språkfostran. Då förskolans lärmiljöer planeras beaktas alla barns språk och kultur. I planeringen beaktas bl.a. barnens vårdnadshavare, personal som pratar samma språk, bibliotekstjänster och informations- och kommunikationsteknik. Barnens varierande språkliga och kulturella bakgrund och färdigheter ses som någonting som på ett positivt sätt berikar gemenskapen. I en språk- och kulturmedveten pedagogik knyts språk, kulturer och åskådningar ihop till en del av förskolans verksamhetens helhet.

Förberedande undervisning

I Raseborg erbjuds förberedande undervisning för de sexåringar som inte är födda i Finland och vars språkkunskaper på basen av iakttagelser och språkkartläggning ligger under kunskapsnivå A2 i Språkpeda. Raseborgs förberedande undervisning ordnas inkluderande i närdaghemmets förskolegrupp.

Den förberedande undervisningen omfattar alla läroområden inom förskoleundervisningen. Barnet deltar i den dagliga förskoleundervisningen (4 h) och får dessutom extra undervisning i svenska som andra språk (1h) per dag. Den extra timmen förberedande undervisning genomföras flexibelt enligt gruppens verksamhet eller barnets energinivå.

Undervisningsspråket i den förberedande undervisningen är finska eller svenska, beroende på om barnet fortsätter inom den finsk- eller svenskspråkiga grundskolan. Skolspråket väljer barnets vårdnadshavare.

I Raseborg arbetar en språk- och kulturlärare som både handleder och konsulterar personalen kring ärenden angående barn med flera hemspråk och kulturer samt deltar vid behov i kartläggningen av språknivån, planerandet av S2- och förberedande undervisning, och utvärderingen i samarbete med personalen.

För den förberedande undervisningen i Raseborg finns en egen handbok.

4.5. Frågor som avgörs på lokal nivå

Mångsidiga arbetssätt

I den lokala läroplanen ska beskrivas

- *de lokala principerna för val och användning av arbetssätt*
- *hur personalens självvärdering samt respons från vårdnadshavarna och barnen används för att utveckla arbetssätten.*

Utvärdering som stöd för undervisningen och lärandet

I den lokala läroplanen preciseras de utvärderingsprinciper och -förfaranden som beskrivs i grunderna för förskoleundervisningens läroplan. I den lokala läroplanen ska ytterligare fastställas och beskrivas

- *överföringen av utvärderingsinformation då barnet övergår till grundläggande utbildning eller byter förskola*
- *hur information som grundar sig på personalens självvärdering och barnens och vårdnadshavarnas respons används för att upprätthålla och utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen*
- *hurdant intyg över deltagande i förskoleundervisning som används.*

Gemensamma mål för undervisningen och läroområden

De gemensamma målen för förskoleundervisningen ska bifogas till den lokala läroplanen för att säkerställa nationell enhetlighet. Därtill ska man i läroplanen beskriva hur barnens intressen beaktas i läroområdena. I den lokala läroplanen kan man precisera beskrivningen av de gemensamma målen.

Preciseringar gällande språk och kultur

Den lokala läroplanen ska ta hänsyn till att det i förskoleundervisningen kan finnas barn med annan språklig eller kulturell bakgrund. Läroplanen ska fastställa och beskriva undervisningen för olika språk- och kulturgrupper samt för undervisning på två språk och undervisning på främmande språk till den del det behövs för den lokala förskoleundervisningen.

Utbildningsanordnaren ska ge anvisningar om hur eventuella enhetsspecifika läroplaner för förskoleundervisning ska preciseras, för att de nationella och lokala målen ska kunna nås.

5. Stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning

Förskoleundervisning av hög kvalitet lägger grunden för barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Svårigheter i anknytning till lärande eller deltagande i förskoleundervisning ska förebyggas till exempel med hjälp av mångsidiga arbetssätt och pedagogiska metoder, flexibel gruppindelning samt samarbete mellan lärarna och med den övriga personalen. Undervisningen ska ta hänsyn till både gruppens och det enskilda barnets behov.

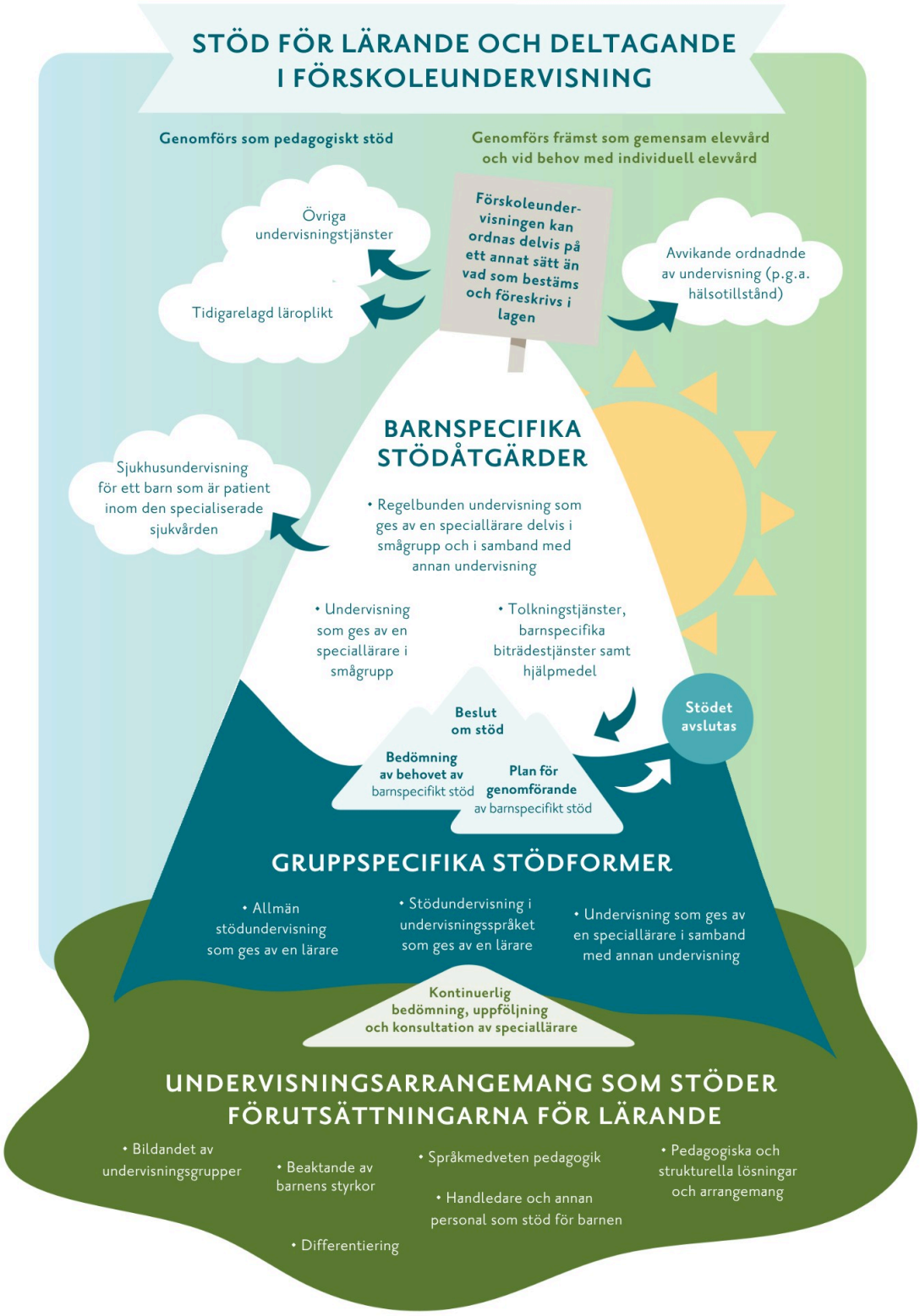
Utbildningsanordnaren ska säkerställa undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande[76] som en del av all verksamhet inom förskoleundervisningen. I förskolegruppen och på verksamhetsstället ska lärmiljöerna utformas så att de lämpar sig för alla barn. I det praktiska genomförandet av undervisningen ska barnens olika förutsättningar att lära sig beaktas.

I detta kapitel föreskrivs om stödet för lärande och skolgång i enlighet med lagen om grundläggande utbildning[77]. I grunderna för förskoleundervisningens läroplan används benämningen stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning i stället för stöd för lärande och skolgång. För den plats där förskoleundervisning ordnas används i huvudsak begreppet verksamhetsställe för förskoleundervisning och i stället för elevspecifika stödåtgärder används benämningen barnspecifika stödåtgärder.

Logo

76 *Lag om grundläggande utbildning 20 b § (1090/2024)*
77 *Lag om grundläggande utbildning 4 a kap.*

Stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning i Raseborg

5.1. Barnets rätt till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning

Ett barn som har svårigheter att delta i undervisningen har rätt att få gruppspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder till stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisningen[78]. Gruppspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder ska ordnas i enlighet med inkluderande principer. Gruppspecifika stödformer som inleds tillräckligt tidigt stöder barnens lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Om de gruppspecifika stödformerna inte är tillräckliga ska barnspecifika stödåtgärder planeras, ordnas och beslutas om i enlighet med barnets bästa och utan dröjsmål. När barnets bästa utreds ska barnets åsikter beaktas i alla frågor som gäller barnet. Barnets åsikter ska beaktas med hänsyn till barnets ålder och utveckling. I kapitel 5.2 föreskrivs om de gruppspecifika stödformerna och i kapitel 5.3 om de barnspecifika stödåtgärderna.

I läsårsplanen ska man beskriva hur de gruppspecifika stödformerna planeras, genomförs och utvärderas. Dessutom ska man beskriva strukturerna, tillvägagångssätten, arbets- och ansvarsfördelningen, det yrkes- och sektorsövergripande samarbetet och samarbetet med vårdnadshavarna i samband med ordnandet av stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Verksamhetsställen för förskoleundervisningen samt barnens placering i förskolan förbereds under våren inför förskolestarten på hösten. Under våren planeras för kommande förskoleundervisning resurser utgående från barnens stödbehov inom småbarnspedagogiken. I planeringsarbetet deltar daghemsföreståndare, servicehandledare och speciallärare. Arbetet leds av chefen för småbarnspedagogik. Målsättningen är att reservera tillräckligt med resurser för ordnandet av gruppspecifika stödformer (allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket, undervisning av speciallärare i samband med annan undervisning).

På det sättet skapas förutsättningar för att gruppspecifika stödformer erbjuds systematiskt som ett tillägg till undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Gruppspecifika stödformer planeras vid upprättandet av läsårsplanen. Under läsåret riktas de gruppspecifika stödformerna baserat på behoven. Förskolan utvärderar genomförandet av planen och tillräckligheten av gruppspecifika resurser i läsårsplanens rapport efter läsåret.

Läsårsplanens struktur för ordnandet av stöd samt principer och ansvar för att utarbeta och precisera den genomsyrar läsårsplanens punkter 3-6 nedan

3. Undervisningsarrangemang
3.1. Arbetsdagar och lov
3.2. Dagliga arbetstider/-rutiner
3.3. Veckoschema
3.4. Struktur för undervisning (t.ex. gruppindelning, smågrupper, samundervisning, språkmedveten undervisning)
3.5 Struktur för gruppspecifikt stöd (struktur, tillvägagångssätt, arbets- och ansvarsfördelning)
3.5.1 Yrkes- och sektorövergripande samarbete vid stöd
3.5.2 Samarbete med vårdnadshavare i samband med stöd

78 *Lag om grundläggande utbildning 20 a §*

3.6 Matsituationer
3.7 Organisering och övervakning av väntetider i anslutning till förskoletransporter
3.8. Fester, evenemang och traditioner
3.9. Verksamhet utanför förskolan

4. Läroplan
4.1. Hur syns läroplanens värderingar i vardagen?
4.2. Planering och utvärderingen av verksamheten i enlighet med mångsidig kompetens
4.3. Utvecklandet av verksamhetskulturen (t.ex. gruppindelning, smågrupper, samundervisning, språkmedveten undervisning)
4.3.1. Förskoleelevens delaktighet
4.3.2. Förskoleeleven som medlem i sin grupp
4.3.3. Förskolans trivselregler
4.4. Genomförandet av lärområden
4.4.1. Principer för genomförandet av en helhetsskapande undervisning
4.5. Utvärdering
4.5.1. Beskrivning av utvärdering och hur utvärdering påverkar verksamheten under läsårets gång (min kvart, föräldrakvart m.m.)
4.5.2. Beskrivning av hur de gruppspecifika stödet utvärderas under året och hur utvärderingen påverkar verksamheten

5. Smidiga övergångar
5.1. Småbarnspedagogik - Förskola
5.2 Förskola - Nybörjarundervsining

6. Samarbete
6.1 Principer för samarbetet med vårdnadshavarna kring undervisning och verksamhet
6.2. Förskola - förskola
6.3. Förskola - småbarnspedagogik
6.4. Förskola - nybörjarundervisningen
6.5. Förskola - andra instanser och aktörer i närsamhället
6.6. Föräldraförening

7. Elevvård
7.1. Elevvårdteamets medlemmar
7.2 Elevvårdsteamets sammankomster
7.3 Mötesagendans innehåll

Ansvarsfördelningen samt uppgifter vid genomförande av stöd

Undervisningschef

- gör beslut om inledandet av skolgången ett år senare än vad som bestämts
- gör beslut om inledandet av skolgången ett år tidigare än vad som bestämts

Chef för småbarnspedagogik

- gör beslut om tidigarelagd läroplikt
- gör beslut om barnspecifikt stöd
- besluter om beviljandet av assistentresurser efter att behovet behandlats i specialdagvårdens samarbetsgrupp

Daghemsföreståndare

- huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten i enlighet med läroplanen och andra styrdokument samt verkställande av stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisningens i verksamheten
- stödet och en språkmedveten pedagogik håller hög kvalitet och för genomförandet av stödet
- personalen har uppdaterad kompetens som svarar mot gruppens stödbehov

  vid behov handleda personalen vid planering av gruppspecifikt och barnspecifikt stöd. Ifall speciallärarenen deltar kontaktar daghemsföreståndaren speciallärarenen

- ansvarar för att assistenterna får information om sina arbetsuppgifter samt för uppföljning av assistentresursen
- ansvarar för att plan för barnets lärande uppgörs och följs upp för varje barn inom förskoleundervisningen
- ansvarar för att barnens plan för genomförande av barnspecifikt stöd uppgörs och uppföljs
- ansvarar för förskolans elevvård (tillsammans med LUVN)
- deltar i processen för uppgörandet av plan för genomförande av barnspecifikt stöd
- ansvarar för att förskolan har handlingsplaner för barnens trivsel och trygghet i förskolan samt att planerna uppdateras regelbundet
- ansvarar för att förskolans läsårsplan uppgörs och utvärderas
- barnens dokument överförs vid flytt till annan grupp eller utbildningsarrangör

Lärare inom småbarnspedagogik

- huvudansvarig för den pedagogiska verksamheten i förskolegruppen i enlighet med läroplanen och ansvarig över att det planerade stödet verkställs och utvärderas
- använder olika pedagogiska stödåtgärder och hjälpmedel för att stöda barnen i den dagliga verksamheten
- följer målmedvetet med barnens utveckling i gruppen med syfte att tidigt upptäcka barn i behov av stöd
- samarbetar regelbundet med vårdnadshavare kring stödåtgärder i den dagliga verksamheten
- samarbetar med personalen inom småbarnspedagogiken och i skolan med syftet att göra övergången mellan daghem - förskola - skola så smidig som möjligt
- huvudansvarig för uppgörande och uppföljande av alla barnens planer
- huvudansvarig för förverkligande, uppföljning och utvärdering av gruppspecifikt stöd i gruppen
- huvudansvarig för förverkligande, uppföljande och utvärdering av barnspecifikt stöd (plan för genomförande av barnspecifikt stöd) i gruppen
- ansvarar för att i samråd med den övriga personalen i gruppen planera, genomföra och utvärdera verkställandet i innehållet i barnens alla pedagogiska planer
- handleder assistenterna i den dagliga verksamheten
- ansvarar för samarbetet med terapeuter och det mångprofessionella nätverket kring barn
- samarbetar regelbundet med vårdnadshavare kring stödåtgärder i den dagliga verksamheten

Speciallärare inom småbarnspedagogik

- observerar det enskilda barnet och barngruppen
- konsulterar och handleder förskolepersonalen
- bistår med råd och anskaffning av hjälpmedel och material
- samundervisar enligt gruppspecifika stödbehov
- träffar enskilda barn och arbetar med dem enligt gruppspecifika stödformer eller barnspecifika stödåtgärder
- deltar i specialpedagogikens ledningsarbete
- deltar i utvecklandet av stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning
- handleder assistenter i samråd med lärare inom småbarnspedagogik
- deltar vid behov vid uppgörande och utvärdering av barns planer

Barnskötare inom småbarnspedagogik

- följer målmedvetet upp barnens utveckling i gruppen i syfte att tidigt upptäcka barn i behov av stöd
- deltar vid planering, genomförande och vid uppföljning av verkställandet av innehållet i läroplanen och läsårsplanen
- deltar i planering, genomförande och vid uppföljning av innehållet i plan för barnets lärande
- är närvarande och stöder barnet/gruppen i den dagliga verksamheten.
- använder olika pedagogiska stödåtgärder och hjälpmedel för att stödja barnen i den dagliga verksamheten

- samarbetar regelbundet med vårdnadshavare kring stödåtgärder i den dagliga verksamheten
- samarbetar med personalen inom småbarnspedagogiken och skolan i syfte att göra övergången mellan daghem-förskola-skola så smidig som möjligt

Assistent inom småbarnspedagogik

- är närvarande och stöder barnet/gruppen i den dagliga verksamheten.
- fungerar som en förebild för barnen
- bekantar sig med barnet/barnen i behov av stöd och sätter sig in i barnets bakgrundsuppgifter
- stöder barnet i svåra situationer för barnet såsom samling, påklädning, övergångssituationer
- använder sådana hjälpmedel och arbetsmetoder som på bästa sätt stödjer barnen
- ordnar vid behov individuell verksamhet i enlighet med barnets planer och med handledning av förskollärare och speciallärare inom småbarnspedagogik
- deltar vid uppgörandet, genomförandet och utvärdering av innehållet i barnets/barnens planer i samarbete med den övriga personalen
- använder sig av överenskomna metoder och hjälpmedel för att verkställa barnets behov av stöd i den dagliga verksamheten
- samarbetar regelbundet med vårdnadshavarna kring stödåtgärder i den vardagliga verksamheten
- följer målmedvetet med barnets/barnens utveckling i gruppen

Språk - och kulturlärare inom småbarnspedagogik

- handleder och konsulterar personalen gällande språkmedveten pedagogik
- deltar i mångkulturellt samarbete med vårdnadshavarna
- fungerar som sakkunnig i frågor gällande språk - och kultur
- sakkunnig i barns ärenden gällande flerspråkighet och främmande språk

Servicehandledare inom småbarnspedagogik

- Samarbetar med chefen för småbarnspedagogik, daghemsföreståndare och speciallärare vid planering av förskolegrupper
- Gör platsbeslut till förskola

5.1.1. Principer för att ordna stöd

Målet med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, gruppspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder är att säkerställa att alla barn har möjlighet att lära sig och fungera i en grupp i enlighet med målen för förskoleundervisningen. Syftet med stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning[79] är att möjliggöra barnens rätt att få undervisning som tar hänsyn till deras behov och deras rätt att delta i förskoleundervisning.

. I förskoleundervisningen ska man se till att alla barn får uppleva att de lyckas i lärandet och som medlem i gruppen. På det sättet stöder man barnens positiva uppfattning om sig själva. Mångsidig respons och information om lärandet ska systematiskt användas för att uppmuntra och handleda barnen. På det viset synliggörs lärandet för barnen och hur lärandet framskrider. Stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning innebär dels lösningar som berör hela gruppen och lärmiljöerna, dels lösningar som tillgodoser barnens individuella behov. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid digital och fysisk tillgänglighet samt vid att förebygga och identifiera svårigheter i lärande i ett tidigt skede.

Med svårigheter i lärande avses till exempel svårigheter när det gäller språkliga färdigheter, läs- och skrivfärdigheter och utveckling av matematiska färdigheter. Svårigheter i lärande kan också höra samman med motoriska och perceptuella utmaningar. Förutom i lärandet kan ett barn ha

79 *Lag om grundläggande utbildning 20 a §*

svårigheter på grund av utmaningar i sociala relationer, reglering av känslor, uppmärksamhet eller beteende.

Med hjälp av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande ska barngruppens behov beaktas så att målen för förskoleundervisningen kan uppnås[80]. till undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande. Med undervisningsarrangemang som utgår från gruppens behov och med gruppspecifika stödformer främjar man alla barns lärande, delaktighet och engagemang i förskolegemenskapen. Genom undervisningsarrangemang och gruppspecifika stödformer som ges i rätt tid är målet att göra det möjligt för varje barn att delta i gruppens gemensamma verksamhet.

Barnet har rätt till barnspecifika stödåtgärder[82] om barnet trots undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppspecifika stödformer har svårt att lära sig och delta i förskoleundervisningen. En ska inledas när en lärare eller speciallärare inom förskoleundervisningen lägger märke till att undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och de gruppspecifika stödformerna är otillräckliga för att stödja barnets lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Också annan personal, elevvårdstjänsternas personal eller vårdnadshavaren kan ta initiativ till en bedömning av behovet av stödåtgärder. I kapitel 5.3.1 föreskrivs närmare om bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder.

Stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning som ges i en förskolegrupp bildar en helhet med elevvården. Tillsammans främjar de förutom lärande och deltagande även barnens delaktighet och engagemang i gruppen. Med hjälp av elevvården ska man främja och upprätthålla barnens lärande, psykiska och fysiska hälsa samt sociala välbefinnande. Elevvården genomförs i första hand som gemensam elevvård och den är en central form av stöd för deltagande i förskoleundervisningen. Med den gemensamma elevvården påverkar man i första hand hela gemenskapens verksamhetskultur. Det är viktigt att bygga upp en gemenskapsfrämjande verksamhetskultur för att barnens olika behov ska kunna tillgodoses på ett effektivt sätt. I lagen om elev- och studerandevård[83] föreskrivs om rätten att få elevvårdstjänster inom ramen för den individuella elevvården samt om de anställdas skyldighet att kontakta elevvårdstjänsterna. I kapitel 6 föreskrivs närmare om elevvården.

5.1.2. Kontinuerligt stöd från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen

För barnet är det viktigt att stödet ges kontinuerligt och konsekvent under tiden i småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen samt när barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Behovet av stöd har ofta upptäckts redan innan barnet inleder förskoleundervisningen. När barnet övergår från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen ska nödvändiga uppgifter som gäller ordnandet av undervisningen överföras trots skyldigheten att iaktta sekretess[84]. Det är viktigt att information också överförs när barnet byter grupp eller verksamhetsställe eller när barnet övergår till förskoleundervisning som ordnas av en annan utbildningsanordnare. Utbildningsanordnarna har ansvar för att skapa och utveckla smidiga rutiner för överföring av information.

Samarbete med förskoleundervisningen, småbarnspedagogiken och vårdnadshavaren tryggar kontinuiteten i barnets utveckling, lärande och välbefinnande. Information om stödåtgärder

80 *RP 114/2024 rd: Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om grundläggande utbildning och till lagar som har samband med den, s. 82–83*
82 *Lag om grundläggande utbildning 20 a §*
83 *Lag om elev- och studerandevård (1287/2013)*
84 *Lag om småbarnspedagogik 41 § och Lag om grundläggande utbildning 41 §*

som barnet eventuellt fått före förskoleundervisningen och om åtgärdernas inverkan ska användas i förskoleundervisningen. Om barnet inom småbarnspedagogiken haft hjälpmedel, om barnet fått tolkningstjänster, barnspecifik assistenttjänst eller om barnet regelbundet eller på heltid fått undervisning av en speciallärare i en mindre grupp kan man vid övergången till förskoleundervisningen bedöma behovet av barnspecifika stödåtgärder och planera genomförandet av stödet utan att först ge gruppspecifika stödformer.

När det gäller småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen ska eventuellt stöd samordnas med stödet inom förskoleundervisningen och antecknas i barnets plan för småbarnspedagogik. Om barnet utöver förskoleundervisningen också använder andra tjänster inom småbarnspedagogiken ska personalen inom förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken samarbeta i frågor som gäller stödet för barnets lärande och deltagande i förskoleundervisning.

5.2. Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppspecifika stödformer

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande är en del av all verksamhet inom förskoleundervisningen[85]. Gruppspecifika stödformer ska ges som ett tillägg[86] till undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande. Syftet med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppspecifika stödformer är att förebygga uppkomsten av större stödbehov genom att i gruppen tillämpa sådana undervisningsarrangemang och stödformer som gynnar flera barn. På detta sätt främjar man alla barns lika rätt till lärande och ser till att arrangemangen för att ordna undervisningen är lämpliga för barnen och att arrangemangen baserar sig på behoven av stöd för lärandet.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande utgör en central del av verksamhetskulturen och ger förutsättningar för alla barns delaktighet, lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Kompetensen hos lärarna och den övriga personalen, det yrkesövergripande samarbetet samt att utveckla och leda dessa utgör grunden för undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande.

Undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande ska planeras och genomföras lokalt och arrangemangen är direkt knutna till behoven i både förskolegruppen och hela förskolan. I kapitel 4.2 föreskrivs närmare om utvärderingen och utvecklingen av lärarnas pedagogiska arbete. Planeringen och utvärderingen av undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande ska ledas separat för varje verksamhetsställe och grupp.

Med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande avses till exempel att bilda undervisningsgrupperna på ett sådant sätt att läraren har möjlighet att beakta barngruppens behov och styrkor. Med undervisningsarrangemang avses också undervisning som tar hänsyn till barnens många olika behov och förutsättningar, såsom differentiering. Genom differentiering av undervisningen beaktas inte bara stödbehoven, utan även barn som kommit längre i sitt lärande och som då erbjuds fler utmaningar. Språkmedveten undervisning hör till undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och den stöder barnens språkliga utveckling samt hjälper barnen att förstå och lära sig begrepp inom olika kunskaps- och färdighetsområden (se kapitel 4.3).

Arbetssätten och lärmiljöerna inom förskoleundervisningen ska utformas så att barnens rätt att lära sig och fungera i en kamratgrupp förverkligas med hänsyn till barnets bästa. I enlighet med förskoleundervisningens inkluderande värdegrund ska man vid planering och genomförande av

85 Lag om grundläggande utbildning 20 b §
86 Lag om grundläggande utbildning 20 b §

pedagogiska arrangemang i första hand använda tillvägagångssätt där det stöd barnet behöver ges som en del av kamratgruppens verksamhet.

Pedagogiska arrangemang inbegriper dagliga aktiviteter och andra regelbundet återkommande aktiviteter samt att skapa en tydlig och förutsägbar dagsrytm för barnet. Sensitiva och tillgängliga sätt att samverka och kommunicera är en del av de pedagogiska lösningar som stöder förutsättningarna för lärande. Dessa kan vara kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal, såsom tecken, bilder eller olika tekniska lösningar. För att barnets behov ska bli tillgodosedda är det nödvändigt att personalen använder gemensamma och konsekventa pedagogiska arbetssätt och metoder samt olika former av differentiering. Syftet med de pedagogiska arrangemangen och användningen av nödvändiga gruppspecifika hjälpmedel är att alla barn ska kunna delta i kamratgruppens verksamhet.

Strukturella arrangemang möjliggör att man enligt behov genomför pedagogiska arrangemang i gruppen. Till strukturella arrangemang hör arrangemang som främjar lokalernas tillgänglighet och som genomförs med hänsyn till behoven i barngruppen. Till strukturella arrangemang hör också att minska antalet barn i gruppen samt lösningar som gäller personalens dimensionering och/eller struktur så att målen för förskoleundervisningen kan uppnås i gruppen. I gruppen kan till exempel assisterande gruppspecifik personal arbeta. Utbildningsanordnaren svarar för att personalen har tillräcklig kompetens när det gäller att upptäcka behov av stöd och att genomföra stöd. Personalens kompetens kan bland annat stärkas med hjälp av fortbildning och konsultation som ges av en speciallärare.

Gruppspecifika stödformer

I lagen om grundläggande utbildning definieras tre gruppspecifika stödformer[87]. De gruppspecifika stödformerna är allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket och undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. Gruppspecifika stödformer ska tilldelas resurser och ges systematiskt som ett tillägg till undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Syftet med de gruppspecifika stödformerna är att i ett tidigt skede och på ett förebyggande sätt tillgodose barnens många olika behov av stöd i gruppen. Stödformer i grupp möjliggör också kamratlärande, delaktighet och deltagande i förskoleundervisningens verksamhet. En förutsättning för att genomföra stödformerna är samarbete mellan läraren, speciallärarен och den övriga personalen och att de tillsammans skapar en gemensam uppfattning om behoven av stöd i förskolegruppen och hos de barn som hör till gruppen.

Gruppspecifika stödformer kräver ingen barnspecifik bedömning och inte heller en plan eller ett förvaltningsbeslut, utan de ska planeras som en del av förskoleundervisningens verksamhet[88]. Utbildningsanordnaren ska se till att det finns tillräckliga resurser för att ordna gruppspecifika stödformer enligt barnens behov. Gruppspecifika stödformer ska planeras i läsårsplanen för förskoleundervisningen utifrån det kända behovet. De gruppspecifika stödformerna preciseras under förskoleåret enligt de behov som framkommer i förskoleundervisningen.

Syftet med allmän stödundervisning[89] som ges av en lärare är att stödja barnens lärande och deltagande i förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen innebär allmän stödundervisning att verksamheten i förskolegruppen differentieras och den ges i huvudsak i flexibla mindre grupper med hänsyn till barnens behov av stöd. Allmän stödundervisning anknyter i första hand till lärområdena. Allmän stödundervisning ska ordnas på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt och systematiskt och ges så ofta det behövs. Stödundervisningen kan också ges i förebyggande syfte och tillgodose barnens behov av stöd som beror på kortvarig sjukfrånvaro. Allmän stödundervisning ges i första hand av läraren som ansvarar för förskolegruppen. Allmän stödundervisning kan även ges av en annan lärare i form av samundervisning eller kompanjonundervisning. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när den allmänna stödundervisningen planeras, genomförs och effekterna av den utvärderas.

87 *Lag om grundläggande utbildning 20 b §*
88 *RP 114/2024 rd, s. 61–62*
89 *Lag om grundläggande utbildning 20 b §*

Syftet med stödundervisning i undervisningsspråket[90] som ges av en lärare är att stärka barnens färdigheter i undervisningsspråket, vilket stöder barnens lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Stödundervisning i undervisningsspråket är språkmedveten undervisning. Stödundervisning i undervisningsspråket ska ordnas på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt och systematiskt enligt barnens behov så att så många barn som möjligt kan dra nytta av den. Stödundervisning i undervisningsspråket kan genomföras som samundervisning eller kompanjonundervisning. Stödundervisningen ges som en del av undervisningen i förskolan så ofta det behövs. Stödundervisning i undervisningsspråket ges i första hand av läraren som ansvarar för förskolegruppen. Stödundervisning i undervisningsspråket kan även ges av en annan lärare. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när stödundervisningen i undervisningsspråket planeras, genomförs och effekterna av den utvärderas. Aspekter som anknyter till språkmedveten undervisning och undervisning i svenska/finska som andraspråk beaktas när stödundervisningen i undervisningsspråket planeras och genomförs.

Med undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning[91] avses undervisning som ges av en speciallärare, som bygger på specialpedagogisk kompetens och som stöder lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen. Med undervisning som ges av en speciallärare avses sådan undervisning som ges av en lärare som har behörighet som speciallärare. Undervisningen som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning ska fokusera på stödbehov och svårigheter som observerats på hela gruppens nivå och som kan åtgärdas genom stöd och undervisning av en speciallärare i form av samundervisning eller kompanjonundervisning. Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning ges till hela förskolegruppen, men den möjliggör också undervisning för mindre barngrupper. Gruppernas storlek ska baseras på det observerade behovet och grupperna ska bildas flexibelt.

Speciallärarен kan också ge konsultation som riktar sig till läraren och den övriga personalen som arbetar i gruppen. Med konsultation avses att fråga råd och att undervisningspersonalen diskuterar med varandra för att hitta en lösning samt att en speciallärare ger råd till en lärare eller någon annan som hör till personalen i frågor som gäller barnen eller undervisningen. Konsultation av en speciallärare kan också gälla den undervisning som ges av speciallärарen i förskolegruppen, och då stärker konsultationen till exempel lärarens och personalens kunnande, eller så kommer man överens om gemensamma principer för samundervisning och kompanjonundervisning.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

5.2 Bild på verksamhetskultur

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande

Pedagogiska arrangemang

Dagliga och andra regelbundet återkommande aktiviteter samt en tydlig, förutsägbar dagsrytm för barnet

Sensitiva och tillgängliga interaktions- och kommunikationsmetoder (t.ex. bilder som stödjer tal och stödtecken)

90 *Lag om grundläggande utbildning 20 b §*
91 *Lag om grundläggande utbildning 20 b §*

Användning av gemensamma och konsekventa pedagogiska arbetsmetoder samt mångsidiga metoder

Olika former av differentiering (målet är att barnen ska bli en del av kamratgruppens verksamhet)

Strukturella arrangemang

Minskning av antalet barn i gruppen

Lösningar relaterade till personaldimensionering och/eller struktur

Gruppspecifik stödpersonal

Stärkande av personalens kompetens

Genomförande av arrangemang som främjar tillgängligheten av lokaler

Det gruppspecifika stödet riktas till hela gruppen och består av följande stödformer:

Allmän stödundervisning

- i huvudsak differentieras undervisningen
- ges flexiblet i smågrupp
- anknyts till lärområden
- ges så ofta det behövs
- kan ges i förebyggande syfte
- ges i första hand av läraren
- kan ges av annan lärare i form av samundervisning/kompanjonsnundervisning

Stödundervisning i undervisningsspråket

- språkmedveten undervisning (inte S2)
- ges som en del av undervisningen och så ofta det behövs
- kan ges av annan lärare i form av samundervisning/kompanjosnundervisning

Undervisning som ges av speciallärare i samband med annan undervisning

- ges systematiskt som tillägg till undervisningsarrangemang som stöder förutsättningar för lärande
- undervisning av speciallärare bygger på specialpedagogisk kompetens
- fokus på stödbehov och svårigheter som observerats på hela gruppens nivå
- åtgärdas som samundervisning/kompanjonsundervisning
- möjliggör också undervisning för mindre barngrupper
- speciallärarens konsultation (kan gälla undervisning eller gemensamma principer för samundervisning/kompanjonsundervisning)

5.3. Barnspecifika stödåtgärder och ordnande av sådana

Ett barn har rätt att få barnspecifika stödåtgärder[92] utan dröjsmål om de gruppspecifika stödformerna är otillräckliga. Barnspecifika stödåtgärder ska ges utgående från det individuella behovet och regelbundet. Ett barn kan få flera barnspecifika stödåtgärder enligt sina stödbehov. I samband med barnspecifika stödåtgärder har barnet också rätt att få gruppspecifika stödformer.

Barnspecifika stödåtgärder ska ordnas på basis av en bedömning av behovet av stöd och ett beslut om stöd med hänsyn till barnets bästa och i första hand på barnets eget verksamhetsställe

92 *Lag om grundläggande utbildning 20 c § (1090/2024)*

för förskoleundervisning[93]. Genomförandet av stödåtgärderna ska beskrivas i planen för genomförande av barnspecifikt stöd[94].

***Regelbunden undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning** genomförs i barnets förskolegrupp i samband med annan undervisning eller i smågrupp. Med regelbunden undervisning som ges av en speciallärare avses undervisning under en långvarig period, till exempel en termin eller ett läsår.*

Barnets individuella behov är utgångspunkten för planeringen av undervisningen som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning i förskolegruppen. När undervisning av en speciallärare ges i smågrupper, avses med smågrupp en sådan förskolegrupp som har bildats för att genomföra barnspecifikt stöd och möjliggöra undervisning som ges av en speciallärare. Storleken på en smågrupp definieras lokalt. Undervisning som ges av en speciallärare som en barnspecifik stödåtgärd kan även genomföras som individuell undervisning om det är ändamålsenligt med tanke på barnets behov av stöd.

***Undervisning som ges av en speciallärare i smågrupp** ges på heltid. En smågrupp kan vara en specialgrupp eller en förskolegrupp med färre barn i vilken barnet deltar under den tid förskoleundervisningen pågår.*

Med undervisning som ges av en speciallärare avses sådan undervisning som ges av en lärare som har behörighet som speciallärare.

Barnspecifika tolknings- och biträdestjänster samt hjälpmedel gör det möjligt för barnet att delta i undervisning i enlighet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

*Med **tolkningstjänster** avses tolkningstjänster som tillhandahålls genom teckenspråk eller andra kommunikationsmetoder. Rätt till tolkningstjänster har barn med hörselskada, synhörselskada eller talskada som behöver tjänsten för att kunna delta i förskoleundervisningen. Tolkningstjänsterna ska ordnas enligt barnets behov.*

***Barnspecifika biträdestjänster** blir aktuella när andra arrangemang till stöd för lärande och deltagande och en assisterande personalresurs inte stöder barnets jämlika deltagande i förskoleundervisningen. Ett barnspecifikt biträde stöder barnets deltagande i gruppens verksamhet tillsammans med den övriga personalen i gruppen. Under förskoleundervisningen kan biträdet också hjälpa andra barn så att läraren kan undervisa barnet med hänsyn till barnets individuella behov.*

*Med **hjälpmedel** avses hjälpmedel som barnet behöver för att kunna delta i förskoleundervisningen och som stöder barnets möjligheter att lära sig och fungera i förskolegruppen i enlighet med målen för undervisningen. De hjälpmedel som krävs för deltagande i undervisningen ska ordnas enligt barnets behov och så att de finns tillgängliga för barnet i gruppen och individuellt. Hjälpmedlen är en del av undervisningsmaterialen. Det är viktigt att de personer som arbetar med barnet kan bekanta sig med användningen av de hjälpmedel som barnet behöver för att kunna delta i undervisningen samt vid behov handleda barnet och vårdnadshavaren i användningen av dem. Hjälpmedel som behövs för medicinsk rehabilitering[95] ordnas inte som en barnspecifik stödåtgärd.*

Lärarna och den övriga personalen i förskolegruppen ska samarbeta[96] när de barnspecifika stödåtgärderna genomförs, och åtgärderna kan kräva att en speciallärare konsulteras. När stödåtgärderna planeras kan man också konsultera andra sakkunniga än speciallärarен vid verksamhetsstället för förskoleundervisning. Beslut om detta fattas i enlighet med utbildningsanordnarens anvisningar.

Vid behov ska man samarbeta sektorsövergripande i samband med planeringen och genomförandet av barnspecifika stödåtgärder. Detta är ändå inte en förutsättning för att stödåtgärderna ska kunna genomföras.

---

93 *Lag om grundläggande utbildning 20 c §*
94 *Lag om grundläggande utbildning 20 e § (1090/2024)*
95 *Hälso- och sjukvårdslag 29 § (1326/2010)*
96 *Lag om grundläggande utbildning 20 c §*

Personalen inom förskoleundervisningen ska samarbeta sektorsövergripande i synnerhet när de barnspecifika stödåtgärderna inte stöder barnet och barnets situation som helhet eller när den svåra situationen utgör en risk för barnets fysiska eller psykiska hälsa eller sociala välbefinnande. Barnspecifika stödåtgärder som förskoleundervisningens personal genomför ska alltid fokusera på att stödja barnets lärande och deltagande i förskoleundervisning och ersätter inte social- och hälsovårdstjänster.

Logo

Barnspecifikt stöd är mer regelbundna stödåtgärder som baserar sig på barnens individuella behov av stöd.

Barnet har rätt att få barnspecifikt stöd om de gruppspecifika stödformerna inte är tillräckliga eller om stödet inte är tillräckligt och stödet behöver vara mer regelbundet.

Barnspecifikt stöd kan erbjudas genom att göra en bedömning av behovet av barnspecifikt stöd, plan för genomförande av barnspecifikt stöd och beslut om stöd. På Wilma heter blanketten *Plan för genomförande av barnspecifikt stöd*.

Bedömningen kräver inte mångprofessionell behandling, men vid behov kan elevvårdens yrkesverksamma eller andra experter delta. Planen utarbetas före beslutet och utvärderas årligen.

Barnspecifika stödåtgärder är följande:

Regelbunden undervisning som ges av speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning

- genomförs i förskolegruppen i samband med undervisning eller i smågrupp
- ges under långvarig period (ex. termin/läsår)
- storleken på smågruppen preciseras i den lokala läroplanen
- kan genomföras som individuell undervisning

Undervisning som ges av speciallärare i smågrupp

- ges på heltid

Tolknings- och barnspecifika biträdestjänster samt hjälpmedel

- gör det möjligt för barnet att delta i undervisning i enlighet med grunderna för förskoleundervisningens läroplan

Barnspecifika stödåtgärder utvärderas minst en gång per läsår.

5.3.1. Bedömning av behovet av barnspecifikt stöd

När man granskar helheten av stöd ska man alltid för varje enskilt barn bedöma vilka lösningar som bäst tillgodoser barnets bästa. Barnets egna åsikter ska utredas[97] *och beaktas på det sätt som*

97 *Lag om grundläggande utbildning 20 d § (1090/2024)*

barnets ålder och utveckling förutsätter. Barnets vårdnadshavare eller en annan laglig företrädare ska ges möjlighet att delta[98] i bedömningen av barnets behov av stödåtgärder.

Vid bedömningen av behovet av barnspecifikt stöd[99] ska man ta reda på behovet av stöd när det gäller lärande och deltagande i förskoleundervisning, förverkligade undervisningsarrangemang och gruppspecifika stödformer samt eventuella förverkligade barnspecifika stödåtgärder. Utgående från dessa bedöms vilka stödåtgärder som bäst stöder barnet. I bedömningen får man behandla endast sådan information som är nödvändig för att planera och genomföra stödåtgärder.

Frånvaro I första hand ska gruppspecifika stödformer tillämpas också för att stödja barn som reagerar med beteende. Barnet kan också stödjas med barnspecifika stödåtgärder om det är barnets bästa.

Läraren inom förskoleundervisningen[100] ansvarar för bedömningen av behovet av stöd. Om två lärare arbetar i förskolegruppen, gör lärarna bedömningen tillsammans. Vid behov deltar en speciallärare i bedömningen.

Om bedömningen av barnets behov av stöd förutsätter sektorsövergripande kompetens, deltar vid behov dessutom elevvårdstjänsternas personal eller andra sakkunniga i bedömningen[101]. I första hand samarbetar man alltid yrkes- och sektorsövergripande med familjen och med elevvårdstjänsternas personal enligt lagen om elev- och studerandevård[102] när man sköter barnets ärenden. Med vårdnadshavarens samtycke kan man be andra sakkunniga från social- och hälsovårdstjänsterna[103] att delta i bedömningen av barnets behov av stöd. Sektorsövergripande samarbete stöder bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder. Sektorsövergripande samarbete, ett medicinskt utlåtande eller en exakt diagnos som fogas till beslutet krävs ändå inte för planering, genomförande eller beslut om stöd.

Om barnet inom småbarnspedagogiken fått pedagogiska, strukturella eller vårdinriktade stödformer[104] eller stödtjänster[105], beaktas uppgifterna om hur dessa genomförts och effekten av dem vid bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder inom förskoleundervisningen. Om barnet inom småbarnspedagogiken fått tolkningstjänster eller hjälpmedel och om behovet fortsätter när barnet övergår till förskoleundervisningen kan dessa barnspecifika stödåtgärder inledas utan att gruppspecifika stödformer först ges. Om barnet inom småbarnspedagogiken fått undervisning av en speciallärare regelbundet eller på heltid eller haft en barnspecifik assistenttjänst och om stödtjänsten har tillgodosett barnets behov och varit förenlig med barnets bästa, kan bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder inledas redan innan förskoleundervisningen inleds.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Bedömning av behovet av barnspecifikt stöd

98 *Lag om grundläggande utbildning 20 d §*
99 *Lag om grundläggande utbildning 20 d §*
100 *Lag om grundläggande utbildning 20 d §*
101 *Lag om grundläggande utbildning 20 d §*
102 *Lag om elev- och studerandevård 3 §*
103 *Lag om elev- och studerandevård*
104 *Lag om småbarnspedagogik 15 b § (1183/2021)*
105 *Lag om småbarnspedagogik 15 c § (1183/2021)*

- För bedömningen av stödbehovet ansvarar förskoleläraren/lärarna, speciallärarен deltar vid behov i bedömningen av stödbehovet
- Barnets egna åsikter ska utredas och vårdnadshavaren ska ges möjlighet att delta (hörande)
- Om bedömningen av stödbehovet kräver mångprofesionell kompetens, deltar vid behov även yrkesverksamma inom elevvårdstjänster eller andra experter med vårdnadshavarens samtycke
- Behovet av stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisningen samt genomförda undervisningsarrangemang och gruppspecifika stödformer samt eventuella barnspecifika stödåtgärder ska utredas – baserat på bedömningen ska en plan för genomförandet av stödet utarbetas

Plan för barnspecifikt stöd

- Planen ska innehålla: individuella stödåtgärder baserade på bedömningen, motiveringar till varför individuella stödåtgärder behövs eller inte behövs, eventuella andra uppgifter och utredningar som har använts vid bedömningen av stödbehovet och hur individuella stödåtgärder genomförs och deras effektivitet följs upp
- Ett förvaltningsbeslut om stöd fattas om de planerade stödåtgärderna, och kan verkställas även om det inte har vunnit laga kraft
- Planen ska utvärderas vid behov, dock minst en gång per läsår

Bedömningen av behovet av barnspecifikt stödet samt plan för genomförande av barnspecifikt stöd beskrivs av gruppens lärare i Wilma. Vårdnadshavare och barnet ges möjlighet att delta i bedömningen. Lärarens ansvarar för hörande av barn och vårdnadshavare. Hörande blanketten finns i Wilma. Beslutet om barnspecifikt stöd görs av chefen för småbarnspedagogik.

5.3.2. Plan för genomförande av barnspecifikt stöd

Utgående från en bedömning av behovet av barnspecifikt stöd ska en plan för genomförande av stödet utarbetas[106]. Planen utarbetas av läraren inom förskoleundervisningen[107]. Om två lärare arbetar i förskolegruppen, bereder de planen tillsammans. Vid behov deltar speciallärarен i utarbetandet av planen för genomförande av stödet. Planen ska utarbetas i samarbete[108] med barnet och vårdnadshavaren eller med en annan laglig företrädare för barnet. Planen kan dock utarbetas utan vårdnadshavarens bidrag, om vårdnadshavaren väljer att inte medverka.

Av planen ska det framgå

- *vilka barnspecifika stödåtgärder barnet behöver utgående från bedömningen av behovet av barnspecifikt stöd*
- *motiveringar för varför barnspecifika stödåtgärder behövs eller inte behövs*
- *eventuella andra uppgifter och utredningar som man använt sig av i bedömningen av behovet av stöd*
- *hur de barnspecifika stödåtgärderna ska genomföras*
- *hur genomförandet av de barnspecifika stödåtgärderna och deras effekter ska följas upp[109].*

När man planerar och genomför barnspecifika stödåtgärder ska man beakta pedagogiska och strukturella arrangemang som stöder lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen i gruppen. När genomförandet av stödåtgärderna planeras och utvärderas ska barnets tankar och åsikter beaktas.

Planen för genomförande av barnspecifikt stöd ska användas när beslutet om stöd fattas. Beslutet om stöd fattas i enlighet med planerade stödåtgärder.

---

106 Lag om grundläggande utbildning 20 e §
107 Lag om grundläggande utbildning 20 e §
108 Lag om grundläggande utbildning 20 e §
109 Lag om grundläggande utbildning 20 e §

Vid behov, dock minst en gång per läsår[110], ska man bedöma om genomförandet av planen och stödåtgärderna är tillräckliga för att tillgodose barnets stödbehov. Om barnets behov så kräver ska bedömningen göras oftare.

Om barnet har fått barnspecifika stödåtgärder i förskoleundervisningen, ska informationen om hur stödet genomförts och effekterna av stödet beaktas när barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Om barnet i förskoleundervisningen har haft tillgång till personliga hjälpmedel, barnspecifika tolknings- eller biträdestjänster eller undervisning av en speciallärare regelbundet eller på heltid i smågrupp ska detta beaktas när barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Behovet av barnspecifika stödåtgärder ska bedömas i övergångsskedet och genomförandet av stödet ska planeras i samarbete med den grundläggande utbildningen. Inom den grundläggande utbildningen ska en plan för genomförande av elevspecifikt stöd utarbetas för eleven och ett beslut om stöd ska fattas i enlighet med grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen[111].

Vid bedömningen av behovet av barnspecifika stödåtgärder kan sektorsövergripande samarbete i första hand med elevvårdstjänsternas personal stödja planeringen av de barnspecifika åtgärderna. Samarbete är ändå inte en förutsättning för att ett beslut om stödåtgärder ska kunna fattas. Ett utlåtande kan vara till hjälp när utbildningsanordnaren fattar beslutet. Det stöd som ges av personalen inom förskoleundervisningen ska alltid fokusera på att stödja lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen, och beslutet kan inte grunda sig på enbart en psykologisk eller medicinsk bedömning. Ordnande av undervisning och barnspecifika stödåtgärder ersätter inte sådana tjänster som någon annan än utbildningsanordnaren är skyldig att organisera, till exempel välfärdsområdet.

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Plan för genomförande av barnspecifikt stöd

Bedömningen av behovet av barnspecifikt stödet samt plan för genomförande av barnspecifikt stöd beskrivs av gruppens lärare i Wilma. Vårdnadshavare och barnet ges möjlighet att delta i bedömningen. Lärarens ansvarar för hörande av barn och vårdnadshavare. Hörande blanketten finns i Wilma. Beslutet om barnspecifikt stöd görs av chefen för småbarnspedagogik.

5.3.3. Beslut om stöd

Utbildningsanordnaren ska fatta ett skriftligt förvaltningsbeslut[112] om de barnspecifika stödåtgärderna som barnet ska ges. Beslutet ska fattas utan dröjsmål när behovet av barnspecifika stödåtgärder har bedömts och en plan för genomförande av stödåtgärderna har utarbetats. I förfarandet i samband med förvaltningsbeslutet ska förvaltningslagen[113] iakttas.

Innan förvaltningsbeslutet fattas ska utbildningsanordnaren höra barnet och dess vårdnadshavare eller lagliga företrädare i enlighet med förvaltningslagen[114]. Hörandet kan genomföras antingen

110 *Lag om grundläggande utbildning 20 e §*
111 *Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014*
112 *Lag om grundläggande utbildning 20 f § (1090/2024)*
113 *Förvaltningslag (434/2003)*
114 *Förvaltningslag 34 §*

skriftligt eller muntligt. Utbildningsanordnaren kan fatta ett positivt eller negativt beslut. Beslutet ska motiveras i enlighet med förvaltningslagen[115]. I motiveringen ska det anges vilka omständigheter och eventuella andra utredningar i anknytning till bedömningen av stödbehovet och planen som har inverkat på avgörandet och vilka bestämmelser som har tillämpats.

Trots initiativ av vårdnadshavaren eller andra personer som nämns i kapitel 5.1 är det inte nödvändigt att fatta ett förvaltningsbeslut om det på basis av bedömningen av behovet av stöd[116] anses att barnet inte behöver barnspecifika stödåtgärder och de som har deltagit i bedömningen av stödbehovet är överens. Ett negativt förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om vårdnadshavaren kräver det trots att man i bedömningen kommit fram till att barnet inte behöver barnspecifikt stöd. Om det på basis av bedömningen av stödbehovet framkommer att det inte finns några som helst behov av barnspecifika stödåtgärder behöver man inte göra upp en detaljerad plan för genomförande av barnspecifikt stöd.

Barnet och vårdnadshavaren har rätt att i ärendet få ett beslut som uppfyller förvaltningslagens krav på förvaltningsbeslut och som de kan begära omprövning av[117]. Förvaltningsbeslut om barnspecifika stödåtgärder kan verkställas utan laga kraft[118]. Att verkställa beslutet innan det har vunnit laga kraft är väsentligt med tanke på rättsskyddet. Förvaltningsbeslutet ska ändras eller upphävas, om behovet av stöd förändras.

I förvaltningsbeslutet ska de barnspecifika stödåtgärderna fastställas utgående från den bedömning av barnets stödbehov och den plan som utarbetats för genomförande av stödet[119]. I beslutet bestäms enligt barnets behov av stöd om följande:

- *regelbunden undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning*
- *undervisning som ges av en speciallärare på heltid i smågrupp*
- *tolkningstjänster*
- *biträdestjänster*
- *hjälpmedel*

Beslutet innehåller endast sådana barnspecifika stödåtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning[120] och som genomförandet av barnspecifikt stöd kräver. I beslutet beskrivs inte planen för genomförande av barnspecifika stödåtgärder.

Om någon annan utbildningsanordnare än en kommun inte ordnar barnspecifika stödåtgärder, fattas beslutet av barnets boningskommun på framställning av utbildningsanordnaren[121].

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

Bedömningen av behovet av barnspecifikt stödet samt plan för genomförande av barnspecifikt stöd beskrivs av gruppens lärare i Wilma. Vårdnadshavare och barnet ges möjlighet att delta i

115 *Förvaltningslag 45 §*
116 *Lag om grundläggande utbildning 20 d §*
117 *Lag om grundläggande utbildning 42 § (959/2015) och Förvaltningslag 46 § (581/2010)*
118 *Lag om grundläggande utbildning 20 f §*
119 *Lag om grundläggande utbildning 20 e §*
120 *Lag om grundläggande utbildning 20 c §*
121 *Lag om grundläggande utbildning 20 f §*

bedömningen. Lärarens ansvarar för hörande av barn och vårdnadshavare. Hörande blanketten finns i Wilma. Beslutet om barnspecifikt stöd görs av chefen för småbarnspedagogik.

Hörande av barn och vårdnadshavare

Innan ett beslut om barnspecifikt stöd eller särskilda undervisningsarrangemang fattas ska berörda barn och vårdnadshavarna eller annan laglig företrädare höras (FörvL 11§, 34§, 35§) höras. Vårdnadshavarna behöver inte höras i de fall där de själva anhållit om de särskilda undervisningsarrangemangen. I Raseborg fattas beslut om barnspecifikt stöd av chefen för småbarnspedagogik För hörandet ansvarar den person som gjort upp bedömning av behovet av barnspecifikt stöd eller annan av chefen för småbarnspedagogik utnämnd person. Barn och vårdnadshavare bör på förhand informeras om syftet med hörandet och vilket specifikt ärende det gäller (beslut om barnspecifikt stöd/ särskilda undervisningsarrangemang). Man hänvisar till den helhetsbedömning som utgör grund för beslutet:

- vid beslut om **barnspecifikt stöd** hänvisas till pedagogisk utredningen inklusive bilagor

Syftet med hörande av barn och vårdnadshavare är att ge dem möjlighet att framföra sina synpunkter gällande det planerade beslutet och informera dem om vad det i praktiken innebär. Ärendet ska förklaras på ett förståeligt sätt och utgående från barnets ålder och förutsättningar. I samband med hörandet antecknas barnens och vårdnadshavarnas åsikter gällande stödet, undervisningsplats och eventuella individualiserade eller särskilda undervisningsarrangemang. Det räcker inte att enbart anteckna huruvida de stöder eller motsätter sig beslutet.

Kallelse till hörande

Barnet och vårdnadshavarna bjuds in till hörandet på ett sätt som senare vid behov kan bestyrkas. Tillsammans med vårdnadshavarna kommer man överens om lämplig kommunikationskanal. Tillkännagivandet kan skickas som vanligt brev. Brevet anses ha nått mottagaren inom åtta dagar efter att det har skickats, om inte annat kan påvisas. Man kan också skicka meddelande gällande hörandet elektroniskt t.ex. via Wilma, med samtycke av vårdnadshavarna. I detta fall anses informationen har nått mottagarna inom tre dagar efter att meddelandet skickades om inte annat påvisas (ElKomMVL 19§). Ifall informationen skickas via Wilma, e-post eller sms bör man få en bekräftelse av vårdnadshavarna på att informationen nått fram. Delgivning av information via telefonsamtal kan inte bevisas i efterhand. Informationen bör skickas till båda vårdnadshavarna (FörvL 36§). Ifall man inte fått bekräftelse på att informationen nått dem som ska höras bör man försöka på nytt på ett annat sätt. Ifall en vårdnadshavare trots olika försök inte nås i ärendet, bör man anteckna när och på vilka sätt man försökt nå vårdnadshavaren.

Genomförandet

Hörandet kan genomföras antingen skriftligt eller muntligt. Vårdnadshavarna bör få tillräckligt mycket tid (14 dagar) på sig att bekanta sig med de dokument som används som grund för beslutet. Om vårdnadshavarna och eleven anser att de kan framföra sina åsikter före utsatt deadline, kan hörandet genomföras snabbare. Vårdnadshavarna ska informeras om att ärendet kommer att gå vidare till fortsatt behandling även ifall att de låter bli att ta ställning till utredningen inom utsatt tid. (FörvL 33§).

Muntligt hörande

Vid hörandet bör barnet och vårdnadshavaren ges tid för att diskutera med läraren samt framföra sina åsikter i frågan. Om en vårdnadshavare önskar kan hen välja att representeras av en laglig företrädare. Ärendet fortskrider även ifall att vårdnadshavarna väljer att inte delta i mötet och/eller att inte uttrycka sin åsikt gällande innehållet i utredningen.

Skriftligt hörande

Vårdnadshavare och barn kan också välja att skriftligt uttrycka sin åsikt inom utsatt tid. Barnets och vårdnadshavarnas åsikter dokumenteras i bedömning av behov av barnspecifikt stöd. (FörvL 42§).

Avvikande åsikter

Förskolan bör sträva till att uppnå samförstånd i frågan med barn och vårdnadshavare. Förskolan har ändå rättighet och skyldighet att föra utredningsprocessen vidare med barnets bästa i åtanke även om vårdnadshavaren motsätter sig detta. Beslut om barnspecifikt stöd kan fattas även i de fall där vårdnadshavarna väljer att inte delta i hörandet eller uttrycka sin åsikt. Hörandet innebär alltså inte att samtycke måste uppnås. Förvaltningslag 434/2003 Lag om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet 13/2003

5.4. Samarbete i samband med stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning

Förskoleundervisningen ska ordnas i samarbete så att varje barn får undervisning, fostran och stöd enligt sin utveckling och sina behov. Stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisning förutsätter fungerande samarbetsstrukturer på lokal nivå och att man utvecklar gemenskapsfrämjande verksamhetssätt.

5.4.1. Samarbete med vårdnadshavaren och barnet

När ett barn behöver stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisning ökar betydelsen av samarbete med vårdnadshavaren. Personalen inom förskoleundervisningen ska känna till de lagar och bestämmelser som gäller samarbetet med vårdnadshavaren i anslutning till barnets stöd. Alla vårdnadshavare ska informeras om undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och om barnets rätt till gruppspecifika stödformer och vid behov till barnspecifika stödåtgärder.

Barnet deltar i samarbetet på ett ändamålsenligt sätt och på ett sätt som är lämpligt med tanke på barnets ålder och utveckling. Barnet ska höras och barnets åsikter ska beaktas.

Det är viktigt att personalen inom förskoleundervisningen kontaktar vårdnadshavaren när det framgår att barnet har svårigheter med lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen eller när barnets välbefinnande är i fara. Vårdnadshavaren ska ges tillräcklig information till exempel om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretessrelaterade frågor. Målet är att handla i samförstånd med barnet och vårdnadshavaren. Vårdnadshavarna ska informeras om att varken de eller barnet kan vägra att ta emot stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning och att deras samtycke inte behövs för att bedöma behovet av stöd eller för att planera stödet[122]. Barnet kan också behöva stöd inom den individuella elevvården. Detta stöd grundar sig på frivillighet och förutsätter vårdnadshavarens samtycke (se Elevvård kapitel 6).

Logo

En utgångspunkt för att kunna ge tidigt och tillräckligt stöd är att vårdnadshavaren och personalen inom förskolan har delad information om barnet och barnets behov. Barnets rätt att få stöd och de centrala principerna för att ordna stödet ska diskuteras med vårdnadshavaren. Barnet ska delta i samarbetet på det sätt som är ändamålsenligt och lämpligt för hens ålder och utvecklingsnivå. Barnet ska höras och hens åsikter ska tas i beaktande. Vårdnadshavaren ska kontaktas genast om det framgår att ett barn har utmaningar i anslutning till sin utveckling eller sitt lärande och

122 RP 114/2024 rd, s. 12–13

deltagande i förskoleundervisning eller om personalen känner oro för barnets välbefinnande. Vårdnadshavaren ska ges information om hur barnets ärenden behandlas, hur uppgifter fås och lämnas ut samt om sekretess relaterade frågor. Ifall det behövs ska man använda tolk vid diskussionerna. Målen med att genomföra stödet nås bäst när alla parter deltar i samarbetet.

5.4.2. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete

Inom förskoleundervisningen samarbetar man både yrkesövergripande och sektorsövergripande. Det yrkesövergripande samarbetet är ett samarbete mellan de olika yrkesgrupperna inom förskoleundervisningen som förenar deras kunskaper och färdigheter. Yrkesövergripande samarbete är centralt när man planerar och genomför undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt gruppspecifika stödformer och barnspecifika stödåtgärder som är lämpliga för barnet.

Med sektorsövergripande samarbete avses verksamhet och samarbete som förenar yrkespersoner inom olika förvaltningsområden och som överskrider deras gränser. I första hand samarbetar man med elevvårdstjänsternas personal (inklusive barnrådgivning). Andra centrala samarbetsparter är andra social- och hälsovårdstjänster såsom terapitjänster, fostrings- och familjerådgivningen samt barnskyddet. Personalen inom förskoleundervisningen ska samarbeta sektorsövergripande på ett systematiskt sätt om barnet till exempel på grund av sitt hälsotillstånd, sina sociala förhållanden eller av någon annan orsak befinner sig i en livssituation som påverkar lärandet eller deltagandet i förskoleundervisningen. Det sektorsövergripande samarbetet ska utgå från barnets bästa. Sektorsövergripande samarbete ska i första hand genomföras med vårdnadshavarens samtycke. Vid samarbete ska man iaktta bestämmelser om sekretess och informationsöverföring[123].

Barnet kan under sin tid i förskoleundervisningen behöva arrangemang i samband med en kronisk sjukdom, läkemedelsbehandling och/eller diet. Man ska samarbeta med sakkunniga inom till exempel när det gäller handledning och konsultation för personalen inom förskoleundervisningen.

På verksamhetsstället för förskoleundervisning samarbetar man vid behov sektorsövergripande i samband med sådan medicinsk rehabilitering som - och sjukvården ordnar och genomför samt i samband med användning av hjälpmedel. Personalen inom förskoleundervisningen ansvarar inte för genomförandet av rehabiliteringen, men samarbetar i enlighet med behovet med de sakkunniga för barnets rehabilitering. I samarbetet ska man tydligt komma överens om ansvar och principer för hur barnets rehabilitering samordnas med ordnandet av förskoleundervisningen. Arrangemangen för rehabilitering ska alltid beakta barnets bästa.

Välfärdsområdet Västra Nyland och kommunerna i Västra Nyland har tillsammans utarbetat en beskrivning av elevvårdstjänsternas yrkespersoners roll i bedömningen och planeringen av barnpecifika stödåtgärder.

De yrkesutbildade personernas roller inom elevhälsotjänsterna vid bedömning och planering av behovet av barnpecifika stödåtgärder

Det sektorsövergripande samarbetet med yrkesutbildade personer inom elevhälsotjänsterna i anslutning till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning är inte elevvård enligt lagen om elev- och studerandevård, utan styrs av lagen om grundläggande utbildning. Varje yrkesutbildad person inom elevhälsotjänsterna ger sin sakkunskap inom sitt eget område och/eller den sakkunskap om och förståelse för barnets situation som uppstått genom klientrelationen, när hen vid behov och på begäran deltar i bedömningen och planeringen av elevspecifika stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning, vilka är

- undervisning som ges av speciallärare delvis i smågrupper och i samband med annan undervisning
- undervisning av speciallärare i smågrupper

123 *Lag om grundläggande utbildning 40 § och 41 §*

- tolknings- och assistenttjänster samt hjälpmedel

Om barnet har andra befintliga vårdkontakter inom social- och hälsovården är det också möjligt att vid behov be dem delta i bedömningen och planeringen av det elevspecifika stödbehovet.

Elevhälsans kurator är expert på det sociala området samt på social växelverkan och välbefinnande. Kuratorn deltar vid behov och på begäran i bedömningen och planeringen av de elevspecifika stödåtgärderna med utgångspunkt i omständigheterna, de mänskliga relationerna, den sociala interaktionen och välbefinnandet, beteendet, känslolivet och livskompetensen. Elevhälsans kurator deltar vid behov i planeringen av stödet i anslutning till övergången mellan skolstadier. Förskoleundervisningens kurator sköter den nödvändiga överföringen av information till kuratorn inom den grundläggande undervisningen. Kuratorn deltar också vid behov i överföringen av information från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen, när denna information är nödvändig för att ordna undervisningen.

Elevhälsans psykolog är expert på barnets och den ungas psykiska välbefinnande och lärandepsykologi. Psykologen deltar vid behov och på begäran i bedömningen och planeringen av de elevspecifika stödåtgärderna med tanke på lärandet, den psykiska utvecklingen, utmaningarna med självreglering och den psykiska hälsan. Elevhälsans psykolog kan vid behov ge ett psykologiskt utlåtande eller någon annan motsvarande utredning i anslutning till ordnande av avvikande förskoleundervisning på grund av stödbehov eller hälsotillstånd hos barnet, inledande av grundläggande utbildning ett år senare än vad som föreskrivs eller behov av förlängd/tidigare läroplikt. Psykologen kan dessutom på begäran och vid behov konsulteras om behovet av tolknings- och assistenttjänst av hälsoskäl. Elevhälsans psykolog deltar vid behov i planeringen av stöd i anslutning till övergången mellan skolstadier. Förskoleundervisningens psykolog sköter den nödvändiga överföringen av information till psykologen inom den grundläggande utbildningen. Psykologien deltar också vid behov i överföringen av information från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen, när denna information är nödvändig för att ordna undervisningen.

Rådgivningens hälsovårdare är expert på främjande av hälsa och välbefinnande samt på barns och ungas uppväxt och utveckling. Hälsovårdaren deltar vid behov och på begäran i bedömningen och planeringen av de elevspecifika stödåtgärderna med tanke på barnets hälsotillstånd och funktionsförmåga. Hälsovårdaren deltar vid behov i planeringen av stöd i anslutning till övergången mellan skolstadier. Rådgivningens hälsovårdare sköter den nödvändiga överföringen av information till skolhälsovårdaren och skriver en sammanfattning om barnet i samband 6-åringens rådgivningsbesök.

Rådgivningsläkaren är medicinsk expert på barns och ungas fysiska och psykiska tillväxt och utveckling samt på problem i anslutning till detta. Hälsovårdaren, psykologen eller kuratorn kan konsultera läkaren om det behövs läkarexpertis för att bedöma och planera de elevspecifika stödåtgärderna.

Sätt att genomföra samarbetet med yrkesutbildade personer inom elevhälsotjänsterna i utvärderingen och planeringen av elevspecifika stödåtgärder

- Samarbetet kan ske till exempel genom att direkt muntligt eller skriftligt (elektroniskt) konsultera en expert inom elevvårdstjänster vars sakkunskap barnets ärende omfattas av.
- Om läraren inte vet vilken expert som borde konsulteras, kan hen konsultera någon yrkesutbildad person inom elevhälsotjänsterna och de yrkesutbildade personerna kommer sinsemellan överens om vem som är den bästa experten i barnets ärende.
- Läraren sammankallar ett pedagogiskt möte om barnet (till exempel samtal om barnets plan för förskoleundervisningen) för bedömning och planering av de elevspecifika stödåtgärderna
- De anställda inom elevhälsotjänsterna kommer vid behov och på begäran med om en anställd inom elevhälsotjänsterna på förhand vet vilken elevs stödåtgärder som behandlas under mötet och hen har en kort sammanställning av elevens tidigare

pedagogiska stödåtgärder och information om för vilket ärende åsikten från en expert inom elevhälsotjänsterna behövs.

- Om det i fråga om elevens ärende finns behov av att inrätta en sektorsövergripande expertgrupp enligt lagen om elev- och studerandevård eller om en sådan redan finns, kan ärenden som gäller elevens lärande och förskoleundervisning också behandlas i detta sammanhang och läraren kan anteckna de överenskomna stödåtgärderna i elevens pedagogiska dokument/plan för genomförandet av stödet. Vid ett sådant möte behandlas sålunda två olika ärenden som antecknas i två olika dokument (elevhälsojournal, lagen om elev- och studerandevård 20 §/plan för genomförande av stöd, lagen om grundläggande utbildning 20 f §/annan pedagogisk handling).

5.5. Avvikande ordnande av förskoleundervisning på grund av barnets stödbehov eller hälsotillstånd

5.5.1. Tidigarelagd läroplikt

Syftet med tidigarelagd läroplikt är att stärka barnets inlärningsfärdigheter så att barnet har möjlighet att lära sig och utvecklas till sin fulla potential. Förskolestarten tidigareläggs och läroplikten börjar ett år tidigare än vad som föreskrivs[124], om det bedöms att barnet behöver mera tid för att uppnå målen för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen på grund av en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och den övergripande utvecklingen. I sådana fall fattas ett beslut om tidigarelagd läroplikt[125].

En funktionsnedsättning kan till exempel vara en syn- eller hörselskada, intellektuell funktionsnedsättning, svåra utvecklingsstörningar eller omfattande svårigheter i lärande. En kronisk sjukdom som påverkar barnets kognitiva färdigheter och funktionsförmåga kan vara orsak till tidigarelagd läroplikt. En kronisk sjukdom som inte påverkar barnets inlärningsförmåga kan beaktas genom undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande: ett biträde kan till exempel arbeta i gruppen. I sådana fall finns ingen grund för att fatta ett beslut om tidigarelagd läroplikt. Begränsad funktionsförmåga avser faktorer som påverkar vardagskompetensen, delaktigheten och välbefinnandet och som orsakar barnet hinder för att delta eller omfattande behov av hjälp och stöd.

För ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt börjar läroplikten det år då barnet fyller sex år och barnet har rätt till förskoleundervisning det år då barnet fyller fem år[126]. I detta fall kan förskoleundervisningen pågå i två år när barnet är fem och sex år. Barnet ska delta i förskoleundervisning, som hör till läroplikten[127]. Vårdnadshavaren bestämmer om barnet deltar i förskoleundervisning som 5-åring. Barnets vårdnadshavare ska i god tid få information om den tidigarelagda läroplikten.

Anordnaren av småbarnspedagogik eller utbildningsanordnaren fattar beslutet om tidigarelagd läroplikt i enlighet med förvaltningslagen innan den grundläggande utbildningen inleds. Om barnet inte deltar i småbarnspedagogik eller förskoleundervisning fattas beslutet om tidigarelagd läroplikt av barnets boningskommun. Vårdnadshavaren kan också ta initiativ till ett beslut om tidigarelagd läroplikt. Beslutet ska fattas när barnet är i daghems- eller förskoleåldern. Beslutet kan inte fattas efter att den grundläggande utbildningen har inletts.

Beredningen av förvaltningsbeslutet görs i samarbete med sakkunniga från småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. När man

124 Läropliktslag 2 §
125 Läropliktslag 2 §
126 Lag om grundläggande utbildning 26 a §
127 Läropliktslag 3 §

bedömer om ett barn behöver tidigarelagd läroplikt, ska man granska funktionsnedsättningen, sjukdomen eller den begränsade funktionsförmågan ur olika perspektiv för att få en helhetsbild av barnets stödbehov och förutsättningar för lärande. Samarbetet är viktigt för att barnets lärstig från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen ska bilda en sammanhängande helhet som beaktar barnets bästa.

När ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt fattas används eventuella psykologiska eller medicinska utlåtanden om barnet eller någon annan motsvarande utredning. Med tanke på beslutsfattandet är det väsentligt att det av ett utlåtande eller en utredning framgår varför barnet skulle gynnas av tidigarelagd läroplikt. När beslutet fattas kan man också använda sig av den uppfattning om barnets situation som man tidigare eller under bedömningen kommit fram till med hälso- och sjukvården. Beslutet fattas alltid utifrån en helhetsbedömning av barnets situation, styrkor och behov av individuellt stöd. Ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt ska motiveras och ett eventuellt utlåtande eller en annan motsvarande utredning fogas till beslutet.

Ett beslut om stöd[128] ska fattas för ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt. Beslutet fattas utgående från en bedömning av behovet av barnspecifikt stöd[129] och en plan för genomförande av barnspecifikt stöd[130]. I beslutet ska barnspecifika stödåtgärder som barnet behöver fastställas, och stödåtgärderna ska omfattas av antingen regelbunden undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning eller undervisning som ges av en speciallärare i smågrupp på heltid.

Övergången från förskoleundervisning till grundläggande utbildning för ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt

Då barnet har ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt och behovet av stöd fortsätter i den grundläggande utbildningen, ordnas barnets undervisning så att barnet har rätt till elevspecifika stödåtgärder när barnet inleder den grundläggande utbildningen och vid behov till avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen. Om de elevspecifika stödåtgärderna och avvikelsen från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen är otillräckliga och barnet på grund av en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan inte kan studera läroämnen i den grundläggande utbildningen, kan undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde.

När ett barn som har ett beslut om tidigarelagd läroplikt övergår till den grundläggande utbildningen bedömer personalen inom förskoleundervisning och grundläggande utbildning ordnandet av undervisningen och stödåtgärderna för barnet inom den grundläggande utbildningen i ett yrkes- och sektorsövergripande samarbete. Då används eventuella utlåtanden för tidigarelagd läroplikt eller annat samarbete med yrkespersoner från hälso- och sjukvården som genomförts tidigare eller som genomförs i samband med bedömningen för att få stöd för bedömningen av barnets situation. Vid bedömning av ordnandet av undervisningen i den grundläggande utbildningen ska man granska barnets funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsade funktionsförmåga ur olika perspektiv för att förstå barnets helhetssituation. Bedömningen av ordnandet av den grundläggande utbildningen och de elevspecifika stödåtgärderna ska grunda sig dels på en bedömning av vilka stödåtgärder som behövs för att barnet ska nå målen för lärokursen och för att barnet ska kunna delta i undervisningen, dels på en bedömning av om ordnandet av undervisningen är ändamålsenligt. En viss medicinsk diagnos innebär inte automatiskt att vissa stödåtgärder ska genomföras eller att ett beslut ska fattas om ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan[131]. Ett beslut om stöd som utgår från en bedömning kan inte grunda sig endast på en medicinsk bedömning, eftersom det stöd som ges av undervisningspersonal inom den grundläggande utbildningen alltid fokuserar på att stödja lärande och skolgång, och målet är att ge varje elev möjlighet att uppnå målen i läroplanen, fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs och delta i undervisningen.

---

128 *Lag om grundläggande utbildning 20 f §*
129 *Lag om grundläggande utbildning 20 d §*
130 *Lag om grundläggande utbildning 20 e §*
131 *Lag om grundläggande utbildning 20 i § (1090/2024)*

Den grundläggande utbildningen för ett barn som har fått ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt inleds senare endast av grundad anledning och efter noggrant övervägande (se kapitel 5.5.5). Ett sådant skäl kan till exempel vara att barnet på grund av en sjukdom inte alls eller nästan inte alls har deltagit i förskoleundervisning och det anses ligga i barnets intresse att delta i förskoleundervisning.

Logo

Plan för genomförande av barnspecifikt stöd och hörande enligt förvaltningslagen av barnet, vårdnashavarna eller barnets lagliga företrädare görs i samarbete med lärare inom småbarnspedagogik, speciallärare inom småbarnspedagogik, daghemsföreståndare och vid behov konsulterande speciallärare eller sakkunnig inom stöd för lärande. Vårdnadshavaren kan också ta initiativ till ett beslut om tidigarelagd läroplikt.

I beredningen av förvaltningsbeslutet samarbetar experter inom småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning. Samarbetet är viktigt för att barnets lärstig från småbarnspedagogik till förskola och från förskola till grundskola ska bilda en helhet som är förenlig med barnets bästa.

Av beslutet ska det framgå när barnets läroplikt börjar. Vårdnadshavarna kan besluta om barnet ska delta i förskoleundervisningen ett år tidigare. Chef för småbarnspedagogik gör beslut om tidigarelagd läroplikt.

Psykologiska eller medicinska utlåtanden eller andra motsvarande utredningar användas som stöd vid beslutsfattandet, men de är inte en förutsättning för att fatta beslut. För beslutsfattandet är det väsentligt att utlåtandet eller utredningen tydligt visar varför barnet skulle gynnas av förlängd läroplikt. Vid behov kan man också använda en gemensam bedömning av barnets situation som tidigare eller under utredningen gjorts tillsammans med hälso- och sjukvården.

5.5.2. Sjukhusundervisning och konsultativ sjukhusundervisningstjänst

Sjukhusundervisning för ett barn som är patient inom den specialiserade sjukvården

Om ett barn har en allvarlig sjukdom eller svår livssituation krävs särskilt övervägande när förskoleundervisningen ordnas och det behövliga stödet planeras. För ett barn som får specialiserad sjukvård ordnas förskoleundervisningen i första hand på barnets egen plats för förskoleundervisning[132]. Den kommun där sjukhusets verksamhetsenhet finns är skyldig att för ett barn som är patient på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning detta är möjligt med hänsyn till barnets hälsa.

Den kommun där sjukhusets verksamhetsenhet som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra barn än sådana som är intagna för specialiserad sjukvård på sjukhus i den omfattning detta är motiverat med beaktande av barnets hälsa, pedagogiska specialbehov och vårdmässiga och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården. Sjukhusundervisning ska ordnas, om förskoleundervisningen inte kan ordnas på något annat sätt med hänsyn till barnets bästa. Även kommuner där det finns en annan verksamhetsenhet inom

132 *Lag om grundläggande utbildning 4 a § (1090/2024)*

den specialiserade sjukvården kan ordna sjukhusundervisning för barn som får specialiserad sjukvård.

Den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som svarar för vården finns och barnets utbildningsanordnare samt barnets hemkommun enligt lagen om hemkommun eller boendekommunen för ett barn som saknar hemkommun ska tillsammans komma överens om hur barnets förskoleundervisning ordnas[133]. Barnet, barnets vårdnadshavare eller andra lagliga företrädare samt barnets utbildningsanordnare och elevvårdstjänsternas personal ska höras när det gäller ordnandet av förskoleundervisningen. Om utbildningsanordnaren är någon annan än barnets hemkommun under vårdperioden ska även barnets hemkommun eller boendekommun höras[134]. Om man inte når samförstånd ska förvaltningsbeslutet fattas av den kommun där sjukhuset finns[135].

Konsultativ sjukhusundervisningstjänst

Den kommun där sjukhuset eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården finns ska utöver sjukhusundervisning ordna konsultativ sjukhusundervisningstjänst på barnets egen plats för förskoleundervisning[136]. Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten riktas i första hand till lärare, eftersom man med konsultation avser förhandlingar mellan professionella och sakkunniga för att hitta en lösning eller få råd.

Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten ska erbjuda personalen konsultativt stöd för planeringen och genomförandet av barnets lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Tjänsten ska ordnas i situationer där det behövs krävande sektorsövergripande kompetens för att planera eller vidta förebyggande eller korrigerande åtgärder för förskoleundervisning av andra barn än barn som är patienter inom den specialiserade sjukvården[137]. Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten ska ordnas också för att anordna undervisning för andra barn än barn som redan är patienter inom den specialiserade sjukvården.

Syftet med den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten är att stärka lärarnas och den övriga personalens kompetens samt det tidiga stödet som en del av verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen. Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten stärker dessutom strukturerna för det yrkes- och sektorsövergripande samarbetet mellan sjukhusundervisningens personal och förskoleundervisningens personal. Genom att tillhandahålla tjänster vid rätt tidpunkt i barnets egen förskolegrupp kan man förhindra att problem anhopas och stödja barnets deltagande i förskoleundervisningen.

Utbildningsanordnaren ska tillsammans med den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som svarar för vården finns i ett yrkesövergripande samarbete komma överens om den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten och ordna det stöd för ordnande av förskoleundervisningen som är nödvändigt med tanke på övergången[138]. Om utbildningsanordnaren är någon annan än barnets hemkommun under vårdperioden eller boningskommunen för ett barn som saknar hemkommun ska även barnets hemkommun eller boningskommun höras. När sjukhusundervisningen avslutas fortsätter barnet på det verksamhetsställe för förskoleundervisning till vilket barnet hörde före sjukhusundervisningen.

133 Lag om grundläggande utbildning 4 a §
134 Lag om grundläggande utbildning 4 a §
135 Lag om grundläggande utbildning 4 a §
136 Lag om grundläggande utbildning 4 a §
137 Lag om grundläggande utbildning 4 a §
138 Lag om grundläggande utbildning 4 a §

Logo

Praxis och samarbete för konsultativ sjukhusundervisningstjänst

Barnets egen förskoleenhet gör en begäran om konsultativ sjukhusundervisning. Även barnets vårdnadshavare, vårdinstans eller socialtjänst kan be den egna förskoleenheten att inleda konsultationsprocessen. Den konsultativa sjukhusundervisningen syftar till att stärka den egna förskoleenhetens stödåtgärder och nätverkssamarbete.

5.5.3. Övriga undervisningstjänster

Ett barn kan även få övriga undervisningstjänster i samband med förskoleundervisningen, om dessa behövs för att stödja barnets deltagande i förskoleundervisningen. Dessa övriga undervisningstjänster är avgiftsfria[139] för barnet i likhet med tolknings- och biträdestjänsterna samt hjälpmedlen. Utbildningsanordnaren bestämmer hur de övriga undervisningstjänsterna ska ordnas, och det ska fattas ett beslut enligt förvaltningslagen om ordnandet av tjänsterna.

5.5.4. Avvikande ordnande av barnets förskoleundervisning på grund av barnets hälsotillstånd

Förskoleundervisningen för ett barn kan ordnas delvis på ett annat sätt än vad som bestäms och föreskrivs i lagen och förordningen om grundläggande utbildning, om det är motiverat av skäl som har samband med barnets hälsotillstånd[140]. Till exempel en kronisk sjukdom kan hindra eller försvåra barnets deltagande i förskolans undervisning. Det är inte möjligt att förkorta tiden för deltagande i förskoleundervisning eller att ordna förskoleundervisning på ett avvikande sätt utan ett beslut om avvikande ordnande av förskoleundervisning. Ett förvaltningsbeslut ska alltid fattas om avvikandet inte är tillfälligt eller litet.

Vårdnadshavaren lämnar in en ansökan till utbildningsanordnaren om att förskoleundervisningen ska ordnas på ett avvikande sätt. Ett beslut kan fattas endast av skäl som beror på barnets situation och har samband med barnets hälsotillstånd. Barnets hälsotillstånd bedöms av yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården. För förvaltningsbeslutet behövs ett expertutlåtande om den situation som påverkar deltagandet i förskoleundervisningen. Utlåtandet ska fogas till vårdnadshavarens ansökan. Eftersom det är fråga om ett beslut som fattas av utbildningsanordnaren, ska den som fattar beslutet alltid bedöma barnets helhetssituation också pedagogiskt, det vill säga hur barnets rätt till förskoleundervisning möjliggörs. Beslut om avvikande ordnande av förskoleundervisning fattas alltid från fall till fall utifrån det enskilda barnets situation. Beslutet ska fattas med hänsyn till barnets bästa.

I beslutet om avvikande ordnande av förskoleundervisning ska det anges hur barnets förskoleundervisning avviker från vad som bestäms och/eller föreskrivs i lagen och förordningen om grundläggande utbildning och grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Beslutets giltighetstid ska framgå av beslutet. Ett beslut om avvikande ordnande av förskoleundervisning gäller för viss tid, högst ett läsår. Om den förskoleundervisning som barnet får understiger minimiantalet timmar i förskoleundervisningen, det vill säga 700 timmar, eller om beslutet gäller

139 *Lag om grundläggande utbildning 31 §*
140 *Lag om grundläggande utbildning 20 i § (1090/2024)*

platsen för förskoleundervisning, ska man regelbundet bedöma om lösningen fungerar. Allt som bestäms i beslutet ska motiveras.

Logo

Undervisningen för ett barn kan delvis ordnas på annat sätt än vad som föreskrivs i 18 § i lag om grundläggande utbildning, om det med hänsyn till hälsotillståndet för ett barn i förskoleundervisning är oskäligt att barnen deltar i förskoleundervisningen på heltid.

Chefen för småbarnspedagogik fattar beslut om att undervisningen delvis ordnas på annat sätt än vad som föreskrivs i lag om grundläggande utbildning på ansökan av vårdnadshavaren.

Mångprofessionellt samarbete med elevvårdstjänster betonas vid avvikande ordnande av förskoleundervisning. Elevvårdens personal utlåtande behövs om det är frågan om avvikande ordnande av förskoleundervisning pga elevens hälsotillstånd.

Då ett barn på grund av sjukdom under en period inte har möjlighet att delta i förskoleundervisningen behöver barnets möjlighet att upprätthålla kontakten med den egna förskolan säkerställas. Läraren ansvarar för att i samråd med barnet och vårdnadshavarna komma överens om på vilket sätt detta verkställs. Det kan exempelvis verkställas via digitala plattformar (ex. teams, videosamtal) eller att barnet deltar i verksamhet ute på gården.

Beroende på orsaken till frånvaron kan det finnas behov av samarbete inom mångprofessionella team, ex. socialarbetare (ex. omhändertagande), sjukhusskola. Läraren fungerar som sammankallare för nätverksmöte med syftet att planera för vidare arbete för att säkerställa barnets kontakt med förskolan och barnets undervisning.

5.5.5. Inledande av den grundläggande utbildningen senare

Ett barn kan inleda den grundläggande utbildningen ett år senare[141] om det är förenligt med barnets bästa. Vårdnadshavaren lämnar in en ansökan till utbildningsanordnaren om att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs. Till ansökan ska fogas en psykologisk och vid behov medicinsk utredning. Utbildningsanordnaren fattar ett positivt eller negativt förvaltningsbeslut. Beslutet ska motiveras och psykologiska och eventuella medicinska utredningar fogas till beslutet.

Ett förvaltningsbeslut om att inleda den grundläggande utbildningen senare än föreskrivet ska fattas endast av grundad anledning och efter noggrant övervägande. Ett beslut kan inte fattas till exempel med hänvisning till att man i den grundläggande utbildningen inte skulle ha möjlighet att tillgodose barnets behov av stöd för lärande och skolgång. Beslutet om att inleda den grundläggande utbildningen senare ska fattas innan barnet inleder den grundläggande utbildningen.

När ett barn har fått tillstånd att inleda den grundläggande utbildningen ett år senare än vad som föreskrivs, har barnet rätt att delta i förskoleundervisning ännu ett förskoleår.

141 *Lag om grundläggande utbildning 27 §*

Logo

Som grund för beslut att inleda grundläggande utbildning senare behövs psykologbedömning, läkarbedömning, eller utlåtande om vårdrelaterade orsaker. Chefen för småbarnspedagogik fattar beslut om inledande av den grundläggande utbildningen senare.

5.6. Frågor som avgörs på lokal nivå

Kapitel 5 i grunderna för förskoleundervisningens läroplan införs i den lokala läroplanen som sådan, och i kapitlet inkluderas frågor som ska avgöras på lokal nivå enligt nedanstående.

I den lokala läroplanen ska fastställas och beskrivas:

- *För kapitel 5.1*
  - *Lokala rutiner och ansvar som styr hur stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen ska ordnas*
  - *Daghemsföreståndarens eller rektorns ansvar i genomförandet av stödet*
  - *Läsårsplanens struktur när det gäller ordnandet av stöd samt principer och ansvar för att utarbeta och precisera den*
  - *Verksamhet vid övergångarna samt rutiner och ansvar för överföring av information*
  - *Lokala rutiner för samordning av stödet inom förskoleundervisningen med det stöd inom småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen*
- *För kapitel 5.2*
  - *Genomförandet av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt samarbetsstrukturer och ansvar på anordnarnivå, vid verksamhetsstället och på gruppnivå*
  - *Rutiner och ansvar för genomförande av gruppspecifika stödformer*
- *För kapitel 5.3*
  - *Rutiner och ansvar när det gäller att säkerställa att de gruppspecifika stödformerna räcker till, bedöma behovet av barnspecifika stödåtgärder samt utarbeta en plan för genomförande av stödåtgärderna*
  - *Rutiner och ansvar för beredning av beslut om stöd samt ansvar för beslutsfattandet*
- *För kapitel 5.4*
  - *Rutiner för samarbete med vårdnadshavaren och barnet när man bedömer, planerar och fattar beslut om barnspecifika stödåtgärder*
  - *Principer för samarbete och utvecklingsarbete med elevvårdstjänsternas personal och andra sektorsövergripande samarbetspartner*
- *För kapitel 5.5*
  - *Rutiner för samarbete och ansvar för beslutsfattande och genomförande av tidigarelagd läroplikt*
  - *Rutiner för samarbete och ansvar för ordnande av sjukhusundervisning*
  - *Rutiner för samarbete och ansvar för genomförande av konsultativ sjukhusundervisningstjänst*

- *Rutiner och ansvar för avvikande ordnande av barnets förskoleundervisning och beslutsfattandet*
- *Samarbete, rutiner och ansvar i anknytning till inledande av den grundläggande utbildningen ett år senare än föreskrivet*

6. Elevvård

I det här kapitlet anges de centrala principerna för elevvården i enlighet med lagen om grundläggande utbildning och målen för den elevvård som hör till undervisningsväsendet samt utbildningsanordnarens skyldighet att göra upp en elevvårdsplan enligt lagen om elev- och studerandevård.[142]

I detta kapitel används begreppen barn, förskoleundervisning, förskola och förskoleenhet. Det som nedan föreskrivs om välfärdsområden gäller även Helsingfors stad.[143]

Elevvård innebär att främja och upprätthålla barnets lärande, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande samt verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i förskolan[144]*. Barnet har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att barnet ska kunna delta i förskoleundervisningen*[145]*. Barnets bästa*[146] *beaktas inom elevvårdsarbetet.*

Elevvården ska genomföras som systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet och barnen och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner[147]*. Elevvården utgörs av såväl gemensamt som individuellt elevvårdsarbete. Den gemensamma elevvården är förebyggande och det primära sättet att ordna elevvård inom förskoleundervisningen. Elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i förskolan. Barnet har dessutom rätt till elevvårdstjänster, som utgörs av rådgivningsbyråtjänster enligt åldersgrupp och kurators- och psykologtjänster*[148]*. Elevvårdstjänsterna ska ordnas som närservice, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för*[149]*.*

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

AMMIS BILD OM GEMENSAMMA ELEVÅRDSARBETET

Personal inom elevvårdstjänster samarbetar med personalen inom förskoleundervisningen för att stödja barnens välbefinnande, utveckling och lärande genom att vid behov delta i bedömningen av individuella stödbehov och planeringen av stödet (GrUB 20 d §) samt i mångprofessionella expertgrupper som sammankallas vid behov (Elevvårdslag 14 § och 19 §). Dessutom är målet att varje förskoleenhet ska ha representation från elevvårdstjänsterna i sin gemenskapsinriktade elevvårdsgrupp.

Elevvårdstjänsterna erbjuder konsultation till personalen inom förskoleundervisningen i ärenden som rör barn i förskolan. Konsultationsstrukturerna utvecklas så att personalen vet vilken elevvårdsprofessionell de kan konsultera och hur. Tidig konsultation är den primära formen av

142 *Lag om grundläggande utbildning 14 § och Lag om elev- och studerandevård 13 § (377/2022)*
143 *Lag om elev- och studerandevård 1 § (1225/2020)*
144 *Lag om elev- och studerandevård 3 §*
145 *Lag om elev- och studerandevård 9 § (1225/2020)*
146 *FN:s konvention om barnets rättigheter 1989*
147 *Lag om elev- och studerandevård 3 §*
148 *Lag om elev- och studerandevård 3 § och 4 §*
149 *Hälso- och sjukvårdslag (1326/2010) 15 a § (378/2022) och Lag om elev- och studerandevård 9 §*

stöd från elevvården för att hjälpa barnet. Inom elevvårdstjänsterna är målet att stärka effektivt och likvärdigt konsultativt arbete på individ- och gemenskapsnivå samt att öka det förebyggande stödet i ett tidigt skede.

Professionella inom elevvårdstjänsterna deltar i utbildningsanordnarnas styrgrupper för elevvård, där regionalt samarbete planeras och även förverkligandet av elevvården inom förskoleundervisningen utvärderas på utbildningsanordnarnivå. Dessutom sker samarbete mellan elevvårdstjänsterna och utbildningsanordnarna enligt den regionala elevvårdsplanen. I den regionala elevvårdsplanen beskrivs hur elevvårdstjänsterna organiseras samt hur likvärdiga och enhetliga tjänster säkerställs. Planen beskriver också samarbetet mellan välfärdsområdets elevvårdstjänster och utbildningsanordnarna för att genomföra helheten av elevvården. För förskoleundervisningen är det centralt att rådgivningen, kurator- och psykologtjänsterna inom elevvården samt småbarnspedagogiken samarbetar. Vi utvecklar särskilt samarbetsstrukturerna inom förskoleundervisningen enligt planen.

I elevvårdstjänsternas arbete inom förskoleundervisningen betonas samarbetet med vårdnadshavarna, bland annat genom klientarbete, konsultation och mångprofessionella expertgrupper.

Övrigt yrkesövergripande samarbete

Inom elevvårdarbetet samarbetar man i förskolorna med flera olika samarbetsparter, så som barnskyddet, specialsjukvården och tredje sektorn. Då det är ändamålsenligt inkallas samarbetsparters till diskussioner i förskolans elevvårdsgrupp.

Barnskyddet

Barnskydd är barn- och familjeinriktat barnskydd. Barnskyddet främjar barnets gynnsamma utveckling och välfärd. Barnskyddet stödjer föräldrarna, vårdnadshavarna och andra personer som svarar för barnets vård och fostran i fostran av och omsorg om barnet. Barnskyddet involveras i elevvårdsarbetet när oron över barnet sträcker sig utöver själva förskoleverksamheten. Barnskyddets personal står till tjänst med konsultation. Förskolornas personal kan konsultera personal inom barnskyddet för att få råd i enskilda barnärenden. Konsultationen ska då ske utan att barnets namn nämns.

I mån av möjlighet gör förskolans personal tillsammans med barnets vårdnadshavare en begäran om utredning av barnskyddsbehov. Om detta inte är möjligt så har förskolans personal anmälningsskyldighet enligt (Barnskyddslagen 417/2007, 25 §). Förskolans personal är skyldiga att utan dröjsmål och utan hinder av sekretessbestämmelserna göra en anmälan till välfärdsområdet, om de i sin uppgift fått kännedom om ett barn för vars del behovet av vård och omsorg, omständigheter som äventyrar barnets utveckling eller barnets eget beteende kräver att behovet av barnskydd utreds.

Samarbetet i anslutning till undersökningar av förskolemiljön och välbefinnandet i förskolan

I syfte att främja en sund och trygg förskolemiljö och främja välbefinnandet i förskolan genomförs undersökningar av förskolemiljön och välbefinnandet i förskolan vart tredje år (Hälso- och sjukvårdslagen, 16 §). De brister och åtgärder som iakttas i granskningen följs årligen upp inom ramen för arbetet i förskolans elevvårdsgrupp. Granskningarna genomförs i möten mellan aktörer med ansvar för förskolemiljö och välbefinnande i förskolan. Deltagarna i granskningarna är:

- arbetarskyddsfullmäktige
- arbetarskyddschef
- enhetens hälsovårdare
- representant för företagshälsovården
- representanter för fastigheten (Intern Service)
- representanter för Sydspetsens miljöhälsa (med ansvar för kontakt till räddningsverket)
- daghemsföreståndare
- elevhälsans personal i enheten
- lärarrepresentant
- barnrepresentant

- representant för enhetens vårdnadshavare

Sammankallare till möten är enhetschefen för den förebyggande hälsovården. Granskningarna förbereds i förskolans elevvårdsgrupp med att samla in information av personal, barn och vårdnadshavare om den sunda och trygga förskolemiljön samt välbefinnandet i förskolan.

Daghemsföreståndarens uppgift för trygghet och välmående i förskolan:

- ansvara för att elevvårdens planer för trygghet och välmående i förskolan är uppgjorda, att de granskas årligen, samt att de som arbetar i förskolan känner till innehållet i planerna
- ansvarar för att den utrustning som finns i t.ex. salar för gymnastik, slöjd fyller säkerhetskrav
- ansvarar för att information om brister och risker i tryggheten och välmåendet i förskolsamfundet meddelas de parter som delar ansvaret för trygghet och välmående

Daghemsföreståndarens uppgift vid granskningar av förskolemiljön:

- förbereder granskningarna i förskolans elevvårdsgrupp med att samla in information om tryggheten och välmående I förskolsamfundet med synpunkter
- hos personal
- hos barn
- hos vårdnadshavare
- kontaktar representant för vårdnadshavarna att delta i granskningen
- förbereder barnrepresentanten inför granskningen

Hur olyckor förebyggs, hur första hjälpen är ordnad och hur barnen hänvisas till vård

Olyckor förebyggs genom arbete med interna riskkartläggningar i förskolorna och genom de inspektioner och uppföljningar som görs i anslutning till arbetsmiljö och fastigheternas skick. Undersökningarna av förskolemiljön och välbefinnandet i förskolan som genomförs bidrar till det förebyggande arbetet. Barnens synpunkter och erfarenheter utgör en grund för förebyggandet av olyckor. I förskolornas förskolevisa planer för den gemensamma elevvården beskrivs hur första hjälpen är ordnad och hur barnen hänvisas till vård.

Hur man förebygger och ingriper vid våld, mobbning och trakasserier

Det är varje vuxens ansvar att ingripa i våldsamt beteende. Det är av stor vikt att alla i förskolan, både barn och personal, har samma förhållningssätt till våld, mobbning och trakasserier och förmedlar att sådant inte är tillåtet. Alla i förskolan har ett ansvar att aktivt påverka trivseln i förskolan. Trygghet, respekt och empati i arbetsgruppen och barngrupperna möjliggör en positiv atmosfär i förskolan. Samarbetet mellan förskolornas personal vid stadieövergångarna är viktig för att de nya barnen ska känna sig trygga i den nya skolan. Gemensamma tillställningar i förskolan och föräldraföreningarnas insatser stödjer gemenskapen och respekten för olikheter. Barnen får träna sig i att uttrycka åsikter även i känsliga frågor.

Förskolans är skyldig att i alla fall av trakasserier och mobbning samarbeta med vårdnadshavarna och ta itu med problem som uppkommer. Mobbning är när en eller fler barn systematiskt trakasserar ett annat barn. Det bör betonas att det sker vid upprepade tillfällen under viss tid. Det är upprepningen som är den viktiga faktorn – enstaka trakasserier, slagsmål eller gräl är inte mobbning.

Mobbning kan ta sig uttryck i olika former:

- verbal mobbning
- fysisk mobbning
- psykisk mobbning
- e-mobbning (tex. Genom kommunikationskanaler)
- rasism

Gemensamt förbinder sig alla till att aktivt motarbeta mobbning. Det förebyggande arbetet mot mobbning görs på olika sätt, bl.a. genom:

- fungerande övervakning under utevistelsen
- regelbunden information och diskussion angående mobbning och vad man kan göra ifall man själv eller någon annan utsätts för mobbning
- program för att motarbeta mobbning
- temadagar och projekt, som stärker samhörigheten
- läraren samtalar med enskilda barn och gruppen
- diskussioner i gruppen (läraren, övrig personal, kurator)
- att följa jämställdhets- och likabehandlingsplan (verkställs via gruppens plan)

Förfaringssätt vid plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer

Barnet har rätt till en trygg verksamhetsmiljö. Till en trygg verksamhetsmiljö hör fysisk, psykisk och social trygghet och säkerhet. Utgångspunkten för säkerheten och tryggheten i förskolesamfundet är kartläggning av risker: identifiering, bedömning och kontroll av riskerna.

Den s.k. mänskliga faktorn har huvudrollen i att skapa säkerhet och trygghet. Det allra viktigaste är att förskolans personal kan instruktionerna, kan informera om instruktionerna och om säkerheten samt kan agera på det sätt som instruktionerna förutsätter. Krisförebyggande och krisförberedande arbete samt hantering av akuta kriser. Målet för verksamheten vid en eventuell krissituation i förskolan är att skadan för förskolesamfundet blir så liten som möjligt. I verksamheten betonas omdöme, barnets rättsskydd, säkerhet, informationsgång och finkänslighet.

Daghemsföreståndaren ansvarar för att de instanser som behöver känna till det skedda får saklig och tillräcklig information. Dessa instanser är t.ex. vårdnadshavarna, läraren, förskolans elevvårdsgrupp samt instanser utanför förskolan. Förskolan ska noggrant dokumentera all verksamhet i anslutning till kriser samt förutsägelser om kriser. Detta är centralt för alla parters rättsskydd. Alla förskolor ska ha en plan för trygghet och säkerhet som en del av denna läroplan. Daghemsföreståndaren ansvarar för att planen är uppgjord. Planen ska göras upp i samarbete med räddningsväsendet. Daghemsföreståndaren ansvarar också för att ett tillräckligt antal av förskolans personal har fått utbildning i första hjälp samt första åtgärder för att släcka en brand. Daghemsföreståndaren ser i samarbete med myndigheter till att förskolans utrustning för första hjälp och släckningsutrustning är uppdaterad och i funktionsdugligt skick. Släckningsutrustningen ska kontrolleras årligen. Förskolans personal och barn ska känna till instruktionerna för hur man ska agera i olika situationer som hotar säkerheten. Planerna ska årligen uppdateras och gås genom med personalen. Instruktionerna i planerna ska omsättas i övningar så att alla kan fungera i enlighet med dem i fall av en verklig krissituation.

Verksamheten ska utgå från minimering av risker och hot med tyngdpunkten på preventiva åtgärder i verksamheten. Därtill behövs vissa tekniska färdigheter som vid realisering av en risk eller ett hot möjliggör ett systematiskt, snabbt och effektivt agerande. Utöver de planer som uppgörs inom den gemensamma elevvården är det skäl att se till följande:

- uppdaterade kontaktuppgifter (vårdnadshavare, andra kontakter)
- definierade ansvarsområden för dessa medlemmar i förskolans kirsgrupp
- markerade utgångar
- verksamhetsplan för arbetsskydd (arbetsskyddslagen 738/2002)
- explosionsskyddsdokument (ATEX)
- säkerhetsmapp (innehåll i enlighet med inrikesministeriets publikation 40/2009)
- tillräckligt antal personal med specialutbildning (primärsläckning, första hjälpen)
- definierad skyddsinstruktion och ansvarsskyldighet för övervakning av undervisning utanför förskolan
- övningar i enlighet med räddnings- och krisplanen ordnas minst en gång per verksamhetsår
- ny personal görs förtrogen med dokument och praxis i anslutning till säkerhetsfrämjande.

Utöver grundnivån ska förskolan ha:

- en kriskommunikationsplan

- ordnad säkerhet och ordnat skydd vid arbetsplatser
- beredskap för mental krishjälp
- miniminivå på anordningar för personsäkerhet

Förskolans krisgrupp

I varje förskola ska det finnas en krisgrupp vars sammansättning ska vara beskriven i läsårsplanen. Krisarbetet är en självklar del av elevvårdsarbetet. Förskolans elevvårdsgrupp eller en del av den kan fungera som krisgrupp. Den interna arbets- och ansvarsfördelningen ska definieras i förskolans läsårsplan. Daghemsföreståndaren ansvarar för arbetet i krisgruppen och för att åtgärder vidtas enligt planer i krissituationer. I daghemsföreståndarens frånvaro faller ansvaret på daghemmets ansvarsperson. Uppgiften för förskolans krisgrupp är att förbereda sig på eventuella traumatiska situationer som berör hela förskolesamfundet eller medlemmar i det.

I praktiken innebär det att:

- ansvara för att de planer som gäller förskolans beredskap är uppdaterade och att övningar i anslutning till planernas ändamålsenlighet genomförs tillräckligt ofta
- utgående från en riskkartläggning organisera och bedöma omfattningen av verksamheten i en krissituation
- i en krissituation ska daghemsföreståndaren göra en omedelbar bedömning av allvaret i situationen och vid behov snabbt kontakta bildningssektorns krisgrupp

Dödsfall i förskolan

Ärendet ska omedelbart och som första information ges daghemsföreståndare. Daghemsföreståndaren informerar personalen.

Då dödsfallet gäller ett barn:

- kontaktar daghemsföreståndaren hemmet, uttrycker deltagandet och frågar de anhörigas åsikt om sättet på vilket det skeda ska informeras i förskolan
- daghemsföreståndaren informerar personalen och chef för småbarnspedagogik
- daghemsföreståndaren informerar hela förskolans enhet
- om dödsfallet sker under semesterperioden är det skäl att ordna minnesstunden i efterhand
- från förskolan skickas kondoleans till barnets vårdnadshavare
- i barngruppen behandlas saken av den egna gruppens personal (berättande, fotografi, ljus, diskussion, teckning, sång, lek, musik)
- möjlighet för alla att diskutera med krisgruppens medlemmar som vid behov också arrangerar utomstående hjälp.

Då dödsfallet gäller någon i personalen:

- informeras alla i förskolan om dödsfallet
- hålls en tyst minut/minnesstund
- hålls enligt behov diskussioner i grupperna, om möjligt med hjälp av en sakkunnig inom krisarbete.

Då dödsfallet gäller en närstående:

- tillsammans med de anhöriga och barnet diskuterar man om hur informationen sköts
- tillfällen ordnas för barn att delta i diskussioner

Då ett barn försvinner från förskolan

- förskolan har en färdig plan över vem som deltar i efterspaningarna och vem som sköter de övriga barnen. I planen antecknas också efterspaningsområdena med tillhörande karta

- när det upptäckts att ett barn försvunnit försöker personalen snabbt komma ihåg var och när barnet sågs senast
- daghemsföreståndaren meddelas omedelbart om saken
- om barnet inte hittas inne i föskolan eller på dess gårdsplan görs en anmälan om försvinnandet till alarmcentralen. Senast 10 min efter att försvinnandet upptäckts
- barnets vårdnadshavare informeras om försvinnandet. Detta görs också omedelbart i det fall att barnets hittats snabbt

Situation med våld eller hot om våld

Den i personalen som råkar i en situation där ett barn uppträder våldsamt

- ber vid behov om hjälp av annan personal i förskolan, vid behov med hjälp av andra barn
- avlägsnar de andra barnen från situationen
- strävar efter att med hjälp av lagliga metoder avsluta våldssituationen
- ansvarar för att daghemsföreståndaren informeras Då situationen lugnat sig följer man elevvårdsgruppens förfaringssätt.

Vapenhot

- tillkalla omgående polis tfn 112
- informera daghemsföreståndare om hotet och om möjligt medlemmar i stadens krisgrupp
- lås förbindelsekorridorer och stäng fönster
- håll barnen i ett rum och lås rumsdörren
- hålls med barnen på golvet i rummet borta från dörrar och fönster och följ polisens anvisningar
- förflytta dig med barnens till samlingsplatsen då situationen lugnat sig

Vid bombhot per telefon

- lyssna och anteckna det som den som ringer säger
- meddela omgående daghemsföreståndare och medlemmarna i förskolans krisgrupp
- tillkalla polis tfn 112
- utrym förskolan snabbt i enlighet med anvisningarna i förskolans krisplan

Vid bombhot per e-postmeddelande eller textmeddelande

- para hotet och bevara det som bevismaterial
- följ anvisningarna som gäller för bombhot per telefon

Allvarlig olycka eller allvarligt sjukdomsfall

Den i personalen som kommer till situationen bedömer situationen och reda ut vad som hänt.

Därtill ska hen:

- vid behov be om hjälp utan att riskera sin eller andras säkerhet
- försöka rädda den eller de personer som är i livsfara samt undvika ny olycka
- se till att första hjälp ges
- informera daghemsföreståndare och avlägsna utomstående personer från platsen
- omedelbart ringa nödnummer 112 vid allvarliga olyckor

Förskolans personal eller hälsovårdare ger första hjälp. Skadade som behöver annan sjukvård förs till hälsovårdscentral eller sjukhus med ambulans eller i taxi.

Brand

Den som upptäcker eller får information om brand informerar i brådskande ordning daghemsföreståndare, som vidtar de åtgärder som anvisas i förskolans räddningsplan.

Principerna för ledningen, samarbetet samt arbets- och ansvarsfördelningen i krissituationer och krisförebyggande arbete

Bildningens krisgrupp i situationer när den egna förskolans resurser inte räcker till i en krissituation kontaktar daghemsföreståndaren bildningens krisgrupp.

Till krisgruppen hör

- bildnings- och välfärdsdirektör
- undervisningscheferna
- chefen för småbarnspedagogik
- daghemsföreståndaren ifrågavarande förskola
- representant för välfärdsområdet
- koordinerande skolkurator

Stadens beredskapsledningsgrupp

I fall av allvarlig krissituation (såsom vapenhot och brand) kontaktas någon medlem i stadens beredskapsledningsgrupp.

Till stadens beredskapsledningsgrupp hör

- stadsdirektören
- tekniska direktören
- chefsläkaren
- chefen för Intern Service
- direktören för Ekenäs Energi
- direktören för Raseborgs Vatten
- stadens informatör

Principerna för information och kommunikation, intern och extern och mellan förskolan och utbildningsanordnaren

Daghemsföreståndaren ansvarar i huvudsak för informationsgången i förskolan och till vårdnadshavarna. Daghemsföreståndaren anvisar personalen att handla lugnt och bedömer om det är skäl att sammankalla förskolans krisgrupp. Hen ska också bedöma vilka andra instanser (eller sakägare) av vilka man omgående behöver få information för att hantera situationen.

Sådana är t.ex.

- bildningssektorns krisgrupp
- stadens beredskapsledningsgrupp
- stadens övriga ledning (tjänstemän, förtroendemän)
- vårdnadshavare
- övriga daghem eller skolor
- arbetshälsovården
- stadens personal

Med hjälp av mobiltelefoner sprids information i regel blixtsnabbt. Därför ska den officiella informationen ges snabbt och vara tillförlitlig för att undvika att situationen skapar kaos. I särskilda situationer (närmast allvarliga akuta kriser samt situationer som väcker allmänt intresse) ska informationen också spridas på förskolans och stadens hemsidor. Man samarbetar då med stadens informatör och kommer överens om arbetsfördelningen för spridningen av information. På så sätt garanterar man daghemsföreståndarens möjlighet att fungera som ansvarig för säkerheten i förskolan. Polismyndigheten och räddningsväsendet ansvarar för informationen vid olyckor. Man strävar efter att genast sköta informationen systematiskt. Media ska (beroende av situation) anvisas en ändamålsenlig plats där de kan få information.

Hur psykosocialt stöd och eftervård ordnas

I förskolans elevvårdsgrupp planeras och ordnas för psykosocialt stöd och eftervård. Hur personalen, barnen, vårdnadshavarna och samarbetspartnerna ska göras förtrogna med och informeras om planen.

Planen för förfaringssätt i plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer presenteras och diskuteras inför varje nytt verksamhetsår:

- inom personalen
- med barnen

Vårdnadshavarna får information om förskolans förfaringssätt i plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer och hur kommunikationen och informationsgången till hemmen sköts i sådana situationer.

Hur planen utvärderas och uppdateras

Planen för förfaringssätt i plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer utvärderas och uppdateras årligen i början av varje verksamhetsår. Under sina möten följer stadens elevvårdsteam upp att krisplanen är aktuell. Uppgiften för daghemsföreståndaren är att se till att planerna som gäller den enskilda förskolan är uppdaterade, att alla i förskolesamfundet görs förtrogna med innehållet i planerna och att övningar genomförs. Detta görs i samarbete med brandmyndigheterna och räddningsväsendet. Övningar i anslutning till förskolans planer ska genomföras årligen. **Uppföljning av krisplanen**

Stadens elevvårdsteam följer upp att krisplaner är aktuella och deltar i arbetet med att utvärdera och utveckla förfaringssätten.

Individuell elevhälsa

Med individuell elevhälsa avses rådgivningspersonalens, kuratorernas och psykologernas tjänster för det enskilda barnet. Målet med den individuella elevvården är att följa upp och främja barnets utveckling, hälsa, välbefinnande och lärande som helhet.

6.1. Frågor som avgörs på lokal nivå och utbildningsanordnarens elevvårdsplan

Utbildningsanordnaren ska göra upp en elevvårdsplan[150] för genomförandet av den samlade elevvården. För den allmänna planeringen, utvecklingen, styrningen och utvärderingen av den anordnarspecifika elevvården svarar en sektorsövergripande styrgrupp[151]. Elevvårdsplanen ska göras upp i samarbete[152] med förskoleundervisningens och elevvårdstjänsternas personal, barnen och deras vårdnadshavare. Välfärdsområdet har i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen en samarbetsskyldighet[153] vid beredningen av utbildningsanordnarens elevvårdsplan.

Utbildningsanordnarens elevvårdsplan ersätter den lokala läroplanen för elevvårdens del. I elevvårdsplanen ingår[154] de anordnarspecifika målen och de centrala principerna för elevvårdsarbetet samt åtgärderna för att genomföra och följa upp elevvården (egenkontroll) och preciserade uppgifter för helheterna 1–5 (se nedan) enligt förskoleenhet. I elevvårdsplanen ska utbildningsanordnaren beskriva hur man i förskoleenheterna följer upp och vid behov ser över hur planen genomförs.[155]

Utbildningsanordnaren ska i enlighet med bestämmelserna bereda en elevvårdsplan för varje utbildningsform. Utbildningsanordnaren avgör på lokal nivå hur de nödvändiga uppgifterna om helheterna sammanställs och hur förskoleenheternas verksamhet styrs med hjälp av uppgifterna.

---

150 *Lag om elev- och studerandevård 13 §*
151 *Lag om elev- och studerandevård 14 §*
152 *Lag om elev- och studerandevård 13 §*
153 *Hälso- och sjukvårdslag 15 a §*
154 *Lag om elev- och studerandevård 13 §*
155 *Lag om elev- och studerandevård 13 §*

För elevvårdstjänsternas del sker detta i samarbete med välfärdsområdet. Planen bifogas till kommunens välfärdsplan för barn och unga[156].

Utbildningsanordnaren svarar för[157] att följande uppgifter enligt förskoleenhet ingår i planen för hur elevvården ska genomföras, utvärderas och utvecklas (helheterna 1–5):

1) En uppskattning av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster

För uppskattningen av det totala behovet av elevvård och tillgängliga elevvårdstjänster (rådgivningsbyråtjänster enligt åldersgrupp och kurators- och psykologtjänster) sammanställs uppgifter för varje förskoleenhet. Uppgifterna anges i utbildningsanordnarens elevvårdsplan som årsverken för elevvårdstjänsternas personal. Med uppskattningen säkerställs elevvårdstjänsternas tillräcklighet[158] med beaktande av barnens behov och behoven inom förskoleenheterna, genomförandet av hälsoundersökningar och förverkligandet av personaldimensioneringen samt anordnandet av tjänsterna inom lagstadgad tid.

En uppskattning av det totala behovet av elevvård

I uppskattningen av det totala behovet av elevvård ingår de nödvändiga resurserna för den individuella och gemensamma elevvården samt för samarbetet inom elevvården. Vid uppskattningen av det totala behovet beaktas bland annat antalet förskoleenheter och antalet barn inom förskoleundervisningen samt särdragen i verksamhetsmiljön. Vid uppskattningen beaktas även till exempel antalet och andelen barn i behov av stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning och barn med invandrarbakgrund.

En uppskattning av tillgängliga elevvårdstjänster

I utbildningsanordnarens uppskattning av de elevvårdstjänster som är tillgängliga anges antalet årsverken för elevvårdstjänsternas personal (rådgivningsbyråtjänsterna enligt åldersgrupp och kurators- och psykologtjänsterna).

2) Förskolans åtgärder för att främja den gemensamma elevvården

Den gemensamma elevvården är en viktig del av verksamhetskulturen inom förskoleundervisningen och för att utveckla denna krävs ledarskap. Främjande av barnens hälsa och välbefinnande ingår i enlighet med 6 § i lagen om elev- och studerandevård (elevhälsa enligt läroplanen och elevhälsa som anordnas av utbildningsanordnaren) i den samlade gemensamma elevvården. Med detta avses verksamhet[159] med hjälp av vilken man följer upp och utvecklar det gemensamma och det individuella välbefinnandet samt uppkomsten av en sund, trygg och tillgänglig lärmiljö, främjar den psykiska hälsan och lärandet och förebygger marginalisering. Förskolans personal bär det primära ansvaret för välbefinnandet i förskolan[160].

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- *tillvägagångssätten för den gemensamma elevvården inom förskoleundervisningen*
- *de förskoleenhetsspecifika elevvårdsgruppernas[161] ledning, sammansättning och verksamhetssätt*

3) Åtgärder för att tillhandahålla de stödinsatser som behövs (den individuella elevvården)

Med den individuella elevvården[162] avses rådgivningsbyråtjänster enligt åldersgrupp, elevvårdens kurators- och psykologtjänster samt den sektorsövergripande individuella elevvården för enskilda barn, som genomförs i en sektorsövergripande expertgrupp. Inom den individuella elevvården följer man upp och främjar barnets helhetsmässiga hälsa, välbefinnande, delaktighet och lärande, samt förebygger problem och erbjuder tidigt stöd.

---

156 *Lag om elev- och studerandevård 13 §*
157 *Lag om elev- och studerandevård 13 §*
158 *Lag om elev- och studerandevård 15 § och 17 § och Hälso- och sjukvårdslag 15 §*
159 *Lag om elev- och studerandevård 6 § (886/2017)*
160 *Lag om elev- och studerandevård 4 §*
161 *Lag om elev- och studerandevård 14 §*
162 *Lag om elev- och studerandevård 5 §*

Den individuella elevvården inom förskoleundervisningen bygger på vårdnadshavarens samtycke[163]. Barnets delaktighet och åsikter[164] ska tas i beaktande vid åtgärderna och lösningarna i enlighet med dennes ålder och utvecklingsnivå. Inom den individuella elevvården ska man följa bestämmelserna om sekretess samt mottagande och utlämnande av uppgifter[165].

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- *hur barnet hänvisas till elevvårdstjänsterna[166] (rådgivningsbyråtjänster enligt åldersgrupp, kurators- och psykologtjänster)*
- *hur den sektorsövergripande expertgruppen till stöd för ett enskilt barn[167] sammansätts, hur samtycke inhämtas och hur man deltar i arbetet*
- *hur elevvårdsjournalerna utarbetas och förvaras samt hur en ansvarsperson för utbildningsanordnarens elevvårdsregister utses[168]*
- *rutinerna för att meddela om barnets specialdiet eller medicinering inom förskoleundervisningen*

4) Samarbetet med barnen och deras familjer samt personalen vid förskolan och andra aktörer som stöder barnens välbefinnande

Elevvården är en gemensam uppgift[169] för alla som arbetar i förskolan och elevvårdstjänsternas personal. Det centrala inom elevvården är att barnen, vårdnadshavarna, förskoleundervisningens personal och elevvårdstjänsternas personal samt samarbetspartnerna är delaktiga i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av tillvägagångssätten inom elevvården. Detta förutsätter gemensamma tillvägagångssätt och samarbete i synnerhet mellan utbildningsanordnaren och välfärdsområdet.

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs

- *hur barnen, vårdnadshavarna, förskoleundervisningens personal och elevvårdstjänsternas personal tar del i[170] utarbetandet av utbildningsanordnarens elevvårdsplan och genomförandet av den gemensamma elevvården*
- *hur man ser till att förskoleundervisningens personal och den övriga personalen introduceras i och innehar den kompetens som behövs inom den gemensamma elevvården*
- *det sektorsövergripande samarbetet[171] inom elevvården i samband med stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisning och sjukhusundervisning*
- *samarbetet mellan förskoleundervisningen och andra aktörer som stöder barnens välbefinnande, såsom familjerådgivningen, barnskyddet och specialsjukvården*
- *hur barnen, vårdnadshavarna, personalen och samarbetspartnerna informeras om[172] principerna för och verksamheten inom den gemensamma och individuella elevvården*

5) Planer för hur barnen ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt krisplanen

Barnet har rätt till trygga lärmiljöer.[173] Det innebär fysisk, psykisk, social och pedagogisk trygghet. Utbildningsanordnaren bär ansvaret för systematisk utveckling av verksamhetskulturen, gemensam beredning och utarbetande av gemensamma tillvägagångssätt tillsammans med förskoleenheterna i syfte att säkra tryggheten. Utbildningsanordnaren introducerar sin personal

---

163 *Kulturutskottets betänkande 14/2013 rd*
164 *Lag om elev- och studerandevård 18 §*
165 *EU:s dataskyddsförordning (679 /2016), dataskyddslag (1050/2018), lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), lag om elev- och studerandevård 22 § (377/2022) och 23 §, lag om grundläggande utbildning 40 §, lag om patientens ställning och rättigheter (1992/785) och lag om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (2000/812)*
166 *Lag om elev- och studerandevård 16 § (377/2022)*
167 *Lag om elev- och studerandevård 19 §*
168 *Lag om elev- och studerandevård 20 § (377/2022) och 21 § (377/2022)*
169 *Lag om elev- och studerandevård 4 §*
170 *Lag om elev- och studerandevård 13 §*
171 *Lag om grundläggande utbildning 4 a kap.*
172 *Lag om elev- och studerandevård 11 §*
173 *Lag om grundläggande utbildning 29 §*

och elevvårdstjänsternas personal i förfaringssätten i olika problemsituationer och sköter kommunikationen om och uppdateringen av planerna.

Planer för att skydda barnen mot våld, mobbning och trakasserier

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan beskrivs separat åtgärderna för att förebygga våld, mobbning och trakasserier, följa upp deras förekomst och ingripa i problemsituationer samt rutinerna som förutsätts för uppföljningen efteråt. I planen beskrivs lärarens, rektorns eller småbarnspedagogikens ledares skyldighet att meddela om[174] trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld som skett i lärmiljön eller på väg till eller från förskolan och som kommit till hans eller hennes kännedom, till vårdnadshavaren eller någon annan laglig företrädare för de inblandade barnen. Dessutom beskrivs tillvägagångssätten för att hänvisa barnen som är i behov av stöd (både barnet som misstänks för gärningen och barnet som utsatts) till elevvårdstjänsterna. En beskrivning av samarbetet[175] med vårdnadshavarna och myndigheterna, inklusive förfaringssätten gällande anmälningsskyldigheten till socialvården och/eller polisen, är en del av planen.

Krisplan (plan för kriser, hot och faror)

I utbildningsanordnarens elevvårdsplan ska en krisplan för agerandet vid plötsliga kriser och hotfulla eller farliga situationer ingå. I planen beskrivs hur man förebygger och förbereder sig på samt agerar i krissituationer och hur man övar beredskapen att agera. I planen beskrivs dessutom principerna för ledningen av helheten, samarbetet samt arbets- och ansvarsfördelningen. I planen beskrivs principerna för den interna och externa kommunikationen samt informationsgången mellan utbildningsanordnaren och förskoleenheten. Planen ska beredas i samarbete med myndigheterna i välfärdsområdet och övriga nödvändiga myndigheter med beaktande av övriga anvisningar angående kriser och hotfulla eller farliga situationer samt principerna för anordnandet av psykosocialt stöd.

174 *Lag om grundläggande utbildning 29 §*
175 *Lag om grundläggande utbildning 40 §, lag om elev- och studerandevård 23 §, barnskyddslag 25 § (88/2010) och socialvårdslag (1301/2014) 35 §*

7. Förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Statsrådet kan bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna förskoleundervisning[176]. I tillståndet kan utbildningsanordnaren beviljas en särskild utbildningsuppgift som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

I förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip bör verksamheten, fostran och undervisningen följa de allmänna mål som fastställts för förskoleundervisningen samt de gemensamma mål som fastställts för förverkligandet av lärområden. Förskoleundervisningen ska följa föreliggande grunder för förskoleundervisningens läroplan utan att binda barnen vid något värde- eller fostringsfilosofiskt system som ligger bakom en speciell världsåskådning eller pedagogisk princip. Om avvikelser och prioriteringar bestäms i tillståndet att ordna förskoleundervisning och i statsrådets förordning[177].

RASEBORG
RAASEPORI

Logo

I Raseborg driver Steinerpedagogikens vänner i Västnyland rf förskoleundervisning med steinerpedagogisk inriktning. Föreningen uppgör en separat plan för förskoleundervisning för sin verksamhet som utgår ifrån de nationella grunderna för förskoleundervisning. Förskoleundervisningen utgår från en hemlik miljö som främjar barnets nyfikenhet och utveckling, samtidigt följs en rytm som skapar trygghet och balans i vardagen. Barnen får ta del av praktiska aktiviteter som bakning, målning och utevistelse, vilket stödjer deras helhetsutveckling. Barns unika utvecklingsväg beaktas och den naturliga lusten att lära uppmuntras. Samarbetet mellan förskolan och steinerskolan, Mikaleskolan,underlättas av gemensamma utrymmen vilket gör övergången till lågstadiet smidig och trygg, med en kontinuitet i barnets utbildning och utveckling.

7.1. Frågor som avgörs på lokal nivå

Den lokala läroplanen för förskoleundervisningen kan vara gemensam för anordnarens samtliga förskoleenheter, specifik för varje enhet eller verksamhetsställe, eller en kombination av dessa i enlighet med anordnarens beslut. En lokal läroplan för förskoleundervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip kan ha en speciell utformning inom ramen för tillståndet att ordna undervisning och statsrådets förordning[178]. Den lokala läroplanen kan inte stå i konflikt med lagstiftning gällande förskoleundervisning eller med grunderna för förskoleundervisningens läroplan.

Utöver det som tidigare fastställs i läroplansgrunderna ska utbildningsanordnaren i sin läroplan fastställa och beskriva

176 *Lag om grundläggande utbildning 7 §*
177 *Statsrådets förordning (422/2012) 3 § och 10 §*
178 *Statsrådets förordning (422/2012) 3 § och 10 §*

- *vilka är de aspekter som bygger på en viss världsåskådning som kompletterar förskoleundervisningens värdegrund och hur syns de i förskolans verksamhetskultur, i arbetssätten och i prioriteringar av innehållet i lärområdena*
- *vilka är de pedagogiska principer och lösningar som bygger på en viss pedagogik och hur syns de i förskolans verksamhetskultur, i arbetssätten och i prioriteringar av innehållet i lärområdena.*